

Yerel Dergi
Yaz 2026 • Sayı 44

tirşik

KOCA GÖL ASLINA DÖNSÜN

Tirşik Dergisi yine gecikmeli olarak çıkıyor. Okurlar, iki şey soruyorlar. Bir, Tirşik Dergisi neden gecikiyor. İki, dergi neden kâğıtta basılmıyor. İkisin de de haklılar. İzah etsek bile hakikat ortada.

Bir dergiyi yaşatan, ona gönül veren kadrolar ve destekçiler. Dergi maliyeti, yüksek. Çevremiz desteği sınırlı. O nedenle kâğıt hâlinde basılmıyor. İnternet ortamında Tirşik Dergisi sitesinde yayınlanıyor. Kim istemez dergi kâğıt olsun. Elle tutulsun. Okunsun. Taşınsın, saklansın. Ama gerçeklerden de kaçılmıyor.

Gecikmeye gelince, haklılar. Dergi kadro ve ekip işidir demiştik. Memleketimizin bu kadar okuyanı, yazanı, eğitimlisi varken zorlanmak olmamalı. İletişim ve koordinasyon eksikliğini kabul ediyoruz.

Malum derginin bir özelliği var. Tamamen yerel. Tamamen yerel kültür ve değerleri, çevreyi, insanı, tarih ve hayatı işliyor. Genel mevzulara girmiyor. Bu da yerelde, inceleme ve araştırmayı gerektiriyor. Herkeste bu işi yapamıyor. Neticede zaman ve emek nedeniyle gecikiyoruz.

Mesela, bir özeleştiri yapalım. Şair ve eserleri olan şiir çok olduğu halde, metin dediğimiz yazılar oldukça sınırlı kalıyor. Nedeni de metin yazılar, düşünce ve araştırma-inceleme istiyor. Olanlarda ya var biz ulaşamıyoruz veya onlar. Bir özeleştiri daha yapalım. Dergiye yazı vermek, daha başka popüler dergiler duruken tercih te edilmiyor. Birazda haklılar. Sınırlı ve okur çevresi dar olan bir dergiyiz. Âmâ farkımız yereliz. Yerelin değeri ölçülemez. Fakat bu zinciri kırmak elimizde. Dergiye katılarak kıracağız.

Mesela, gençlik dergisi çıkarmak istiyoruz. Dediğimiz gibi ekip ve destek olmadan olmuyor. Kaybolan meslek, sanat, zanaatlar var. Araştırma gerektiriyor. Kaybolan kültür ve değerler var hakeza. İnsanlarımızı, geçmişimizi, tarihimizi, anılarımızı elimizden geldiği kadar, araştırmacılara ulaştığımız kadar yapmaya çalışıyoruz. Elbette yeterli değil.

Hata yöremiz, normal dergi değil, akademik dergilerle malzeme olacak zenginlikte. Bu konuda de çalışmalarımız devam ediyor. Bir akademik dergi disiplin işidir. Her yazı veya araştırma bilimsel kabul görmüyor. Memleketin bunca akademisyenleri varken neden olmasın. Varlık içinde yokluk çekiyoruz. Akademik çevrelere çağırımızdır.

Tirşik Dergisi bu sayıda, Kahramanmaraş'ta nadide, Andırında tek kalan sulak alan olan, Akgümüş, eski adı Bunduk olan köyde kalan KOCA GÖL isimli doğal gölü işliyor. Dosyamızda detaylı bilgi ve açıklamalar bulunmaktadır. Ortasından kanal geçirilerek kurutulmaya çalışılıyor. Hedefimiz sona kalan doğal alanı(gölü) korumak ve yaşatmak. Bu yıl yağışlar ile iyice kendini gösterdi. Elimizde. Yeter ki isteyelim.

Tirşik Dergisi sayfalarında; sanat, kültür, edebiyat alanında seçkin yazı ve eserler işliyor. Sanat değeri yüksek yazılar bunlar. Hele şiirde unutulmuş şiir yazım türleri yer alıyor. Diğer metinlerde öyle. Ne yazı ki, yazarlar, orta kuşak ve üzeri. Gönül ister ki gençler yazsın. Genç kalemleri bekliyoruz.

Hep diyoruz. Tirşik Dergisi, bir tarih belgeliği işlevi görüyor. Bugün yazılanlar, yarının belgeleri oluyor. Bugün ne kayda geçirirsek yarına belge sunuyoruz. Ne yazsak kıymetlidir. Hele insan. İnsanlar elimizden kayıp gidiyor.

Tirşik Dergisine, sadece sıradan bir dergi olarak bakmamalıyız. Bir hazine sandığına konan mücevherler/değerler gözüyle bakmalıyız. Böyle bakarsak daha çok sahip çıkarız. Mesela, eski sayılarda işlenen konuları şimdi işlesen de yoklar. Böyle bakalım.

Tekraren çağırımızdır. Tirşik Dergisine sahip çıkalım. Gücümüz neye yeterse.

Yeni sayıların yeni güzelliklere gebe olması dileğiyle.

tirşik

YEREL DERGİ • SAYI - 44

ANDIRIN GELİŞİM PLATFORMU'NUN
YAYIN ORGANIDIR

Andırın Gelişim Platformu Adına İmtiyaz Sahibi:

Ahmet Narinoğlu

Genel Yayın Yönetmeni:

Hüsnü Karcı

Yazı İşleri Müdürü:

Gökhan Gök

Yayın Kurulu:

Ahmet Narinoğlu, İskender Zengin, Hüsnü Karcı,
Tahsin Sarıbiyik, Gökhan Gök, Cumali Yaşar

Abone, Reklam ve Halkla İlişkiler:

Soner Kesme, İskender Zengin, Sittik Çeri

Adres:

Eski Osmanlı Sok. No:3 Kat:1 Da:6 Mecidiyeköy-Şişli/
İSTANBUL

Telefon:

0212-274 24 54

Web Adresi:

www.andirin.org.tr

e-posta:

tirsikdersisi@hotmail.com

Yayın Türü:

Yerel Dergi

Grafik-Tasarım:

Yeşim Karakoç

Baskı:

Kültür Sanat Basımevi

Dağıtım Sorumlusu:

Muzaffer Yaşar

Yayınlanan yazıların sorumluluğu, yazarına aittir.

Bu dergi, Andırın Gelişim Platformu'nun
bir kültür hizmetidir.

Parayla satılmaz.

◆ İÇİNDEKİLER ◆

1	Bizden	60	Günlük
2	İçindekiler	61-62	Şiir Atışma
3-9	Dosya / Koca Göl	63	Fabl
10-14	Andırın Tarih	64	Şiir
15-17	Bahar	65	Mesel
18-19	Çit	66	Şiir
20	Fidan Dikme	67	Masal
21	Geben	68	Şiir
22-23	Sumak	69	Muhtarın İşi
24	Andırın	70	Şiir
25	Çınar Geçidi	71	Çam Sakızı Çoban Armağanı
26	Teleme	72	Şiir
27-28	Karacaoğlan	73-74	Hikaye
29	Kışla Bahçesi	75	Şiir
30-31	Köy-Çevre İncelemesi	76	Çeyrek Kabadayı
32-34	Bir Ekmeğin Hikayesi	77	Şiir
35-36	Geçmişin İzinde	78	Mesel
37-38	Kız Oğlan Taşı	79	Şiir
39-40	Ocak Başı	80	Gö Hüseyin
41	Çaylak	81	Şiir
42-43	Gül Ahmet	82-84	Toccu Sülemen
44-45	İnsanlarım	85	Şiir
46-48	İnsan Yetiştiren Çiftçiler	86	Fabl
49	Anı	87	Şiir
50	Siyah Kelebekler	88	Komşu
51	Molla Veli Hocanın Ağıdı	89	Şiir
52	Mustafa Efendinin Ağıdı	90	Mum İşığı
53	Sarı Ahmedin Ağıdı	91	Türkü
54	Şiir	92	Şiir
55	Alibali	93	Ayşe Nur Doğan'dan Çizgiler
56	Şiir	94	İbrahim Temiz'den Çizgiler
57-58	İnsan Coğrafyası	95	Songül Pampal
59	Şiir	96	İki Kitap

Andırının da kalan tek sulak alan Kahramanmaraş'ın ender sulak alanlarından biri...

Akgümüş (Bunduk) köyünde doğanın sunduğu bu eşsiz nimet, yıllardır gözümüzün önünde oluşuyor... ve yine gözümüzün önünde kayboluyor.

*Birkaç basit müdahaleyle 12 ay su tutacak bir göl mümkünken,
bugün hâlâ 3-4 ay sonra susuzluk konuşuluyor.*

Bu bir manzara değil.

Bu, Andırın için kaçırılmak üzere olan bir fırsat.

Andırında bulunan ovalarda eskiden sulak alanlar olurdu. Etrafında göz, pınar veya kaynak tabir edilen çıkan sularla beslenirdi. Cıvarda her türlü ot ve çiçekler yeşerir, içinde balıklar yaşar, her türlü göçmen kuşlar burada ya eğlenir veya yuva yaparak birkaç mevsim kalırdı.

Bugün, artık Andırında böylesi sulak alanlardan sadece Akgümüş Köyünde bulunan KOCA GÖL tabir edilen sulak alan kaldı. Onun da öne açılan kanalla göl yatağı kurutulmaya çalışılıyor. Koca göle halen göçmen kuşlar konuyor ve burada yaşıyorlar.

Koca göl diye bilinen yer Andırında son kalan sulak alan Akgümüş Köyündeki KOCA GÖL yaklaşık 1500 dönümdür. Su gözünden başlayarak, ortasından geçen kanal, KOCA GÖLü kurutuyorsa da o, hâlâ direniyor.

Kışla başlayan, baharla çoşan, kaynak suları koca gölü doldurur. Temmuz ayına kadar sürer. Göl kenarları ve sığ yerleri otlar çiçeklerle kaplanır. Göl adeta, çiçek panyasına döner. Göçmen kuşlar kıştan başlayarak koca göle iner. Bazıları eğlenirken bazıları da konar geçer. Kalanları da yuva yaparak koca gölde ürerler. Baharda yavrularıyla göl üzerinde yüzen, pat pat kaçışan, uçan göçmen kuşlar eskisi kadar olmasa da hâlâ var.

Koca gölün iklimi, konukları kurbağalar, çeşit çeşit kurbağalar akşamları çıkardıkları seslerle dünyanın en

kalabalık orkestrasını oluştururlar. Çıkardığı seslerle kulakları doldururlar.

Koca gölün pullu balıkları azalsa da hâlâ var. Oltayla, serpmeye, tutulan balıklar hatıralarımızda yaşıyor.

Koca gölün göçmen kuşları arasında kuğu, turna, kaz, ördek, angut, leylekleri sayabiliriz. İsmi saymadığımız onlarca göçmen kuşlar konaklar, yavrular, yazın eğleşir, sonra göçerler.

Koca gölü yararak ortasından geçen kanal, kapatılarak eski haline dönmelidir. Göç yolu üzerinde Toroslarda başka sulak alan kalmadı. Köylüler ikna edilerek devlet el atmalı avcılık yasaklanmalıdır. KOCA GÖL dediğimiz sulak alan koruma ve gözlem altına alınmalıdır.

Koca göl aslına dönebilir. Gidiniz yerinde görünüz zor değil! Sular çekildiğinde, mera olarak kullanılan bu sulak alan kurtarılabilir.

Dünya tabiat mirasımız olan KOCA GÖL, sulak alan mevzuatı gereğince koruma altına alınmalıdır. Andırının elde kalan tek sulak alanına sahip çıkılmalıdır.

KOCA GÖL ün hemen yanında geben vadisi milli parkı ilan edilmiştir. Milli park hassasiyeti burada da gösterilmelidir.

Çok geçmeden. Yazık olmadan.

KOCAGÖL DOĞA MUCİZESİ

BİR GÖL DEĞİL, BİR YAŞAM ALANI

Kışın yağın kar ve yağmur, dağın altındaki doğal havzayı doldurur. Bu havza dolduğunda su, “gölün gözü” ya da “ambar” olarak bilinen noktadan yüzeye çıkar ve KOCAGÖL oluşur.

İlkbahar geldiğinde ise KOCAGÖL sadece bir su birikintisi olmaz...

Adeta bir yaşam alanına dönüşür.

Yüzlerce kuş türü gökyüzünü doldurur.

Başta leylekler olmak üzere, turlar ve sayısız kuş sürüsü gölün üzerinde süzülür.

Kuş sesleri dağlara yayılır, suyun yüzeyinde yansıyan gökyüzüyle birleşir.

Gölün çevresi canlanır...

Bitkiler yeşerir, doğa renklenir, her canlı birbirini tamamlayan bir ahenk içinde hayat bulur.

Bu manzara sadece izlenen bir görüntü değil, hissedilen bir zenginliktir.

Ancak aynı doğa, bize acı bir gerçeği de her yıl tekrar hatırlatır:

Havza yaz aylarına doğru su kaybettiğinde, gölde biriken su da aynı noktadan geri çekilerek dağın içine döner.

Yani KOCAGÖL'ün kaderi nettir:

Su geliyor... ama tutamıyoruz.

SORUN: SU VAR... AMA TUTAMIYORUZ

Ancak doğa bize her yıl aynı gerçeği de gösterir:

Havza yaz aylarına doğru su kaybettiğinde, gölde biriken su da aynı noktadan geri çekilerek dağın içine döner.

Sonuç olarak:

Bahar aylarında dolan KOCAGÖL, yaz ortasında hızla çekilir.

Ve köy tekrar su sorunuyla karşı karşıya kalır.

Bu sadece bir doğa olayı değildir.

Bu, yönetilemeyen bir nimettir.

DÜNYA SU ARARKEN, BİZ SUYU KAYBEDİYORUZ

Bugün dünya ve Türkiye ciddi bir su kriziyle karşı karşıyadır.

Birçok bölgede yüksek maliyetli baraj projeleri planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Oysa Andırın'da doğa bize hazır bir sistem sunmuştur.

Sorun yokluk değil...

Yönetim eksikliğidir.

ÇÖZÜM NET, UYGULANABİLİR VE DÜŞÜK MALİYETLİ

KOCAGÖL için çözüm karmaşık değildir:

- Gölün “göz” (ambar) noktasına, suyun geri çekildiği alana basit bir set ve manuel açılır/kapanır kapak yapılması

- Bu kapak sayesinde suyun dağın içine geri kaçmasının kontrol altına alınması ve göl seviyesinin yıl boyunca korunması

- Çevredeki dere yataklarından gelen suyun uygun şekilde göle yönlendirilmesi

- Göl tabanında yapılacak sınırlı zemin iyileştirme ve çukurlaştırma ile su tutma kapasitesinin artırılması

Bu adımlar, büyük bütçeler gerektirmez.

Doğru planlama ve sahiplenmeyle kısa sürede hayata geçirilebilir.

KAZANIM: BİR GÖL DEĞİL, BİR GELECEK

Bu adımlar atıldığında KOCAGÖL:

- 12 ay su tutan kalıcı bir göle dönüşebilir

- Bölgenin su ihtiyacına stratejik katkı sağlar

- Ekolojik dengeyi güçlendirir

- Doğa turizmi ve kırsal kalkınma için yeni bir potansiyel oluşturur

SONUÇ VE ÇAĞRI

Bugün verilecek karar,

Yarın bu gölün var olup olmayacağını belirleyecektir.

KOCAGÖL sadece bir manzara değildir.

Bu, Andırın'ın gözümüzün önünde kaybettiği...

Ama hâlâ kurtarabileceği bir değerdir.

Bu vesileyle KOCAGÖL konusunu tüm ilgili kurumların, yerel yönetimlerin ve karar vericilerin dikkatine sunuyor; gerekli adımların ivedilikle atılmasını bekliyoruz.

Bir KOCAĞÖL Hikayesi

Dün nasip oldu. Doğduğum büyüdüğüm köyüme gittim. Koca göle eski tahta köprünün yerine yapılan beton köprünün üzerinden baktım. Anılarda kalan tahta köprü neler hatırlattı.

Köprü tahtaların arasından suya bakıp bir akvaryum zenginliğini seyre dalışımız

Olta atışlarımız

Balıkların peşinden koşuşumuz

Atlayıp çimmelerimiz

Zıplayan, öten kurbağalara bakışımız

Suyun içinde çeşit canlıları izleyişimiz

Berrak suların üzerinden sineklerin dansına dalışımız

Göle akan derelerden atlayışımız

Kıyılara çarpan dalgaları sayışımız

Göl yüzeyine yassı taşları sıyırtarak sektirişimiz

Koca göl küçük olsa da çocuk dünyamızda kocaman idi.

Elvan elvan, yanık yanık öten kuş sesleri. Biz kuş seslerini yanık, memleket hikâyesiyle karışık dinlerdik. Seferberlik anıları, askere gidişleri, gurbet hikâyeleri, dramlar, acılar. Kuş sesleriyle karışık gelirdi.

Gölde balık avlardık.

Kuş yavruları tutardık.

Boyumuzu aşan yerlere kadar ulaşır yüzerdik.

Otların arasında yara yara dolaşır gizlenir oynardık.

Koca gölde doyasıya gezmek dolaşmak isterdik. “Ah bir kayığımız olsa derdik.” Gölün taa ortaları, erişemediğimiz yerler, derinlikler çekerdi. İmdadımıza camızlar yetişirdi. Camızlar suyu sever. Kocaman gövdesiyle gölde yüzerler. Har camız bir kayık olurdu. Sirtına biner, o yöne bu yöne çevirerek gölde dolaşmak yürek ister, yürekleşmek ister. Azımız ortalara gider, çoğumuz kıyılarda kalırdı.

Çocuk aklıyla o gün tehlikelerle dolu sulara dolmanın hayatta işe yarayacağını görmeyi koca gölün öğrettiğini sonrada anlıyoruz.

Göl kurbağadan geçilmezdi. Kurbağalar daha çok su kıyısında karada dururlardı. İnsanı görünce zurba halinde göle atlayışları doyumsuz seyir olurdu. Kurbağa ürkütmenin hazzı bir gösterisi olurdu.

Gündüz sessiz sedasız duran kurbağalar, akşamdan itibaren ocaklarına ateş düşmüşçesine bağırışları. “Vararak Vararak” biri bitirmeden biri başlar. Hepsi birden koca gölü, göl yakınındaki köyü koro halinde kaplardı. Öyle ki, konuşanlar kurbağa seslerinden birbirini zor duyarlardı.

Toplu kurbağa sedaları karşı yamaçlarda yankılanır, çöken karanlıkta çoğaldıkça çoğalır, bir korku ve ürperti yaşanırdı. “Gecenin bin bir hali var” diyen büyüklerimize acaba bu sesler haber mi verirlerdi.

Kurbağa isilik yapar diye elle tutturmazlardı. Öyle dedikçe kurbağa tutuşumuz gelirdi.

Alıştığımız kurbağa seslerini özler, ertesi akşamı beklerdik. Bu sesleri duya duya uykuya dalışımız tatlı ve renkli rüyaların habercileri olurdu.

Gölde en çok kokuğumuz yılanı. Sıcak zamanlarda ortaya çıkar, çokça su batan (yani su çıkan) yerde, kayaların aralarında olurlardı. Onun için selamet olsun diye taşların üst yerlerinde durur, ikide bir sağa sola bakardık oralarda gezinirken, olta atarken.

Sıcaklar gelince yılanı Yusuf, her yıl köye gelir boş torbalarına gördüğü yılanı yakalar koyardı. Yüreklili olan gençlere de öğrettiğinden onlarda tutar,

yılanlı Yusuf umduğunun üzerinde bereketli yılanlarla dönerdi. İşinin bitince günlerinde ateş yakar, etrafında sinsin oynanır, ateş közlerinin üzerinde yılan kebabı yapardık, yerdik. Yılan kebabı güzel olur. Başından ve kuyruğundan birer süngüç kesip atar, kalanı parça parça doğrayarak çöpe takarak kuşbaşı kebabı yapardı. Yılanlık hastalığına iyi gelirmiş. Romatizma ağrılarına birebirmiş. Etinden yiyenler efsunlanırmış. Göze iyi gelirmiş, dişe iyi gelirmiş.

Gölde her canlı bulunurdu. Ne ararsan bulunur. Köye gelen yabancılar göle götürülür, hem gezilir, hem de gösterilmekle övünülürdü. Gölü seyir doyumsuzdu. Göl bir kadına benzemiş derlerdi. Çekeni çeker, çekmeyende de merak uyandırırdu.

Koca göl, çocukluğumuzda kalan cennet tabloları gibiydi. Dağlar durgun günlerinde göle yansır, adeta gerçeğiyle heybette yarışırdu. Seyretmek ne müthiş bir duyguydu. Dağlar heybetli göğe yükselirken, ağırlığıysa gölde derinleşirdi. Sema ile dağlar göle iner eşleşirken derinliğin ürpertisini duyardık.

Leylekler de gölden nasibini alırdı. Kıyılarında dolaşır, balık, böcek, kurbağa, ot ne bulsa yerlerdi. Bunu, ince bacaklarının gömüldüğü suya gagalarının ikide bir daldırışlarından bilirdik.

Leylekler insan yaklaştığında uçuşurlardı. Köyde leylekler bir orkestra havasında lak laklara başladılar mı şakırtılardan kulaklarınızı tıkardınız. Acaba şimdilerde orkestrayı yabancı bulmayışımız o günlerin izlerini mi taşıyor?

Hele leyleklerin bulut gölgesi gibi gölgelerinin üzerimize düşüşü. Gölgenin getirdiği serinlik yüzünden göğe bakınca toplu kanat çırpışlarını görürdük. Önde biri. Alayının birbirine değmeden kanat çırpışları bize bir gök ziyafeti gelirdi.

Çocuklar, çocuk çobanlar göl kıyısında halı gibi düzgün çayırlarda ne oyunlar oynarlardı. Çelik çomak, top kapmaca, kale en meşhurları idi. At, sığırları kaşağılar tüylerinden top yapardık. İki takım kurulur, kıl top havaya atılarak sopayla vurulup halalanırdı. Topu tutan karşı taraftakine atar vurursa, saf dışı olurdu. Çelik çomakta çok heyecan verirdi.

Geceleri ay doğar, hele dolunay olunca, olanca heybetiyle göle iner, mimozalaşır, parça parça olurdu. Yüksek tepelerden gölün üzerinde ayın oynayışı seyrine doyum olmazdı.

Yaz ortası harman zamanı. Ekinler biçilince koca gölün yol tarafındaki kuyuların olduğu çayırlara harmanlar kurulurdu. Buraya harman yeri denirdi. Herkesin harmanlığı bilinirdi. Harmanda dövenler, aylar süren emekler, savurmalar, çeçler, samanlar. Halden hale dönüşün tanıklarıydılar.

O günlerden kalan bir izde, göle girip ıslanan elbiselerimizin, çamura bulanışlarımızın eve gelince mesele oluşuydu. Analar söylenir durur bir güzel dayak atarak hırslarını alırlardı. Ah analarımız. Vurduğunuz yerden güller bitermiş. O vuruşları birer merhamet dokunuşuna çevirme ustası analar. Korkardır, ürkerdik, hak verirdik. Bunu da mahcupluğumuzla karışık suçluluğumuzla yapardık.

Eve getirdiğimiz angut, ördek yavrularıyla oynayışımız, kaçışları, kovalamacalar, merhamet dileyişleri hala canlılığını yaşatmaktadır.

Köprüden köye doğru yönelirken şimdilerde gölün ortasından açılan kanal yüzünden şişmemiş ama çukur alanlarda biriken suların kıyılarında bir leylek gördüm. Biz çayırlarda dolaşırken leyleklerin üzerimizden geçerken bulut gibi meydana gelen gölgelerinden anlardık. Çok değil otuz yıl. Dün leylek bulutu, bugün bir tane kendi başına. Sükut ve donuk bir duruş. Ne hareket ne lakırdı. Acaba oda göçen köylüler gibi bu hale nasıl geldiğinin hikmetini mi düşünüyor.

Beton köprüden seyrettiğim manzara; toprakları çatlamış harman yerleri, kurumuş dereler, ormanları kele dönmüş dağ yamaçları, yerinde eser kalmamış sazlıklar, çoraklaşmış göl ovası, mas maviliğini bulanıklığa terk eylemiş gökyüzü, soluk tabloyu andırıyordu.

ANDIRIN POSTASI

"Yaşam Devam Ediyor"

Andırın'ın Tek Sulak Alanı 'Koca Göl' Yok Olma Tehlikesiyle Karşı Karşıya

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde doğa harikası olarak bilinen ve bölgenin tek sulak alanı olma özelliğini taşıyan Koca Göl, kuruma tehlikesiyle can çekişiyor.

Akgümüş (Bunduk) Mahallesi sınırları içerisinde yer alan bu eşsiz ekosistem, son dönemde açılan tahliye kanalları nedeniyle su kaybetmeye başladı. Bir zamanlar onlarca kuş türüne ev sahipliği yapan ve bölgenin biyoçeşitliliği için kritik öneme sahip olan sulak alanın, hızla eski canlılığını yitirdiği gözleniyor.

"İlgililere Çağırıyoruz"

Bölge sakinleri ve doğaseverler, doğal dengenin bozulmasından duydukları endişeyi dile getirerek yetkililere acil çağrıda bulunuyor. Koca Göl'ün sadece bir su kütlesi değil, aynı zamanda Andırın'ın doğal bir mirası olduğunu vurgulayan vatandaşlar, sulak alanın eski haline döndürülmesini bekliyor.

En Hayırlı Hizmet Olacak

Gölün korunması ve yeniden kazandırılmasının memleket için yapılacak en önemli çevre yatırımlarından biri olacağını belirten mahalle sakinleri, "Bu gölde onlarca kuş yaşardı. Sulak alanı geri kazanmak istiyoruz. Yetkililerin sesimizi duyması, memleketimize yapılacak en hayırlı hizmet olacaktır," diyerek duruma dikkat çekti.

Açılan kanalların kapatılması ve göldeki su seviyesinin korunması için gerekli adımların atılması, bölgedeki yaban hayatının devamlılığı için hayati önem taşıyor.

Hakimiyet

Kahramanmaraş'ta 100'üncü günümüzde

Koca Göl Can Çekişiyor: Andırın'ın Doğal Mirası İçin Acil Çağrı!

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesindeki tek sulak alan olan Koca Göl, yanlış müdahaleler sonucu kuruma noktasına geldi. Akgümüş Mahallesi'nde bulunan gölün tahliye kanalları aracılığıyla suyunun boşaltılması, bölgedeki biyoçeşitliliği durma noktasına getirdi. Bölge sakinleri, "Bu gölde onlarca kuş yaşardı, şimdi ise sulak alanımızı geri kazanmak istiyoruz" diyerek yetkililerin seslerini duymasını bekliyor.

Yaban Hayatı Tehdit Altında Eski eşsiz görüntüsünden uzaklaşan Koca Göl'ün kurtarılması için gerekli adımların atılması, bölgedeki yaban hayatının devamlılığı açısından büyük önem arz ediyor. Çevreciler, gölün eski ekosistemine kavuşturulmasının Andırın'ın geleceği için en hayırlı hizmetlerden biri olacağını belirtirken, çevre yatırımlarının bu bölgeye yoğunlaşması gerektiğini savunuyor.

maras EXPRESS

İnternetteki Haber Ağımız

Andırın'ın Tek Sulak Alanı 'Koca Göl' Yok Olma Tehlikesiyle Karşı Karşıya

Andırın'ın biyolojik çeşitliliği için kritik öneme sahip olan Koca Göl, son dönemde açılan tahliye kanalları nedeniyle hızla su kaybediyor. Bir zamanlar onlarca kuş türüne ev sahipliği yapan bu doğa harikası, su seviyesinin düşmesiyle birlikte eski canlılığını yitirmeye başladı. Mahalle sakinleri ve doğaseverler, gölün sadece bir su kütlesi değil, bölgenin en önemli doğal miraslarından biri olduğunu...

Andırın'ın biyolojik çeşitliliği için kritik öneme sahip olan Koca Göl, son dönemde açılan tahliye kanalları nedeniyle hızla su kaybediyor. Bir zamanlar onlarca kuş türüne ev sahipliği yapan bu doğa harikası, su seviyesinin düşmesiyle birlikte eski canlılığını yitirmeye başladı. Mahalle sakinleri ve doğaseverler, gölün sadece bir su kütlesi değil, bölgenin en önemli doğal miraslarından biri olduğunu vurgulayarak, doğal dengenin tamamen bozulmasından endişe duyuyor.

"En Hayırlı Hizmet Göle Sahip Çıkmak Olacaktır" Yetkililere seslenen bölge halkı, açılan tahliye kanallarının bir an önce kapatılmasını ve su seviyesinin yeniden eski haline getirilmesini istiyor. Gölün korunmasının memleket için yapılacak en büyük çevre yatırımlarından biri olacağını belirten vatandaşlar, yaban hayatının devamlılığı için bu adımın hayati bir önem taşıdığını ifade ediyor.

KAHRAMANMARAŞ'ta Bugün

Kahramanmaraş Andırın'ın cennet köşesi Koca Göl yok oluyor mu?

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde doğa harikası olarak bilinen ve bölgenin tek sulak alanı

ANDIRIN ÇEVRE BİLDİRİSİ

Andırın iki yüz ile iki bin yedi yüz rakımları arasında Toros'ların Çukurova'ya bakan yamaçlarında, dere, tepe vadi, dağ ve cep ovalardan oluşan fiziki coğrafya üzerinde yer alır.

Toroslardan akan sular birleşerek dere olur, dağların arasında derin vadilerden geçerek güneye iner. Dağların arasında farklı rakımlarda mikro klima özelliği taşıyan cep ovalar bulunur. Böylece Andırın güneyden kuzeye rakım yükseldikçe ova, vadi ormanlık alanlar zenginleşerek çoğalır. Engebeli yerler mera, dağların düzlükleri de yayla olarak kullanılır.

Andırında doğal bitki örtüsü ağaç türleri ve bitki çeşitleri bakımından oldukça zengindir. Bölgenin yüz yıllardır yayla olarak kullanılması, göç yolu üzerinde bulunması bugün de yayla olarak kullanımının artması sonucu sığınılan doğa tehdit altına girmiştir.

Andırında doğayı bozan unsurları beş grupta toplayabiliriz.

1-Plansız, düzensiz yaylacılık

2-Plansız yoğun yerleşim

3-Modern, makineli tarım faaliyetleri,

4-Ormanların plansız kesimi,

5-Çevreye duysuz yatırımlar

Andırın bugün beş grupta toplanan faaliyetlerin kural dışı yürütümü sonucu etkilenmekte, doğal yapısı ve dengesi bozulmaktadır.

Andırın sözünü ettiğimiz gelişmelerin sonucu olarak ciddi çevre problemleri yaşamaktadır. İlerde tedbirler alınmaz ise çevre daha da tehlike altına girecek, geri dönülmez sonuçlar doğacaktır.

Aşağıda başlıklar halinde Andırında yaşanan çevre sorunlarını yer göstererek tespit ediyoruz.

1- Sulak alanlar

Andırında sulak alanlar kalmadı. Andırındaki cep ovaların su kaynaklarının başında dere yataklarında ovaların çukur yerlerinde bulunan sulak alanlar makineli tarım sonucu kurutulmuş ve ekim alanlarına dönüştürüldü. Bugün andırında birkaç sulak

alan kalsa da su kaynaklarıyla beslenemez halde. Sulak alanlara konan göçmen kuşlar bile gelmez oldular.

2- Göller

Andırında göl sayılmasa da su toplanan küçük havzalarda ufak göller bulunurlar. Bugün onlardan eser kalmadı. Göllerin etrafındaki doğal yapı ekim dikime dönüştü. Göller etrafındaki doğal hayat ortadan kalktı. Yalnızca ak gümüş köyü civarında Koca göl (yazın kuruyor) ile Aslantaş baraj gölü yaşıyor.

3- Vadiler

Andırında Toros dağlarının çukur ovaya yönelen ırmak ve çaylarının oluşturduğu derin vadiler bulunur. Bunlar arasında Keşiş çayı, Andırın çayı, Kör sulu çayı, Kara su çayı, çınar geçidi deresi bunlar arasındadır. Vadileri besleyen su kaynakları azaldığı için vadilerde doğal yapısı, bitki örtüsü ekolojik denge bozulmaktadır. Birde dereden alınan sular son yıllarda yapılan hidroelektrik santral barajları vadilerin doğal yapılarını tamamen bozmaktadır.

4- HES

Ülkemizin enerji ihtiyacı için küçük sular üzerinde enerji santralleri kurulması çok yerinde bir karardır. Ancak enerji elde edilen ırmak ve derelerin doğal ve ekolojik yapılarının bozulmaması için tedbirlerde alınmalıdır. Bu kapsamda enerji santrali kurulan sular üzerinde bu suların üçte birinin dere yatağına bırakılması şart olarak koşuluyor ve Andırında hidroelektrik santralleri buna uymamaktadır. Hidroelektrik santralleri inşaatları vadilerin güzelliğini tamamen bozmaktadır. Birde inşaat sırasında inşaat ve her türlü atıklar vadilere başı boş salınarak ekoloji ciddi şekilde tahrip edilmektedir. Kara su, andırın suyu, bulgur kaya üzerinde kurulan santraller bunun en canlı şahididir.

5- Yüksek Gerilim Hatları

Bu gün bilim adamlarınca yapılan araştırmalarda kanser hastalığına sebep olan yüksek gerilim hatları ilçemizin etrafını kuşatma altına almıştır. Her geçen yeni hat için met-

relerce genişliğinde ve kilometrelerce uzunluğunda ormanlık alan kesilmiştir. Bundan sonra yapılacak iş yüksek gerilim altında kalan alanları yeşil tutmak, yeni gerilim hatları için doğaya en az zarar verici güzergahlar seçmek olmalıdır.

6-Yaylacılık

Günümüzde yaylacılık çok farklı boyutlara taşınmıştır. Betonarme yapılarla yayla kentler oluşmakta, tarım ve su havzaları istilaya uğramaktadır. Artık evinde bulaşık makinesi bile kullanan yaylacılarımız için su kaynaklarımız cevap veremez hale gelmiştir. Yaylacılıkla beraber doğanın tahrip edildiği, ormanların kesildiği, çevrenin kirletildiği görünen gerçeklerdir. Üstelik doğaya zarar veren yapılaşma yöntemleriyle her yer betonlaşmaktadır. Buna mutlaka dur denilmelidir. Nerelerin yayla olacağı, nerelere yapı yapılacağı planlanmalı izine tabi olmalıdır. Denetlenerek kaçak yapılaşmanın önüne geçilmelidir.

Yayla turizmi andırının geleceği için son olarak diyoruz ki; Andırın artık tam anlamıyla doğa turizmine açılmalıdır. Tek kurtuluşu bu yönde yapılacak faaliyetlerdedir. İnsanlarımızın bilinçlenmesi ve ilçesine sahip çıkması gerekmektedir, bizler bilinçli olursak doğal kaynaklarımıza sahip çıkabiliriz. Doğal kaynaklarımız var oldukça da ekonomik faydalar sağlayabiliriz.

7-Tarım havzaları

Andırında ovalarda bugün tamamen tarım yapılmaktadır. Ovaların yanında yamaç ve vadilerde tarım alanlarına açılmıştır. Yani eskiden var olan yaylaklar, meralar, boş alanlar bugün artık tarım toprağı olarak kullanılmaktadır. Tarıma baktığımızda gübre ve ilaç atılmayan ekili dikili alan kalmamıştır. Bunlar yer altı ve yer üstü sulara karışarak eko sistemi iyice bozmaktadır. Halbuki Andırın gibi yörelerde doğal tarıma dönüş olsa az ürün elde edilse de Pazar talebi nedeniyle şimdiki yerine daha fazla kazanç elde edilir. Andırında tek çare doğal ve ekolojik tarıma, ekim dikime ve hayvancılığa yönelmektir.

8-Yer altı suları

Yer altı suları maalesef hem azaldı hem de kirlendi. Eskiden iki üç metreden çıkan yer altı suları bugün elli altmış metre hatta yüz metrelerden zor çıkıyor. Yer altı suları azaldıkça yer üstünde kuraklık artıyor .Halbuki yer altı sularının yönetimi devlete aittir ve planlı işletilmelidir. Bugün isteyen kişi tarlasını veya bahçesinin başına kuyu açarak yer altı suyunu kullanmaktadır.

9-İçme suları

İçme sularının kaderi de yer altı suları gibidir. Artık çeşme yapılacak su kaynağı kalmadı. Yerleşimlere getirilecek içme su kaynakları bulmak imkansız. Var olanlarda tabiat koşullarına göre azalıyor ve çoğalıyor. Mevcut içme su kaynakları da hem azalıyor hem de kirleniyor. Önüne de maalesef geçilemiyor.

10-Temizlik (katı ve sıvı atıklar)

Bugün andırının merkez ve belediyeleri hariç köylerinde kanalizasyon sistemi bulunmamaktadır. Mevcut sistemlerde yetersizdir. Köylerimizin yanında yoğun yayla yerleşimlerinde de kanalizasyon sistemi gerekmektedir. Andırının kanalizasyonu ucunda arıtma sistemi olmaması çevreye ciddi şekilde kirletmektedir. Andırın gibi yerlerde doğal kanalizasyon arıtması en ideal çözümdür. Enişlibi dediğimiz bölgede toplanan sıvı atıklar doğal arıtma yoluyla çok kolayca arıtılabilir. Andırın için başka da bir çözüm yolu görülmemektedir.

Katı atıklara gelince durum daha da vahimdir. Andırın merkez başta olmak üzere hiçbir yerleşim yerinde çöp depolama sistemi bulunmamaktadır. Herkes en kolay ve ıssız bulunduğu yerlere çöpleri dökmektedir. Buna yaylacıları ve piknikçileri de ekleyince andırının ne halde olduğunu düşünün. Katı atıklar için olması gereken çözüm, bütün ilçeyi içine alacak çöp toplama ve depolama sistemi kurmaktır.

11- Doğal Yapı

Andırının gücü ve tanınmışlığı doğal yapısından ileri gelmektedir. Ormanları, bitki örtüleri , doğada bulunan canlı cansız bütün var olanları bozmadan korumak ve yerinde kullanmak suretiyle doğal yapımızı koruyabiliriz. Aksi takdirde herkes benim yaptığım ne zarar verir gibi düşünürse tabiat elden çıkar. Bir ağaç dalını kesmemek , bir

bitkiyi kökünden koparmamak , doğaya yapabileceğimiz en büyük iyiliktir. Ama maalesef yatırım yapılırken , yerleşimler oluşurken doğaya ciddi zararlar veriyoruz , onun için Andırında yapılacak her faaliyetin doğaya vereceği zarar önceden hesaplanmalı , planlama yapılarak en asgariye indirimleridir.

12-Doğal ürünler

Çok değil. On beş yirmi yıl öncesinin doğal ürünlerini maalesef andırında göremiyoruz. Bütün ekim dikimlerde gübre ve ilaçlama kullanılarak doğal ürünler ortadan kaldırılıyor. Halbuki coğrafyamız , arazi ve toprak yapımız , bitki örtümüz , temiz sularımız doğal ürünler yetiştirmeye çok müsait. Yerli tohumlar kullanılarak çok rahat doğal ürünler elde edebilir pazara sunabiliriz. Andırın doğal ürünlerin üretimine mutlaka geri dönmelidir

13-Ormanlar

Ormanlar kesile kesile kesilemeyecek hale geldi. Kalan ormanlar bundan sonra bakım ve koruma ormanlarına dönüşmeli. Yani korunarak bu haliyle devam etmeli. Yakacak için orman kesimine izin verilmemeli onun yerine tutuşturucu kesim için izin verilmeli. Köylülere kömür yakımı teşvik edilmeli. ekolojik orman ürünleri yönünden zenginliği sebebiyle. Andırın ormanları bundan sonra farklı bir işletmeciliğe dönüştürülmeli. Ormanlık alanlar da fidan dikimleri yaygınlaştırılmalıdır. Ormanların korunması için halkla iş birliği yapılmalı, denetimler artırılmalıdır.

14-Madenler ve taşocakları

Andırın yöresinde ciddi maden yatları olmasa da taş ocağı ve mermer yönünden zengin bir yapısı vardır. Ama ne yazık ki taş ocağı ve maden ocakları açılırken doğaya ve çevresine ciddi zararlar veriyor. Bu tür işletmelerde ÇED raporları mutlaka alınmalı. Kapatılan ocaklar doğal haline geri getirilmelidir.

Bir ilçe düşünün ki; geleceği doğal yapısına , tarımına , yaylacılığa bağlı olsun. Bu durumda yapılacak şey doğayı ve çevreyi korumak olmaz mı ? Yapılacak şey insanları bilinçlendirerek doğayı korumak olmaz mı? Bütün kurumlar , mahalli idareler , sivil toplum kuruluşları el ele vererek ilçeyi doğal dengesini koruyarak geliştirmek olmaz mı?

Andırın

Tarihi Üzerine-2

Tarih, orada yaşayanların ortak geçmişinin birikimleri olduğuna göre, yörenin tarihi bir bakıma kendi tarihimiz oluyor. Bu yüzden yöre tarihleri gerçek, yani yaşanan tarihtir. Önemi ve değeri büyüktür.

Andırın'ın tarihi şimdiye kadar çok boyutlu ele alınmadı. Elde birkaç çalışma var hâlbuki Andırın tarihine daldıkça ciltler dolusu, çok boyutlu çalışmalar yapılabilir. Yöre açılmamış çeyiz sandığına benziyor.

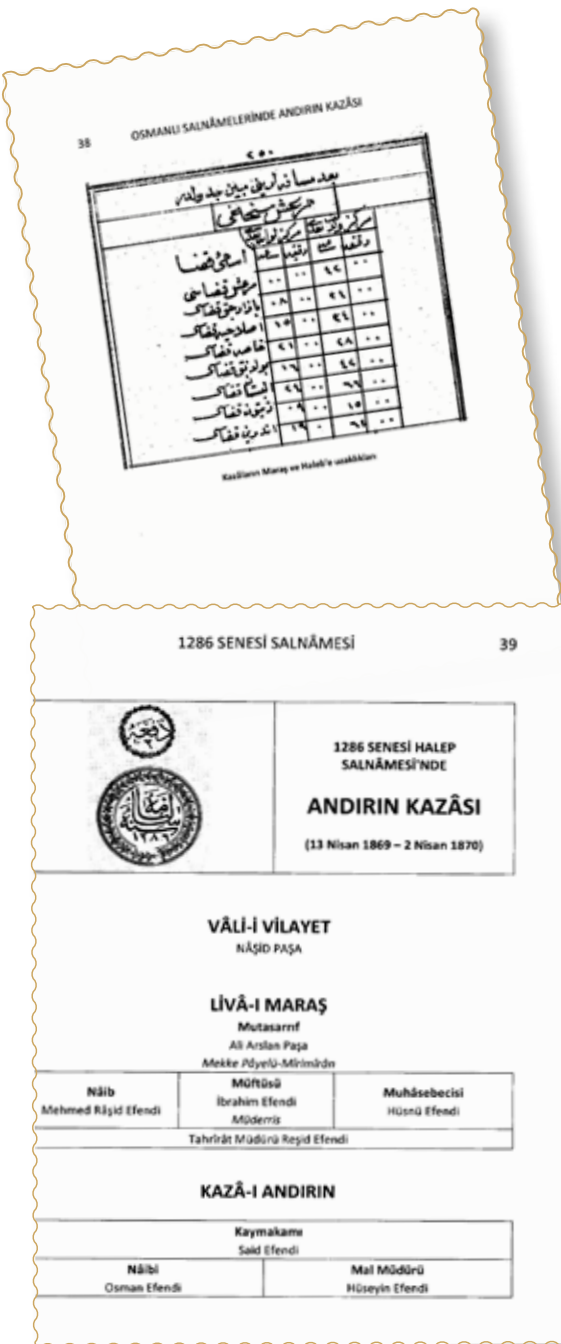
Andırın'ın tarihsel önemini artıran geçmişinde neler yaşandığından çok coğrafyası ve konumu gelmektedir. Andırına baktığımızda bazı tespitler yapabiliriz.

1. Andırın tarihini ilk yazan Cezmi Yurtsever olmuştur.
2. Andırın tarihi üzerine makale çalışmaları yapılmıştır
3. Yerel düzeyde tarihi belgeleri işleyen yazılar yazılmıştır
4. Tarihle karışık kültürel yazılar yazılmıştır.
5. Osmanlı defter, salname, kayıtlardan hareketle belgeli tarih çalışması yapılmamıştır.
6. Osmanlı arşivleri açılmış fakat üzerinde az kişi çalışmaktadır. Cezmi Yurtsever, Celil Çinkır sayabiliriz.

Tarihçi Prof. Dr. Sait Öztürk, Osmanlı salnameleri üzerinden Andırın'ı çalışmış, Göksun salnameleri basıldığı halde Andırın'ın basılmayı beklemektedir. Sait hocayla yapılan görüşmelerde, yeni açılan belgelerle Andırın tarihi belgeleri zenginleşip yayımlanabileceğini aktarmıştır. Şimdi Andırın tarihi belgeleri yayımı beklemektedir.

Tirşik dergisi olarak Prof dr Sait Öztürk hocanın çalışmalarını seri şekilde yayınlayacağız.

OSMANLI BELGELERİNDE ANDIRIN hazır olduğu halde yayımı beklemektedir.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN ANDIRINLI VATANSEVERLER İLE HABERLEŞME BELGELERİ

Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi sonrası düşman işgaline karşı verilecek milli mücadele ile ilgili bilgileri en kısa zamanda Anadolu genelinde halka ulaştırma çalışmaları kapsamında Andırının önde gelenleri de bilgilendirildi. Andırın, 1919 yılı içinde Göksun'a bağlı bir nahiyedir. Hükümet işleri de burada görülmektedir. Andırın'dan Göksun'a gelen eşraftan ileri gelenler düşüncelerini 28 Kasım 1919 tarihli telgrafla Sivas'ta Mustafa Kemal Paşa'ya ulaştırdılar. Genelkurmay Arşivi'nde bulunan belgede yazılanlar: (Belge-1)

Göksun'da Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Heyet-i Aliyesine,

28 Kasım 1919 (28 Teşrinisani 35) tarihi ile irşadat-ı vatanpervaneleri muhtevi telgrafnamelerinizi kemal-i şükranla aldık. Mütalaa.... Hem mahzun ve müteessir ve aynı zamanda mesrur olduk. Göksun namına bu yolda biz davet karşısında kalmadık. Mamefi iki zatın bilvasıta davet edildiklerini biz de duyduk. Henüz hiçbir icabet etmemiştir. Amal ve efkâr-ı millîye hilafında icabet eden bulunursa nazar-ı millette hıyanet-i vataniye ile müttehim ve hatta mahkûm olacakları tabidir.

Kaza ahali, başta memurin-i hükümet olduğu halde muhabbet-i millîye ve vataniyesini tamamen müdrük olan selameti memleketi ve saadeti milleti istifdadı eden teşkilatı millîyesini daha evvel bitteşekkül için faaliyette çalışmakta ve ledelicab ve kendisine mezun-u vazifeyi ifaya ve buna mâni her hareketin nefretle karşı olacağı tabi bulunmakta olduğu maruzdur. 30-11-35(30 Kasım 1919) -Ahmetpaşazade-Rıza, Eşraftan Bayazıdzade Haydar, Andırın eşrafından Yaycızade-Ali, Andırın eşrafından Bayazıdzade-Musa, Andırın eşrafından Gökhahmet oğlu-İsmail, Tüccardan Canbazzade-Veli

Osmanlıca metni yukarıda verilen belgeden de anlaşılacağı üzere düşman işgaline karşı vatan savunması veya milli mücadele karşı olmanın vatan hainliği olacağı ve halk nezdinde de nefretle karşılanacağı görüşlerine yer veriliyor, Andırınlılar olarak bu mücadeleyi desteklemenin önemli bir görev olacağı açıklamalarına yer veriliyor.

Mustafa Kemal Paşa'dan Gelen Telgraf

Andırın halkının önde gelenlerinin Sivas'ta çalışmalarını sürdüren Mustafa Kemal Paşa'ya çektiikleri telgrafla 15 Aralık 1919 tarihinde cevap geldi. Mustafa Kemal Paşa, doğrudan haberleşmenin merkezi olan Elbistan'da çalışmalarını sürdüren milli mücadele teşkilatını bilgilendiriyor, Andırın eşrafının istek ve ihtiyaçlarına da cevap veriliyordu. (Belge-2)

"15-12-35 (15 Aralık 1919) Elbistan Heyet-i Merkeziyesine,

Andırın Müdafaa-yı Millîyesi... ihtiyacı için heyet-i temsiliyeye müracaat etti. Kendilerine heyet-i merkeziyeniz ile tesis-i irtibat ederek ...teşkilat ihtiyaçlarını ikmal etmeleri bildirildi. Tarafınızdan tamam olunarak teşkilatın bir an evvel ikmal.

Heyet-i Temsiliye namına- Mustafa Kemal'

Yukarıdaki belgeden de anlaşılacağı üzere Aralık 1919 tarihi içinde Andırınlılar Milli mücadeleye destek vermek için teşkilatlanma, ihtiyaçları giderme konularında Mustafa Kemal Paşa yakın haberleşme içindedirler. Aynı günlerde Mustafa Kemal Paşa, Fransız işgali altında bulunan Adana vilayetinin Kozan Sancağı'nda düzenlenecek Kuvayı millîye hareketi için Binbaşı Doğan Bey ve yardımcı olarak da Aydınhoğlu Osman Tufan'ı görevlendirmiştir.

Osman Tufan, Andırın'a gelmezden önce yörenin ileri gelenleri eşraftan saygın insanlar, Milli Mücadele için Mustafa Kemal Paşa ile haberleşmeyi sürdürmekte, teşkilatlanma çalışmaları içinde yer almakta oldukları gerçeği Genelkurmay Arşiv belgeleriyle gözler önüne serilmektedir.

Kaynaklar: Belge_1: Genelkurmay-ATASE.A-1-105.D-6.F-107

Belge-2: Genelkurmay -ATASE, A-1-105.D-6.F-107

Belge-! Andırın eşrafının Mustafa Kemal Paşa'ya çektiikleri 28 Kasım 1918 tarihli telgraf

Belge-2: Mustafa Kemal Paşa'dan Andırınlılara gelen 15 Aralık 1919 tarihli cevabi telgraf

ANDIRIN MERKEZ CAMİİ

Andırın ilçemizin mimari açıdan en önemli yapılarından biri olan Andırın Merkez Camii maalesef 06 Şubat 2023'te meydana gelen asrın felaketi depremde yıkılmamış fakat daha sonra hasarlı olması nedeniyle kontrollü yıkım ile yıkılmıştır. Yıkılmaması yönünde Andırın halkı tarafından girişimler yapılmış fakat teknik açıdan ağır hasarlı olması nedeniyle yıkılması gerektiği raporlanmış böylece mimarisi ve ilçe halkının hemen hemen hepsinin bir hatırası, anısı da yok olmuş oldu. Andırın Merkez Camii Andırın'ın tam ortasında yıllarca taş duvar yapısı ve görkemli görünümü ile ilçenin simgesi ve en güzel ibadethanesiydi. Dış görünümü ayrı güzel içinin yapısı mimarisi çini işlemleri ayrı güzel insana huzur veren tarihi bir cami yıkıldı.

Ama hafızlarımızda yeri hiç kaybolmayacak. Mesela mahallenin tüm çocukları heyecanla yazın kuran kursuna giderdi. Çocukken bazen caminin içine girer kocaman tertemiz huzur dolu caminin bir ucundan bir ucuna koşardık. Ne cami hocası ne cemaatten bir tek kişinin bize kızdığını camide oyun oynamayın dediğine şahit olmadık. Hatta mahallenin tüm çocukları minareye çıkıp, o görkemli yapının tepesinden minarenin şerefesinden Andırın'ı izledik. Caminin yanında bulunan merkez orta okulda maalesef depremde hasar aldı ve daha sonra ortaokul binası da kontrollü yıkım ile yıkıldı. Ortaokulun bahçe kapısı hiçbir zaman kapanmazdı. Yazın okulun bahçesinde akşama kadar top oynardık. Ezan okunduğunda hemen mola verip cami cemaatinin çıkmasını bekler, cemaatin çıktığını görünce top oynamaya devam ederdik.

Yıkım gerçekleşirken caminin duvarında bulunan üzerinde yapı tarihi ve yapı ustalarının isimlerin baş harfleri ve soyadlarının ilk iki harfi bulunan duvarın bir parçası olan taş, duyarlı kepçe operatörü tarafından bir kenara alınmış. Taşın üzerinde caminin 1967 yılında yapıldığı Ustaların ise Kocafaklı köyünden Ali Öksüz, Mustafa Öksüz ve Kadir Öksüzün isimleri çinle taş oyma yöntemiyle kazınarak yazılmış. Taşı kenara ayıran duyarlı kepçe operatörü Merhum Ali ustanın ilçede esnafılık yapan torunu Murat ÖKSÜZ'e haber vermesiyle Murat Öksüz yazılı taşı yıkım sahasından taşıyarak, kaybolmasını önlemiş ve caminin hemen yukarı caddesinde bulunan değirmenin önüne getirmiş. Ve burada muhafaza etmekte.

Yaptığım araştırmalar neticesinde caminin baş ustası Ali ÖKSÜZ'dür. Ali usta ilçede nadir bulunan bir birkaç taş duvar konak biçimindeki evlerinde ustasıdır. Bu taş duvar evlerden merkezde hükümet konağı arkasında bulunan üç katlı olan merhum Bekir BERKER ve oğlu dedem merhum Mehmet BERKER'in evi hala sağlam ve ayakta hali hazırda kullanılmakta. Bu ev benimde doğup büyüdüğüm evdir. Hatta bu evi yaparken ali ustayı evin proje mimarı görür izler ve çok beğenir. Birlikte çalışmak için teklifte bulunur. Ali usta Andırın'dan ve köyünden ayrılmak istemez ve bu teklifi kabul etmez. Ali usta üstün yetenekli bir ustaymış. İlçeye ve köyüne çok hizmetlerde bulunmuş. Çok eser kazandırmış. Bunlardan en önemlisi Andırın Merkez Camii. Ali ustanın Andırında görev yapan

Öğretmen oğlu Ali Öksüz Bey ile yaptığım görüşmede şöyle bir hikâyesinden bahsetti. “ çocukken, okula giderken camii inşaatına babamın yanına uğurdum. Bir defasında kolonlardan bir tanesinin neden ince olduğunu sordum. Babam o kolon projede bu ölçüde ama içindeki demirler çok kalın. Demişti.” Bu açıdan düşününce Ali ustanın o tarihlerde okuma yazması olan matematik bilgisine sahip ve proje okuyabilen üstün yetenekli bir usta olduğudur. Kendi köyü olan Kocafakılı ya yaptığı su değirmeni içinde olağan üstü çaba sarf ederek yaptığı, eserlerinden biri olduğu söylenmekte.

Ali ustanın projesini okuyarak inşaa ettiği Andırın Merkez Camii’ nin projesinin o zamanlar Akara’ dan geldiği söylenmekte. Yaptığım sözlü araştırmalar neticesinde caminin projesi zamanın ünlü mimarlarından Vedat DALOKAY tarafından çizildiği yönünde. Mimar Vedat DALOKAY 1964-1968 yılları arasında Ankara Mimarlar Odası şube başkanlığı görevinde bulunmuş. 1973/1977 yıllarında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapmış. Ayrıca İslamabad Kral Faysal Camii (Pakistan, 1970), Cidde İslam Kalkınma Bankası Genel Merkezi (Suudi Arabistan, 1980), Başbakanlık Kompleksi (Pakistan, 1984), İstanbul Taksim Alanı (1987), Pakistan Ulusal Anıtı (1977) proje yarışmalarında birincilik kazanmış dönemin önemli mimarı.

Depremden sonra yerine sosyal donatılı büyük bir camii yapılacağı söylenmekteydi. Şu anda yerinde ihtiyaca karşılık veremeyen geçici bir yapı olan ibadethane bulunmakta, İnşaatına başlanan bir yapı yok. Andırın halkı gibi benimde temennim aynı yere eski camii mimarisine benzer bir ibadethanenin en kısa zamanda hizmete açılmasıdır.

Bahar sert ve yağışlı geçiyor. Güneşi gördüğümüz güne bahar geldi diyoruz.

Baharın tadını açan çiçekler, uçan kelebekler, öten kuşlar veriyor. Tabiat gözün alabildiğine yeşil. Toprakta ne varsa fıskırmış. Toprak ana besledikçe dal budak salıyor otlar, çiçekler, çalılar. Ağaçlar filize, çiçeğe derken yaprağa dönüyor.

Bahar sevinci her canlının dünyasını da esiyor. İnsanı da bu sevince katılmaya çağırıyor bahar.

Her var oluşun kaderi gibi bahar da bir gün sonuna erecek, yaza dönecek

Bahar, baharın tadını çıkarmaya devam ediyor bizi, bahar geçmeden.

Bahar hazır bizi bekliyor.

Parlayan güneşle

Masmavi gökyüzüyle

Masmavi gökyüzün de dolaşan bulutlarla

Bin bir renkte tabiatla

Uçuşan, cıvıldaayan kuşlarla

Mis kokulu çiçeklerle

Ilık meltemle

Bütün güzellikleriyle

Cömertliğiyle

Ve... Sevgiyle

Bahar bu defa geldiğini ayan beyan gösterdi. Bahar yağmurları başladı. Cemre sırayla havaya, suya, toprağa düştü. Ağaçlar çiçek açmada şaşırmadılar. Sıcaklar gelişinde acele etmedi. Meltem tabiatını işledi. Bulutlar güneşi gizlediler. Bazen ağladılar yere sağnak sağnak indiler. Bazen güneşi gösterdiler. Nem yüklü bitkiler duaya durdu. Toprak cömertliğini gösterdi. Bağrında gizlenen tohumlar filize durdu. Her nebat aslına uygun yeniden doğdu. Sular berrak, akıcı, cıvil cıvil... Kuşlar telaşla uçuyorlar. Yuva kurma telaşını gizlemiyorlar. Canlılar kıpır kıpır. İnsanlar bahara uymuş koşuyorlar kırlara, çimlere, yeşilliklere, vadilere.

Bahar istediğim gibi baharlığını yapıyor. Tabiat tabiatını işliyor. Yani bozulmuyor aslından sapmıyor. Bahar baharlığını yapıyor usanmadan, yorulmadan. Bunu yaparken aslından şaşmayın mesajı veriyor biz insanlara. Yani doğal, sade, saf, temiz kalın.

Bu bahara da dünya telaşıyla girdik. Kafamıza üşüşen bin bir telaş. Kendimizi bulamadığımız bir telaş. Bir koşturmaca. Sonucu bilinmeyen uğraşlar. Ne kendimizle ne tabiatla. Fark etmeden bahar kaçtı kaçacak. Bu kaçan güzellikleri görünce bahara hazırlanarak girme sözü veriyorum kendime.

Gel bahara. Umudumuz yenibaharlara.

Bahar

Bahar ayında görmeyi değer
Doyumsuz güzelliğe sahip andırın
Açar çiçekleri her tarafa neşe verir
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

Kuşları şıpır şıpır havada uçar
Yörüük göçü andırın'dan geçer
Gelir yaylacılar yurt yeri seçer
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

Hele çınar geçitine doğru bir uzan
Otur çam gölgesinde neşe sevinç kazan
Güzel yeşil tırıl batıya doğru uzan
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

Kışla bahçesinin biçilmez değeri
Yaz ayında çok olur misafirleri
Aşağıdan hoş eser garb yeli
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

Yazın yaylacı Çukurova'dan gelir
Boş bulduğu yeri doldurup şeneldir
Her taraf dolar dolar boşalır
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

Her yıl yaz şenliği coşkuyla geçer
Şenliğin güzelliği herkese açar
Kademeli amirler gelir yerlerini seçer
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

İbrahim Andırın'ı övdün yükselttin
Anlattın her şeyi değer kıymet verdin
Böylelikle halkını sevdirip memnun ettin
Doyumsuz güzelliğe sahip Andırın

İbrahim Ergün

Bahar Gelmiş

Erimiş dağların karı
Bahar gelmiş Andırın'a
Artmış bülbüllerin zarı
Bahar gelmiş Andırın'a

Geçmiş gitmiş kara kışlar
Kesilmiş yağmurlar yaşlar
Çokmuş tarlalarda işler
Bahar gelmiş Andırın'a

Özenip sıcak havaya
Sürüler inmiş ovaya
Leylekler dönmüş yuvaya
Bahar gelmiş Andırın'a

Avşar Türkmen obaları
Çıkarmışlar abaları
Sökmüşler hep sobaları
Bahar gelmiş Andırın'a

Her yerde yeşiller allar
Filiz vermiş artık dallar
Çiçek açmış portakallar
Bahar gelmiş Andırın'a

Közde başaklar firikler
Yenecek olmuş erikler
Göçe başlamış Yörüükler
Bahar gelmiş Andırın'a

Çayıra bağlanmış atlar
Diz boyunu geçmiş otlar
Yetmiş bizim kara dutlar
Bahar gelmiş Andırın'a

Cengiz Hayta

ÇİT

Çit, Türkçe bir kelime. Kırsal veya doğal hayatın içinde insanı, hayvanı veya bağ- bahçeyi korumak amaçlı etrafına- sınırlarına kolayca giriş- çıkışı engellemek için ağaç, tel gibi maddelerden çevrilen alçak çeper.

TDK Sözlük şöyle der. ‘Bağ, bahçe, bostan vb. Yerlerin çevresine çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylerden çekilen duvar türü; çeper, barı’

Bir başka tanımı ise. Ağaç dallarından örülen, içine sap, saman, mısır vb. koyulan küçük yapı, çevrilmiş bahçe

Anadolu’da özellikle Toroslar da köy ve yaylalarda çitler bir koruma, korunma yapısıdır.

Çit yapıldığı yere göre isimler alır. Dilimizde;

Çit örnek

Çit çekmek

Çit yapmak

Çitle çevirmek

Çitlemek

Gibi deyimler vardır.

Peki, çit nerelere çekilir?

Evlerinin önü veya civarına hayat denir. Buraların etrafına çit çekilir

Koyun keçi gibi hayvanların konakladığı, etrafı çevrili ağıllarda çitle örülür

Bağ veya bahçelerin etrafı çitle çevrilir

Tarlaların etrafı çitle çevrilir

Otlak, çayırlar çitle korunur

Yol boylarına çit yapılır

Evlerin etrafı çit örülerek korunur

Hasılı, ne korunacaksa çit örülerek veya yapılarak korumaya alınır.

Çit, yöremizde bir kültür varlığıdır. Bir yerde çit varsa hayat var, yoksa veyahut bozulmuşsa hayat yok sayılır.

Çitlerin kapıları da çittendir. Kapsalık derler.

Mesela, yaylalara konan göçenler, konalgalarına önce hayvanları için çit çekerler. Mevcudu onarılır.

Tamamen doğanın bir parçasıydılar. Doğa tahrip edilmezdi.

Çit hayatı, canlılığı işaret eder.

Çit, orada bulunan ağaçların dallarından, kollarından yapılır. İnce dediğimiz meşe veya söğüt ağaçları varsa, onlardan örülür. Çit örmek bir sanattır. Eskiden Çukurova'da hu denilen damsı yapılar4ın duvarları çitle örülürdü.

Çit yapmaktan murat sahiplenmek ve korumaktır. Yöre3sel malzemelerden yapıldığı için herkes yapardı. Tamiri, bakımı kolaydı.

Şimdiki zamanda, çitler çok az kaldı. Çok az yerlere çit çekiyor. Onun yerine, tel, beton, demir mahsulü engeller çit gibi çevriliyor. Tabi ki, maliyeti var. Doğadan bir patça olmadıkları için sevimsizdirler. Tabiatla uyumlu değiller.

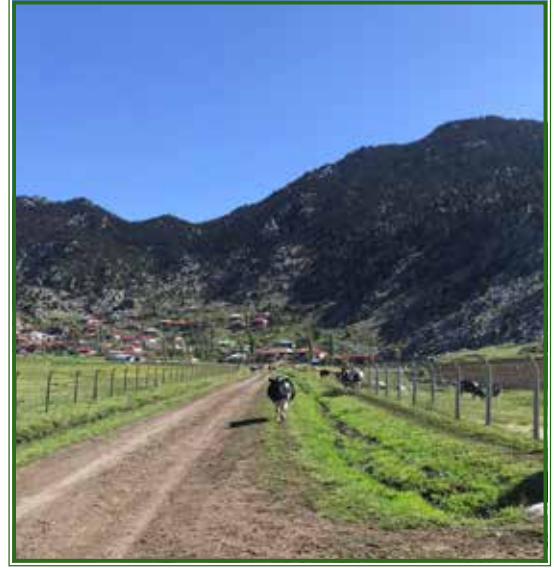
Andırınlı modern resim sanatkarı Ressam Orhan Benli, eserlerine, köydeki çitlerin ilham verdiğini söyler.

Eski, atalarımızın yaptığı çitler, arkasına saklanmak, görünmemek için değil, korumak miçinde3. İç kısımlar kolayca görünür4dü. Toplum birbirine kapanmazdı. Geçiş vardı.

Şimdi çit yerine duvarlar çekiliyor. İnsanlar gizleniyor, saklanıyor. İnsanlar birbirlerine duvarlar çekiyor. Hayat kopuyor. İnsanlar önce kendilerini saklıyor, sonra duygularını, göntüllerini. Ve insan kendi ekliyle yalnızlaşıyor.

Eski çitlerimiz şeffaftı. İçerde ne varsa görünürdü, bilirdi. Göze hoş gelirdi. Doğaldı.

Şimdi doğada, elimizle yapay çitler çekerek doğadan kopuyoruz.

FİDAN DİKME

Tarihe Geçen Kare: Andırın'da Kadınların Emek Destanı

Arşivlerin tozlu raflarından çıkan tek bir kare, 1980'li yılların Kahramanmaraş'ına dair unutulmuş bir kahramanlık hikayesini gün yüzüne çıkarıyor. Andırın ilçesinin kurak tepelerini yeşertmek için yola çıkan yüzlerce kadının, "Talaş" adıyla anılan mevkide el ele verdiği o anlar, o dönem ulusal basında da yankı bulmuştu.

Görselde, bir tepenin yamacına sıra sıra dizilmiş, neredeyse tamamı yerel kıyafetler içindeki kadınlardan oluşan devasa bir kalabalık görülüyor. Elindeki kazma ve kürek saplarına yaslanmış, bazılarının başında yemenileri olan bu kadınlar, o dönemde Andırın'ın en önemli ağaçlandırma seferberliklerinden birinin isimsiz kahramanlarıydı. O yıllarda, toprak erozyonuna karşı mücadele etmek ve ilçeyi ormanla buluşturmak amacıyla başlatılan "Talaş" mevkisi ağaç dikimi çalışması, yoğun kadın iş gücüne dayanıyordu.

Bu kare, sadece bir ağaç dikme anını değil, aynı zamanda zorlu ekonomik koşullarda evlerini geçindirmek için yevmiye usulüyle çalışan emekçi kadınların dayanışmasını da belgeliyor. Sabahdan akşama kadar, her biri birer fidanı toprağa kazandırmak için ter döken bu kadınlar, o günlerin Andırın'ı için umudun sembolü olmuştu.

Fotoğrafın bugüne uzanan öyküsü ise daha da etkileyici. Aktarılan bilgiye göre, o günlerde bu tepelerde ter dökenlerin bir kısmı bugün vefat etmiş durumda. Hayatta kalanların ise kimi nene, kimi ise anne olarak hayatlarına devam ediyor. Her ne kadar fotoğraftaki o canlılık artık geçmişte kalmış olsa da toprağa can veren emeklerinin mirası Andırın'ın bugün yemyeşil olan ormanlarında yaşamaya devam ediyor.

Bu tarihi kare, sadece Andırın halkı için değil, aynı zamanda Türkiye'nin kırsal kalkınma ve kadın emeği tarihindeki yeri açısından da önemli bir belge niteliği taşıyor. Zamana karşı direnen bu fotoğraf, toprağına emek veren her bir kadının anısını saygıyla yaşıyor.

SUMAK

Dağların en doğal meyvesi. Andırı da her rakımda dağlarda, yamaçlarda yetişir. Doğal haliyle daha kızarmadan toplanır. Zira çok talebi var. Yaylacılar, dağlarda sumak ağacının nerede olduğunu bile bilirler. Sonradan gidenler sumak toplanmış olduğunu görünce eli boş dönereler. Oysa, aynı Toros kuşağında, Saimbeyli de sumak, ehlileşiyor, aşılaniyor, kültür ağacı haline geliyor. Meyvesi, doğal olanın neredeyse on katı. Hem de aynı tat ve doğallıkta.

Sumak üretimi, andırın için bir geçim kaynağı ve yeni bir proje örneğidir.

Yeter ki, yeniliklere açık olalım.

Yetkililer, halkımız farkında olsun diye Andırına uygulanabilecek Saimbeyli projesini tanıtıyoruz.

KAYMAKAMLIK, BELEDİYE, TARIM KURULUŞLARI, MUHTARLIKLAR MUTLAKA ANDIRINAMIZA BU PROJİYİ KAZANDIRMALIDIR.

BİR SUMAK HİKAYESİ

Toprağın Sessiz Öğretmeni

Yıllarca yok etmeye çalıştığımız bir bitki...
 Meğer toprağın bize sunduğu en büyük fırsatlardan biriymiş.
 Bu, sumağın değil; fark etmenin hikâyesidir.
 Toros Dağları'nın eteklerinde, Torosların'nın rüzgârına yaslanan bahçelerimiz vardı.
 Toprak sertti, hayat zordu ama bereket gizliydi. Biz o toprağın çocuklarıydık ve bize öğretilen ilk şeylerden biri şuydu:
 "İşe yaramayanı temizle."
 Sumak...
 Bizim için tam da buydu.
 Bir yabani...
 Bir istilacı...
 Bir fazlalık...
 Kökünü kurutmak için söktük.
 Olmadı, yaktık.
 Olmadı, ilaçladık.
 Ama o gitmedi.
 Her yok edişimizden sonra yeniden çıktı.
 Her müdahalemizden sonra daha da yayıldı.
 Sanki bu topraklara tutunmakla kalmıyor, bir şey anlatmak istiyordu.
 Ama biz dinlemiyorduk.
 Kenara Sürgün Edilen Bir Değer Zaman geçti. Biz sumağı yok edemedik, o da kendini anlatamadı.
 Aramızda sessiz bir mücadele vardı. Sonunda onu bahçenin kenarına sürdük.
 "Burada yaşa ama bize karışma" dedik.
 O da sustu... ama vazgeçmedi.
 Kenarlarda büyüdü.
 Sessizce çoğaldı.
 Görmezden gelinen bir varlık gibi yaşamaya devam etti.
 Ta ki bir gün...
 Bir bilgi, bir merak, bir fark ediş...
 Ve her şey değişti.
 Asıl Mesele: Görmeyişimiz
 Sumak sadece bir bitki değildi.
 O;
 şifaydı,
 lezzetti,
 dayanıklılıktı,
 ve ihmal edilmiş bir zenginlikti.
 Ama mesele onun ne olduğu değildi.
 Mesele, bizim onu ne zannettiğimizi.
 Boşalan Dağlar ve Aranan Çare

Ben Toroslarda, Kuzey Adana'nın küçük bir ilçesinde yaşıyorum.
 Bu coğrafyayı sadece bilmem, hissederim.
 Ama son yıllarda içimde büyüyen bir hüznün var:
 Dağlar boşalıyor...
 İnsanlar şehirlere göç ediyor.
 Toprak sahipsiz kalıyor.
 Sanki hayat sadece şehirde varmış gibi...
 Oysa ben biliyorum:
 Toprak konuşur.
 Ama sadece dinleyene...
 Bu yüzden başladım dolaşmaya.
 Dağları, köyleri, terk edilmiş bağları...
 Bir umut aradım.
 Ve o umut, yıllardır görmezden geldiğim bir bitkinin içindeydi:
 Sumak.
 Hikâyenin Kırıldığı Yer
 Babamdan yadigâr kalan bağımıza döndüğümde her yer sumaktı.
 Güçlüydüler.
 Çiçekleri vardı.
 Ama meyve yoktu.
 Araştırdım.
 Öğrendim:
 Bunlar erkek sumakmış.
 Ne kadar çiçek açarsa açsın, meyve vermezmiş.
 İşte o an anladım:
 Sorun bitkide değil, bilgideydi.
 Bir Öğretmen ve Bir Dokunuş
 Bizim oralarda bir büyüğümüz vardı: Hazım Ak.
 Emekli bir memur...
 Ama asıl öğretmenliği topraktaydı.
 O, erkek sumaklara aşı yapmıştı.
 Küçük bir dokunuş...
 Ve sonuç:
 Meyve veren ağaçlar.
 Gittim, gördüm, inceledim.
 Ve o gün bizim hikâyemiz başladı.
 Hazım Ak artık herkes için aynı isimdi:
 Sumakçı Dede.
 Küçük Bahçeden Büyük Farkındalığa
 Saimbeyli'de küçük bir sumak bahçesi kurduk.
 Ama aslında bir fikir ektik.
 Toprağın anlattığını insanlara anlatmaya başladık.
 Ve bu ses yayıldı...
 Türkiye'nin dört bir yanından insanlar aradı.

Çiftçiler, akademisyenler, firmalar...
 Çukurova Üniversitesi geldi.
 Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi geldi.
 Bahçede incelemeler yapıldı.
 Hatta Dubai'den baharat firmaları geldi.
 Bir zamanlar yok etmeye çalıştığımız bitki, artık ilgi odağı olmuştu.
 Bir İlçeden Dünyaya Açılan Kapı
 Saimbeyli'de bir ilki gerçekleştirdik:
 Dünya Birinci Sumak Paneli.
 O gün anladım:
 Bu sadece tarım değil...
 Bu bir uyanış.
 Sumak Yetiştirmenin Altın Bilgileri
 Bu hikâyenin bir de öğretisi var.
 Toprakta öğrendiğimiz gerçekler...
 Her şeyin başı şudur:
 Dişi sumağa aşı yapılmaz.
 Çünkü meyve zaten ondadır.
 Ama...
 Erkek sumak mutlaka aşılmalıdır.
 Aksi hâlde, ne kadar güçlü olursa olsun ürün vermez.

Verim ve Kalite İçin İki Şart

1. Budama

Budanmayan sumak gücünü dağıtır.
 Budanan sumak ise güçlenir, verim artar.

2. Toprak Havalandırma

Sıkışan toprak kökü boğar.
 Havalanan toprak ise hayat verir.
 on Söz: Bir Bitkiden Fazlası
 Bugün dönüp baktığımda şunu görüyorum:
 Biz aslında bir bitkiyi değil, bir bakış açısını değiştirdik.
 ok etmeye çalıştığımız şeyi, anlamaya başladık.
 Ve anlamak, her şeyin başlangıcıdır.
 Bu yazıyı okuyanlara bir çağrı:
 Etrafınızdaki sumağa bir daha bakın.
 Onu bir yabani olarak değil, bir fırsat olarak görün.
 Çünkü bazen en büyük değerler, en çok görmezden geldiklerimizin içinde saklıdır.

Yazar

Ahmet Kaytancı

Torosların eteklerinde toprağın izini süren bir gözlemci, yaşadıklarını kaleme alan bir anlatıcı.

ANDIRIN

TİRŞİK

Tırşık'ın Tadı, Coğrafyanın Güzelliği ile Buluşmalı.

Andırın denince akla gelen o şifa kaynağı Tırşık, sadece bir çorba değil, bu coğrafyanın direncinin ve sabrının sembolüdür. Peki, biz bu yerel değerleri pazarlamakta ne kadar başarılıyız? Andırın, “Kaleler Şehri” unvanını sözde değil, turizm rotalarında da başköşeye taşınmalıdır. Yılkale’den Geben Meyemçil Kalesi’ ne kadar uzanan bu tarih mirası, modern bir çevre düzenlemesi ve tanıtım atağıyla bölgenin parlayan yıldızı olabilir.

Yeter ki; elimizdeki bu zümrüt yeşili coğrafyanın kıymetini bilelim ve günü kurtaran değil, geleceği kuran projelerle yola devam edelim.

GÖKKUŞAĞI

Ne güzel yazmış yazan...

Bahçemi sel götürdü, ben onu ‘yağmur’ diye geçiştirdim. Emeklerim toprakla birlikte akıp gitti; ben o yağmurdan sonra gökyüzünde çıkan gökkuşuğuna sevindim.

Kaybettiklerimi hiç saymadım; ben hep kalan güzelliklere baktım. Toprak gitti, para gitti, emek gitti ama benim hep umudum yerinde kaldı.

O yüzden anlayın işte; beni üzmemek için çok acemisiniz. Çünkü ben, selin içinde bile gökkuşuğunu görebilenlerdenim.”

ŞEHİR

Son yıllarda şehirlerimizin fiziksel çehresi hızla değişiyor. Yeni yollar, devasa binalar ve modern parklar yapıyoruz. Ancak bu fiziksel kalkınmanın gölgesinde hayati bir meseleyi gözden kaçırıyoruz: Toplumun ruhu olan sivil toplum ve gençliğimizin kültürel köklerinden kopuşu.

İçinde bulunduğumuz dönemde sivil topluma ve değerlerimize gereken önemi vermezsek, sadece binalar inşa etmiş, ama o binaların içinde yaşayan ruhu kaybetmiş oluruz. Yetişen yeni nesil, küresel dünyanın tek tipleştirici etkisiyle, bizi biz yapan örf ve adetlerimizden hızla uzaklaşıyor. Gençlerimiz dijital dünyada kendi kimliklerini ararken; komşuluk hukukundan, büyüklere saygıdan ve kadim geleneklerimizin zarafetinden bihaber büyüyor.

Sivil Toplum: Kültürel Bir Sigorta

Sivil toplum kuruluşları (STK), bir toplumun sadece yardım dernekleri değildir; onlar bir milletin kültürel hafızasını geleceğe taşıyan en güçlü köprülerdir. Yerel yönetimler, yolu ve altyapıyı yapabilir; ancak o sokaklarda “komşuluk” kültürünü yaşatacak olan sivil inisiyatiflerdir.

ŞEHİR

Andırın: İnsanlar yaşadıkları şehre sadece fiziksel varlıklarıyla değil, ruhsal frekanslarıyla da şekil verirler. Şehir, aslında içinde yaşayanların duygularının, niyetlerinin ve enerjilerinin devasa bir yansımasıdır. İnsan şehre ne veririrse, şehir de onu büyütürerek geri yansıtır. Nezaketin ve huzurun hâkim olduğu bir toplulukta, binalar bile daha yumuşak görünürlüğe göze.

SULAR ALTINDA KALAN BİR HAFIZA: ÇINARGEÇİDİ'NİN UNUTULMAZ ŞÖLENLERİ

Andırın'ın sosyal yaşamında bir dönem merkez üssü olan Çınargeçidi mesire alanı, sulara teslim olmadan önceki görkemli günleriyle bir kez daha hafızalarda canlandı.

1990'lı yıllarda Andırın denince akla gelen ilk duraklardan biri olan Çınargeçidi mesire alanı, sadece doğasıyla değil, ev sahipliği yaptığı dev organizasyonlarla da ilçe tarihine damga vurmuştu. Bugün baraj suları altında kalan bu özel mekân, paylaşılan son fotoğraflarla ilçe sakinlerini duygusal bir yolculuğuna çıkardı.

Festivallerin ve Geleneklerin Kalbi

Henüz sular altında kalmadığı o yıllarda Çınar geçidi, Andırın'ın tüm büyük festivallerine ve sosyal etkinliklerine ev sahipliği yapıyordu. Özellikle sünnet şölenleri ve heyecanın dorukta olduğu güreş müsabakaları, bölge halkının en büyük buluşma noktasıydı. Çınargeçidi'nin doğal ambiyansında düzenlenen bu etkinlikler, ilçenin kültürel mirasını yaşatan en önemli gelenekler arasında yer alıyordu.

Andırın yayla ve doğa şenlikleri yapılırdı. Bütün köyler çadır kürara, kültürel varlıklarını, ürün ve yiyecek-ikramlarını sergilerdi. Binlerce insan şenliğe katılırdı. O günler bir daha istense de gelemeyecek. Çünkü Çınargeçidi artık yok.

Bir Dönemin “Görsel Hafızası”

Andırın Görsel Hafıza Grubu tarafından paylaşılan ve 1990'lı yılların ruhunu yansıtan fotoğraflarda; yüzlerce vatandaşın katılımıyla gerçekleşen etkinlikler, er meydanında ter döken pehlivanlar ve sünnet heyecanı yaşayan çocuklar görülüyor. Fotoğraflar, bir mesire alanından öte, bir toplumun ortak anılarının biriktiği o günleri tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor.

Şimdilerde suların derinliklerinde sessizliğe bürünen Çınargeçidi, bu tür arşivlik karelerle Andırınlıların gönlünde yaşamaya devam ediyor.

Bu kıymetli fotoğraf karesini gün yüzüne çıkararak ilçenin geçmişine ışık tutan Andırın Görsel Hafıza Grubu'na teşekkür ederiz.

T E L E M E

Bir atasözüm var. Tekeden teleme çalmak. Derki, çobanın gönlü olursa tekeden teleme çalar.

Bu sözü açalım.

Teleme keçi sütünden olur. Çiğ süttten

Tekeden süt vermez

Tekeden teleme çalmak olmaz bir iştir.

Olmaz bir işi yapmak, ancak hayal işidir.

Amma çoban, gönlü isterse olma bir işi olura çevirir.

Yani, insan isterse, olmaz veya zor işleri yapabilir. Yeterki, istesin.

Toros dağlarında, çobanlık yapan herkes, teleme çalmasını bilir.

Teleme çalmasını bildiği içinde aç kalmaz. Bereketli dağlar, ona

daha nice nimetler sunar. Yeterki, faydalanmasını bilsin. Bu da

kültürle, öğrenmeyle olagelir.

Gelelim teleme sözüne.

TDK “Sütten doğal yollarla ve bazı bitki özlerini kullanarak bir çeşit peynir elde etme”

“Ağız ya da taze süte incir sütü damlatılarak yapılan süt kes-tirmesi”

Yapıldığı yeri Toroslar gösteriyor. Toroslarda keçi sütünden

teleme her yerde, en kolayca yapılır. Sütün sağılacak bir kap,

birde dağlarda incir olsun yeter. Çal ve olsun teleme.

Bir de “teleme gibi” deyimimiz var. Her manada kullanılır.

Teleme, keçi sütünün sıcaklığını kaybetmeden yapılır. Ham incir

sütü veya dalı ile mayalanır. Biraz bekleddikten sonra kesilir,

peynir kıvamını alır. Özellikle Toroslarda ve Yörük kültüründe

yaygın, yoğurt ile peynir arası bir tada sahiptir. Çobanlar tara-

fından dağlarda sıkça yapılır.

Yalnız dağlarda mı? Yörük obalarında, konar göçer çadırlarında,

köylerde teleme yapılır. Teleme özel bir ikram şeklidir. Mevsimi

gelince sık sık yapılır.

Andırın yöresinde de vazgeçilmez bir yemek şeklidir. Kültür hayatımızın unutulmuş bir değeridir.

Hasret Kaldım

Senelerdir gurbet elde

Hasret kaldım telemeye

Lezzeti damakta dilde

Hasret kaldım telemeye

Toroslardır benim ardım

Bulsam gerekmezdi yardım

İncir ile mayalardım

Hasret kaldım telemeye

Olsa yerdim acık acık

İstemezdim yoğurt cacık

Keçi sütünden sıcaıcık

Hasret kaldım telemeye

Orta yerde hiç durmazdım

Ses etmezdim bağırmazdım

Çobanları çağırmazdım

Hasret kaldım telemeye

Yavaş yerdim ermez idim

Sofra bile sermez idim

Kimselere vermez idim

Hasret kaldım telemeye

Sıla'dır Cengiz'in derdi

Bir tabak olsa yeterdi

İnan özlemim biterdi

Hasret kaldım telemeye

Cengiz HAYTA

KARACAOĞLAN VE ANDIRIN

Sözün Yurdu, Dağın Yankısı

Karacaoğlan'ın doğduğu yer konusunda Anadolu'da birçok iddia vardır; ancak kesin olan bir şey varsa, o da ozanın şiirlerinin bazı coğrafyalarda diğer yerlere göre çok daha yoğun, çok daha canlı ve çok daha çeşitli bir şekilde yaşadığıdır. Bu bölgelerden biri de Andırın'dır.

Bu metin, Karacaoğlan'ı bir bölgeye "mal etme" iddiası taşımaz. Aidiyet tartışmalarından bağımsız olarak, Andırın'da Karacaoğlan şiirlerinin oluşturduğu zenginlik, çeşitlilik ve varyant gücü üzerinden kurulan bir bağ incelenmektedir.

Andırın'ın köylerinde, yaylalarında ve obalarında yapılan derlemelerde ortaya çıkan şiir sayısı, bu ilişkinin ilk önemli göstergesidir. Bu repertuar içinde, yaklaşık yüz civarında Karacaoğlan şiiri tespit edilmiştir. Bu sayı, bir ozanın sözlerinin bir bölgede ne kadar güçlü yer ettiğini göstermesi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Bunların bir kısmı Türkiye'nin farklı yerlerinde de bilinen metinlerken, yaklaşık yirmi kadarının başka kaynaklarda görülmeyen ya da sözleri belirgin biçimde farklılaşmış varyantlar olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durum, Karacaoğlan'ın Andırın'da sadece hatırlanmadığını; yeniden üretildiğini, yerelleştirildiğini ve yaşatıldığını gösterir.

1. Karacaoğlan'ın Andırın'daki Söz Hafızası

Andırın'da bir türkü duyulduğunda, yaşlıların çoğu zaman söylediği cümle aynıdır:

"Bu Karac' oğlan'dan gelir."

Bu ifade, Karacaoğlan'ın burada yalnızca bir ozan değil, bir kültür hafızası unsuru hâline geldiğini gösterir.

Sözlü kültürde dize dilden dile, çıkarıcıdan dinleyiciye, düğünden düğüne geçer.

Ve bu aktarım yalnızca hafızaya değil, mekâna ve sese de bağlıdır.

Bu bağın örneklerinden biri, Yaşar Kemal'in 1949'da Andırın Başdoğan Köyü'nde yaptığı derlemelerde yer alan "Bugün" şiiridir:

*Boynu uzun güvel ördek
Dal boynunu sürdüm bugün
Her bakışın bir can eder
Dertli cana kıydım bugün*

Devamında:

*Yücelerden akınrдын
Lale sümbül sokunurdun
Ben engelden sakınrдын
Sen engele uydun bugün*

Ve şiirin en yoğun dizesi:

*Kalbim melül göğsüm yıkık
Dostum neler gördüm bugün*

Bu şiir, Andırın'ın coğrafyasına, insanına ve duygu dünyasına birebir uyan bir içlik taşır. Buradaki "yücelerden akmak", "engel", "lale sümbül" imgeleri, Andırın'ın sarp, yumuşak coğrafyasının duygusal karşılıkları gibidir.

2. Varyant Zenginliği: Andırın'ın Sözünü Kattığı Şiirler

Karacaoğlan'ın pek çok türküsü Anadolu'da yaygındır; ancak bazı dizeler Andırın'da farklılaşır. Bu farklılıklar basit değil, kültürel bakışın izlerini taşıyan farklardır.

Bunun en çarpıcı örneği "Ela gözlüm ben bu ilden gidersem" türküsünün son dizesidir.

Türkiye'nin çoğu yerinde: "Dostlardan haberim al melül melül" şeklinde söylenirken, Andırın'da varyant şöyle biter: "Kuşlardan haberim al melül melül"

Bu küçük görünen fark, aslında dünya tasavvurundaki büyük farkı yansıtır: “Dostlardan haber almak”, toplumsal bir ağıdır. “Kuşlardan haber almak”, dağlı-yaylalı bir ruh hâlidir; haber, insanla değil tabiatla taşınır.

Varyant farklılığı sadece bu örnekle sınırlı değildir. Andırın metinlerinde dilin bir anda “yüksek”ten “yerli”ye indiği görülür: “Sabahınan gir tımara”, “Gaşın gara, gözün gara”, “Karşıdağa kör değil”, “Dutmuş değil, dutup”, “Değil değil, deel”

Bu özellikler, Karacaoğlan şiirlerinin Andırın’da sadece korunmadığını, aynı zamanda Andırın ağız özellikleriyle yeniden kurulduğunu gösterir.

3. Türkünün İşlevi: Ninni, Şifa, Teselli

Andırın’da Karacaoğlan türküleri yalnızca bir eğlence ya da dert ortağı değildir; günlük hayatın ritmi ve işlevleriyle iç içedir.

Yaşlı kadınların “Başım ağrıyor, iki karacalama yapiver” demesi, “Karacalama yapmak” deyiminin Karacaoğlan türküsü söylemek anlamına gelmesi, bu sözlerin halk hekimliği kadar güçlü bir teselli aracı olduğunu gösterir.

Aynı zamanda bebekler bu türkülerle uyutulur, düğünlerde Karacaoğlan’sız eğlence eksik kabul edilir, ağıtlarda Karacaoğlan’ın dili rahatlıkla kendine yer bulur.

Bu pratik kullanım, Andırın’da Karacaoğlan’ın: hem duygu, hem şifa, hem alışkanlık, hem de gündelik ritüel hâline geldiğini gösterir.

4. Yer Adları ve Sözüün Coğrafyaya Çivilenmesi

Andırın coğrafyasındaki bazı yer adları, Karacaoğlan’ın burada yalnızca “söz olarak” değil, mekân olarak da yaşadığının işaretleridir: Karacaoğlan tarlası, Karacaoğlan kabaklığı, Haçağaç Obası’ndaki Karacalı sülalesi, “Karacaoğlan’ın başına hâl geldiği yer” anlatıları. Bu tür mekânsal hafıza göstergeleri, Karacaoğlan’ın Andırınlı olduğu anlamına gelmez; ama Andırın insanının Karacaoğlan’ı kendi yaşam çizgisine yerleştirdiğini açıkça gösterir. Özellikle Haçağaç Obası’na yönelik anlatılar ve eski derlemeler, Karacaoğlan’ın hayatındaki bazı kırılma noktalarının burada geçtiği yönündeki halk hafızasını destekler niteliktedir.

5. Dil ve Ağız: Şiirin Andırın’da Yeniden Doğması

Derlemelerde yer alan metinlerde kullanılan dil, standart Türkçeden çok Andırın’ın ağız özelliklerini yansıtır: “Sabahınan”, “Yörüüşün tülü maya”, “Gaşın gara gözün gara”, “Şu karşıdağa kör değil”, “Dutacak yer deel” Bu kelime ve yapıların hiçbiri

Karacaoğlan’ın şiirini bozmaz; aksine, onu yerelleştirir, tazeler, canlı tutar. Bu da Andırın’da Karacaoğlan’ın şiirinin “ezberlenmiş” değil,

yaşanmış ve yeniden kurulmuş olduğunu gösterir.

6. Sonuç: Aidiyet Değil, Kültürel Yakınlık

Karacaoğlan ile Andırın arasındaki bağ, doğum yeri tartışmasından bağımsız olarak, çok katmanlı bir kültürel ilişki şeklinde ortaya çıkar:

1. Repertuvar yoğunluğu: Bir ilçede bir ozanın şiirlerinden yüz civarında örneğin hâlâ dolaşımda olması.

2. Özgün varyantlar: Yaklaşık yirmi şiirin başka yerde görülmeyen veya ciddi biçimde değişmiş metinler olması.

3. Dil ve ağız etkisi: Karacaoğlan’ın şiirlerinin Andırın Türkçesiyle yeniden ifade edilmesi.

4. Gündelik kullanım: Ninni, şifa, eğlence, ağıt ve sohbetlerde şiirlerin doğal bir işlev görmesi.

5. Mekânsal hafıza: Ozanın adıyla anılan tarlalar, kabaklıklar ve oba anlatıları.

Bu unsurlar bir araya geldiğinde, Karacaoğlan–Andırın ilişkisini en doğru ifadeyle şöyle tanımlamak mümkündür: Bu bir aidiyet değil; sözüün, insanın ve coğrafyanın kurduğu güçlü bir yol arkadaşlığıdır.

Ve bu yol arkadaşlığı, Andırın’ın dağlarında, çınar gölgesinde, dere kenarında, obasında hâlâ yankılanmaktadır.

KIŞLA BAHÇESİ

Kışla bahçesi Andırın, Andırın Kışla bahçesi demek. Kışlayı çıkarın Andırın öksüz kalır.

Peki, Kışla bahçesi ne durumda? Dergimizde yazıldı, çizildi. Şimdi söze gerek yok.

En güzel sözü, hatta sayfalar dolusu sözü resimler söyler. Tarihe tanıklık eden resimler.

Bu resimler tarih sırasına göre konulmadı. Sıralamanın da önemi yok. Zira bir yazımızda tespit etmiştik.

“Her seçilen veya yetkili, ilk icraat olarak Kışla bahçesini düzenlemeyle başlar. Eskiye beğenmez. Yapılan tatmin etmez. Halkın görüşü alınmaz. Bahçe de yap-boz kaderini yaşar. Halbuki, bir kere yapılıp ortak anılar, yaşanmışlıklara tanıklık etmelidir.”

Şimdi, okul ve cami alanı açıldı. Fırsat yeniden doğdu. Bu sefer kalıcı olmalı.

Doğal halinden hiç mi hiç taviz verilmemelidir. Dükkân, yapı, ticaret akla gelmemelidir. Burası kurulalı beri dinlenme, serinleme, buluşma, tanışma, kaynaşma, görüşme, sohbet, muhabbet ve hoşça vakit geçirme yeridir. Öyle de kalmalıdır.

Betonlaşmadan, doğal haline dönüşmelidir.

Susmak bizden. Söylemek resimlerden.

KÖY İNCELEMESİ

Kabaklar köyünün durumu

Köyümüz Andırın-Kahramanmaraş yolu üzerinde kurulmuştur. Kabaklar köyü olup isminin nereden geldiği bilinmiyor. Tek obadan ve 40 haneden ibaret, 350 nüfusa sahiptir.

Tarihi ve turistik yerleri yoktur.

Köyümüz hudutları içerisinde muhtelif yerlerde kaynak suları mevcuttur. Suyumuz boldur.

Köyde su ile çalışan değirmen mevcuttur, ilkokul, Kur'an kursu, camimiz mevcuttur.

Köyümüzün kısaca durumu bundan ibarettir. Durumu bilgi ve takdirlerinize arz ederim.

8.5.1992

Veli Sağır

Kabaklar Köyü Muhtarı

Karapınar

Andırın ilçesine bağlı Karapınar köyü İlçenen kuzey batısında, dağlık bir bölgede kurulmuştur. Kisecik, Armutboynu, ve Karadut olmak üzere üç obadan, 65 hane ve 365 nüfustan ibarettir.

Köyümüzün doğusunda Çiçekli köyü, batısında Kadırlı Tahta köyü, kuzeyi Cambaz köyü, güneyi Bulgurkaya köyü ile çevrilidir.

Ceneviz, Saplı kayası, karadağ, tırl isimli dağları ve kuzeyinde ve kuzeyinde tahta ismi ile bilinen tahta suyu ve güneyinden de Keşiş çayı akar, başlıca geçim kaynakları hayvancılıktır.

Köy içerisinde bulunan pir pınarın Karapınar ismini taşıması sebebiyle köyün kuruluşunda ismi Karapınar olarak söylenmiş ve o şekilde devam etmiştir.

Köyümüzün durumu kısaca bundan ibarettir. 1.5.1992

Mehmet Kabaklı

Karapınar köyü Muhtarı

ŞENLİK

Karanebili köyünde düğünler, genellikle eskiye denk düğünler gelenek ve göreneklere göre değişmeyen bir yönü vardır.

Köyün düğünleri sağdıçlar vasıtasıyla yönetilir. Düğün başlamadan birkaç gün önce yakın akrabalara ve tanıdıklara davetiye dağıtılır. Davetlilerden isteyen düğüne gelerek düğün sahibine maddi ve manevi yardımda bulunarak hayır dileklerinde bulunurlar. Düğünün sahibi düğünde görevli kişiler bulundurarak gelen misafirlerle ilgilenmesini sağlar. Düğün genelde, Cuma günü Cuma namazı kılındıktan sonra düğün evine gidilerek bayrağın dikilmesiyle başlar. Yemekler yapılarak misafirlere olanca ikramda bulunulur. Oğlan evinde şenlikler. Davul çalınarak oynanır. Mesela göde oyunu gibi.

Bunun yanı sıra kız evinde ise bir hüznün üzüntü hasıl olur. Çünkü bir genç kızın hem sevinci hemde anne ve babasından, kardeşlerinden ayrılması kolay olmasa gerek. Sonunda. Oğlan evinden kız evine gelinerek kına yakılarak eğlence yapılır, oyun oynanır.

Sonunda. Üçüncü gün gelin getirtilerek iki aile arasında akrabalık bağı kuvvetlenir. İki çiftin gelecek için emelleri gerçekleşir.

Böylece düğün sona erer.

MATEM HAVASI

2.3.1990

Ahiret hayatının varlığı, oraya muhakkak surette gidileceği, oradaki yaşamının keyfiyeti ve orada mesut olup rahat edebilmenin sebebi dünyada olduğu ve ancak ölüm yoluyla gidilebileceği bir gerçektir.

Karanebili köyünde ölüm olaylarında, ölünün yakın dost ve akrabaları ölünün arkasından ağlar ve en çok kadınları ağıt türküleri söyleyerek kendi kendilerine dert yanarlar. Köyde ölü olduğu zaman köylüler ve herkes bir matem havası yaşatırlar. Köylüler birbirlerinin acılarını paylaşır ve birbirlerinin işlerinde yardımlaşır. Ama şuda bir gerçektir ki bu yardımlaşma bir merkez şehirde görülmez. Çünkü bir çoğu birbirine yabancıdır. İşte bu köy yerinde bu böyle değildir. Mesela köyde bir cenaze olduğu zaman cenazenin yakınları yakın çevre köylere ölüm olaylarını bildirirler. Cenazeyi duyan herkes cenazeye iştirak ederler. Çünkü dini inançlar gereği cenazenin farzı kifaye olması sebebiyle halkın cenazeye katılması yerinde olur.

Bu cenazeye katılan kişiler ölü sahibine teselli ve baş sağlığı dileklerinde bulunurlar. Ölünün devamlı iyiliğinden, yiğitliğinden, mertliğinden bahsedirler.

Köy halkıda, birbirlerine karşı saygıyı, sevgiyi, ihmal etmezler. Çünkü bugün komşusundaysa yarın kendisindeymiş gibi hissederek birbirlerini incitmezler. Sonunda herkes o yolun yolcusudur. Allah herkesi görünmez kazadan, beladan esirgesin.... Amin..... diye dua ve niyazda bulunurlar.

Hatice Sarıbyık

ÇEVRE İNCELEMESİ

Köyün adı. Torun-Kastal köyü

1-Tarihçesi: Kuruluşu hakkında kesin bir bilgi yoktur. Değişik yerlerden gelen sülaleler köy halkını oluşturur.

Bu sülaleler köy halkını oluşturan; Camuzlu, Çömezli, Bozdoğan, Hocalar, Gişiler sülaleleridir.

2- Geçirdiği tabii afetler ve sonuçları:

Köyün kuruluşundanbugüne kadar tabii afet olmamıştır. Yer sallantıları hissedilir fakat etkili değildir.

3- Geçirdiği savaşlar ve sonuçları:

Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki savaşların yeri kesin olarak bilinmemektedir.

Kurtuluş savaşında ise Zeytin ve Hacın çete savaşlarının yapıldığı söylenmektedir.

4- Tarihi eserleri: En önemlisi “Çavuşun topu” yerde bir kale, kilise denilen mevlüde, toprakla örtülmüş ve kilise kalıntıları vardır. Çevrede tesadüfen bulunan çeşitli para örneklerinden Bizans, Roma ve E-tilerin bu yörede yaşadığı sanılmaktadır.

5- Mahalle ve semtler: Köyümüz Torun köyünün bir obasıdır, mezrasıdır. Bu mezarları oluşturan obalar: İbiller, Camuzlu, Karadağ, Hocalar ve Muratlıdır. Ayrıca okulumuza gelen diğer köy obalarının çocukları da vardır. Bunlar: Kızılcuva, Yahyalar, Aşıklı(Hacı veli uşağı), Çınar(Başdoğan) vardır.

6- Yol durumu: Andırın-Kadirli asfalt yolu köyün içinden geçer. Köyün içine ve obalar arasına 1987 yılında YSE tarafından şu an bozulmuş olan yollar yapılmıştır.

7- Su ve Çeşme: Köyün merkezi yerinde cami önünde bir kaynaklı su çıkar. Daha sonra bu kaynak çeşme haline getirilmiştir. Çeşmenin adı önceleri “Kastel” sonraları “Kastal” denmiştir. Köyün adı da buradan gelir. Ayrıca Hacıveli uşağına giden 1975 te köye su alınmıştır. 6 adet depolu çeşme yapılmasına rağmen yaz aylarında su sıkıntısı çekilmektedir. Ayrıca kuyu suyundan faydalanılmaktadır.

Cami: İlk cami 1942 yılında yapılmıştır. Daha sonra eskidiği için yerine köy halkı tarafından 1965 yılında yeni bir cami yapılmıştır.

Nüfus durumu: 1990 son nüfus sayımına göre toplam 420 kişidir.

Konut durumu: Kastal köyü 53 hanedir. Bu konutlar betonarma, çinko, dam, asfalttır.

Halk ilişkileri, Gelenek görenek. Köyde gelenek ve görenek hakimdir. Köyde düğünler davul zurnayla 3 gün yapılır. Dini bayramlarda mezarlıklar ziyaret edilir. Kur'an-ı Kerim okunur. Kocakarı ilaçları yapıp uygulanır. Muskaya inanırlar.

Doğal ve coğrafi durum: Köyümüz deniz seviyesinden 780m. Yüksektedir. Toros dağları eteklerinde Başdoğan dağı üzerinde kurulmuştur. İrili ufaklı tepecikler vardır. Arazi genellikle kurak topraktır. Dağlarda maki bitkileri vardır. Köyün alanında küçük tepecikler bulunur. Ova ve yaylası yoktur.

Akarsular: Belli bir akarsuyu yoktur. Kaynaklı olarak çıkan çeşmesi vardır.

Sağlık durumu: Köyde sağlık ocağı yoktur. Andırın ve Tokmaklı sağlık ocağına getirilir ve tedavi görülür.

Geçim kaynakları: Köyün geçim kaynakları kısıtlıdır. Azda olsa büyükbaş ve küçük baş hayvanlar kara saban, kazma ile ekim yapılır. Andırın ve Çukurova çevresine ameleliğe gidilir. Ayrıca vasıfsız iplikçilik yapanlarda vardır.

El sanatları: Daha çok kadınlar dantel ve örgü yaparlar. Azda olsa bazı aileler tezgahlarda çuval ve kilim dokurlar.

Alış-Veriş: Üç bakkal vardır. Diğer alış-verişler Andırın-Kadirli ile yapılır. Satacakları ürün olmadığı için sağladığı gelir yoktur.

Okulun çevresine katkıları: Köy halkının %85'i okuryazardır. Okul şimdye dek 616 mezun vermiştir. Bunun %25'i okuyup devlet dairelerinde görev almış durumdadır.

Köyün çözüm isteyen problemleri: Su, yol, evlerin ilaçlanması, Futbol sahası, köye telefon alınması, sağlık evi açılması.

Sibel Ardıç
Torun-Kastal
Makine Nakış Öğr.

BİR EKMEĞİN HİKÂYESİ

İncirgediği Mersin ilinin Tarsus ilçesinin (İncirgediği 1993 yılına kadar Adana ilinin Karaisalı ilçesine bağlı idi) bir köyüdür. Çukurova'nın bittiği, engebeli arazinin başladığı, çevreye göre yüksek sayılabilecek bir yere kurulmuştur. Köyün çevresi maki dediğimiz fundalıklarla kaplı olmasına rağmen, yer yer çamlık olan kesimlere de rastlanır. Engebeli arazinin bittiği yerde Toros Dağları başlar. O çevrede Toros Dağları'nın Güney kesimi genellikle böyledir. İncirgediği Adana'ya takriben 37km, tren yoluna 3, otoyola 7km'dir. Adana - Ankara tren yoluyla Adana-Ankara otoyolu arasındadır. Çevrenin kültür merkezidir. Okuma yazma oranının en yüksek olduğu köylerden biridir. Okul 1928 yılında yatılı bölge okulu olarak hizmete girmiş. İki hizmet binasıyla eğitim öğretime başlamış. Binanın biri çevre köylerden gelen öğrencilere pansiyon olarak hizmet vermiş, diğeri eğitim öğretim binası olarak kullanılmış. O civarda cumhuriyet döneminin ilk yeni yazı ile eğitim - öğretim yapan okulu olarak tarihe geçmiştir.

İncirgediği, kervanla ulaşımın yapıldığı dönemde kervancıların "İncirli Bel", "İncirli Gedik" olarak tabir ettikleri bir konaklama yeriymiş. İncirgediği adının da bu konaklama yerinden geldiği bilinir. Şimdi hâlâ konaklama gediğinde, belinde, incir ağaçları mevcuttur. İncirgediği'nin bir de Kaşobası mezrası vardır. Küçük olduğu için merkez İncirgediği'dir. İki köyün arası takriben 1km'dir. İncirgediği Kaşobası'na göre biraz daha çukurda kalmış bir yerleşime sahiptir. Her iki köyün de önü engebelidir. Kaşobası daha havadar ve önü açıktır.

İşte benim çocukluğum Kaşobası'nda geçti. Köyüme sadakatim onunla ilgili gelenekleri ve uygulamaları unutmadı. Her fırsatta onların kalıcılığına sağlamak için çalıştım. Onlardan biri de Bir Ekmeğin Hikâyesi idi. Makale benim çocukluğumun geçtiği Kaşobası'daki uygulamalara göre kaleme alındı.

Kaşobası'nda yokluklar içinde geçen yıllarım ne oyuncak gördü ne oyuncakçı. Onun için ekmeğin sofraya geliş hikâyesini ve kıymetini çok iyi bilirim. Çünkü onun sofraya geliş hikâyesini katre katre yaşadım. Rahmetli babam sayesinde her safhasını tüm detaylarıyla öğrendim. Babam çok fakirdi. Bir zaman köyün sığırlarını güttü. Ağaların dutması oldu. Sonra zamana göre işçilik yaptı. Ot kazdı. Pamuk topladı. Harman zamanı yabacılık yaptı. Babamın yabacılık yaptığı dönemde ekmeğin sofraya geliş hikâyesi kat kat katmerlendi. O zaman yeni yetmeler geldi aklıma. Onlar sadece ekmeği yer. Türlü türlü safhalardan geçerek sofraya geldiğini bilemez. Nasıl bilsin ki...

Öğretmedik. Anlatmadık. Bilenlerde unuttu. Tabi ki onunla ilgili sözcüklerde kullanılmadığı için unutuldu, kayboldu gitti. Zengin Türk dili biraz daha kısırlandı. Durum ne olursa olsun... Biz şimdi ekmeğin hikâyesine bakalım. Her safhasını sizlerle paylaşalım.

Ekmeğin sofraya gelmesi için önce tohumun tarlaya saçılması gerekir. Tohum tarlaya saçılmadan yani ekilmeden önce buğdayın çeşidi belirlenir. Eskiden sadece karakılıç dediğimiz yerli buğday vardı. Ki o zaman çeşit tekti. Onun için de çeşit belirleme diye bir sorun yoktu. Biz yine de birkaç buğday çeşidi olduğunu varsayalım. Çeşit belirlendikten sonra tarlaya ekilecek olan tohum önce gözer denilen elekten geçirilir. Varsa yabancı maddelerden temizlenir. Çuvallara istif edilir. Tarlaya ekilmek üzere hazırlanan buğdaya bider ya da tohumluk denir. Ama yörede tohumluk buğday hep bider olarak bilinir.

Tarlaya tohum eken çiftçi.

Biderlik buğday hayvanlarla ekim yapılacak tarlaya taşınır. Tabi ekim yapılacak tarla daha önce sürülmüş bider ekilecek hale getirilmiştir. Biderin ekilmesi için tarla evleklerle ayrılır. Eğer ekim yapacak kişi birden fazla ise her kişi bir evlek tutar. Bellerine bağladıkları peştemallara daha önceden buğday konulmuştur. Sol el peştamalin ucundan tutar. Sağ el de tarlaya tohumu saçar. Tohum saçma işi genelde Ekim ayının ortalarında başlar. Tarlaya tohum serpildikten sonra tapan edilir. Tapan edilmesi ekilen buğdayın toprakla kucaklaşmasını sağlamaktır. Tapan etme işi ekim yapmanın en son aşamasıdır. Artık çiftçi ekimi yapmış buğdayların başak vermesini beklemeye başlamıştır. Başak veren buğdaylar da biçilmeyi bekler. Biçme işi Haziran ayının sonunda başlar Temmuz ayı boyunca devam eder.

Tarlaya biderin ekilmesi - saçılması buğdayın başak vermesi, biçilmesi Ekmeğin Hikâyesi'nin birinci safhasıdır. Bundan sonra buğdayın biçilmesi ve harman yerine destenin çekilmesi gelir ki bu da ekmeğin hikâyesinin ikinci safhasıdır.

Buğday yetiştikten sonra biçilir. Biçen aletin adı oraktır. Orağa galıç da denir. Büyüğü ise mencedir.

Mencil kullanan kişinin sol elin beş parmağına taktığı ağaçtan yapılmış bir ellik bulunur. Ellik biçilen ekini daha fazla tutmaya ve parmağın kesilmesini engellemek için kullanılır. Orağın büyüğü tırpandır. Tırpanla ayakta, orakla eğilerek ekini biçilir. Eğilme belin büyülerek vücudun L şeklini almasıyla gerçekleşir. Ekin biçenler birkaç kişi ise, sıra halinde dizilerek biçme işi gerçekleştirilir. Tutam tutam biçilen ekimler bir yerde toplanarak desteyi meydana getirir. Biçilen ekin destelerinin bir sırada olmasına dikkat edilir. Sırada olmaz ise desteyi çekecek olanlara zaman kaybettirir. Ekin biçenlerin oraklarını bileylemek için yanında masat ve biley taşı bulunur. Orak ne kadar keskin olursa ekin de o kadar kolay biçilir.

Ekin biçildikten sonra kızak çekme işi başlar. Kızak kare şeklinde 1,5 x 1,5 boyutunda tahtadan yapılmış köşelere 2,5 metre uzunluğunda dikeçler bulunan iptidai bir tarım aletidir. Destenin konacağı taban tahtadandır. Kızağın çok deste alabilmesi için desteler usulüne uygun yerleştirilir. Sonra da deste dökülmesin diye kendirle çaprazına bağlanır. Kızağı öküzler çeker. Daha önceden belirlenen harman yerine götürülür. Desteler harman yerine yarım daire oluşturacak şekilde istif edilir. Deste çekilirken sağ elde bir orak. Deste; orak maharetiyle üstten, sol el de alttan kavrar. Kucaklanarak kızağa yerleştirilir. Bu işlem yapılırken dikkatli olmak gerekir. Zira deste altına gizlenmiş yılan ve akrep sizin her an canınızı yakabilir. Onun için azami dikkat gerekir.

Ekin biçen işçiler.

Desteler çekilirken kucağa gelmeyerek dökülen başaklar tırmık çekilerek toplanır. Tırmık tarakları tahtadan olan, deste çekilirken geride kalan başakların toplanmasına yarayan bir tarım aletidir. Çekilmesinde insan gücü kullanılır. Tırmık çekildikten sonra geride kalan başaklar başakçılar tarafından toplanır. Toplanırlara başak. Toplayana da başakçı denilir. "Sana da damı yaramadı başakçı" tabiri de buradan çıkmıştır.

Harman yeri daire şeklinde olur ve tarlanın da en düz yerine yapılır. Harman yerine istif edilen deste yığınının sapı denir. Sapların yere serilmesi için harman yeri yapılır. Seçilen yerin tertemiz olması şarttır. Yer temizlendikten sonra sulanır. Sonra da kurumaya bırakılır. Sulamadaki amaç yerin beton gibi olmasını sağlamaktır. Yer beton gibi olursa buğday toprağa karışmaz.

Harman yeri kurutulduktan sonra sap harman yerine serilir ve kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra döven sürme işi başlar. Döven adından da anlaşıldığı gibi

dövmekten gelir. Serilen sapa dövlmesi demektir. Belirli ölçülerde yapılmış tahtanın altına özel kesici taşlar yerleştirilir. Öküz ya da ata döven koşulur. Dövenin üstüne bir miktar ağırlık konulur. Ya da döven sürececek olan kişi üstüne oturur.

Tam daire şeklinde olan harmanda dıştan içi doğru döven atla ya da öküzle döndürülmeye başlanır.

Döven döndükçe harmana serilmiş başakları kesici taşlar un gibi öğütür. Sap saman haline gelir. Buna malama denir. Harmana serilen sap tamamen malama oluncaya kadar döven sürme işi devam eder. Sonra malama ortaya koni şeklinde yığılır. Buna göbek denir. Zaman zaman sap dirgenle karıştırılarak alttaki sapların da dövlmesi sağlanır. Harman yerindeki sap bitinceye kadar döven sürme işi devam eder. Saplar döven vasıtasıyla eritildikçe malama göbekte toplanır. Döven sürme bittikten sonra malama ortaya yığılır ve savrulmayı beklemeye başlar. Malamanın ortaya yığılmasına da tınaz denilir.

Malamanın savrulmasına harman savurma, savuran kişilere de yabacı denir. Yaba ise harman savurmaya yarayan yani malamayı yukarı atmaya yarayan tarım aletinin adıdır. Malama yabayla rüzgârın önüne atılır. Bu atma işi malamadaki samanla buğdayın ayrılmasını sağlar. Yabacının yaptığı iş budur. Bu işlem birkaç gün sürer. Harman öğleden sonra savrulur. Çünkü aşağı yeli öğleden sonra esmeye başlar. Yabacının işi rüzgârın esmesiyle doğru orantılıdır. Rüzgâr esmez ise yabacı görev yapamaz.

Harman savurma işi malama bitinceye kadar devam eder. Malamanın savrulma işinin bitmesi samanla buğdayın birbirinden ayrılması demektir. Samanla buğday birbirinden ayrıldıktan sonra saman bir tarafa, buğday bir tarafa yığılır. Samandan ayrılan buğday harman yerine yayılır. Buna kasar denilir. Yeteri kadar havalandırıldıktan sonra dövenle sürülür. Bu uygulamaya da kasar sürme denilir. Sürüldükten sonra savrulur. Savrulan buğday çeç olur. Harman yerinde çeç olan

kırmızı buğday geometrik olarak düşünülürse “yamuk“ a benzer.

Artık ölçme vakti gelmiştir. Buğdayın özel ölçüğünün adı “havai” dir. Yarım silindire benzer. Dolusu bir teneke buğday ağırlığına eşittir. O da takriben 16 kilogramdır. Havainin yarısına yani 8 kilo ağırlığındaki buğdaya havai tası. Havai tasının yarısı da uruplağadır. İki havaiye bir gülek, 20 havai ise bir kiledir. Bir kile de takriben 320 kilogramdır.

Buğday ölçülürken ne kadar buğday olacak diye hayli heyecan yaşanır. Bu heyecanı yabacılar da tarla sahibiyile birlikte yaşar. Buğday ne kadar çok olursa yabacı hakkı da o kadar fazla olur. Harman savurma işiyle başlayan yabacılık, buğday ölçülüp çuvallara dolduruluncaya, saman da hararlara basılıp hayvanlara yükleyinceye kadar devam eder. Hayvanlarla köye getirilen samanlar samanlığa, buğdaylarda ambarlara istif edilir. Ambarı olmayanlar buğday kuyusu kazar. Kazılan kuyulara buğdaylar doldurulur. Üstü kapatılır. Yeri gelince de kuyudan çıkarılarak kullanılır.

Buğday ölçüldükten sonra tüm araç ve gereçler toplanır ve harman yeri başakçılara kalır. Başakçılar tarlası takımı olmayan fakir fukaradır. Bunlar harman yerlerini dolaşarak çeşitli şekilde harman yerine dökülen buğday tanelerini toplarlar. Topraklı buğday tanelerine “afara” denir. Toprağa karışan buğdaylar kalburla elenerek toprağı temizlenir. Temizlendikten sonra da değirmene gitmek üzere beklemeye başlar.

Babam rahmetli tarla takım olmadığı için uzun müddet köyde yabacılık yaptı. O yabacı iken bizlerde başakçıydık. Kızakla desteler harman yerine taşınır arkadan da tırmık çekilirdi. Tırmık çekildikten sonra anamla ben geride kalan başakları toplardık. Toplanan başaklara kelle denir. Kelleler tek tek toplanır. Deste yapılır. Bağlanır. Belirli bir yerde toplanır. Sonra biriktirilen kelleler tokaçla harman yerinde dövülür. Sonra kalburla savrulur. Böylece buğday da kapçığandan ayrılır. Elde edilen buğday değirmene gitmek üzere beklemeye başlar.

Kalan başakları toplamaya yarayan tırmık.

Tırpanla ekin biçen işçi.

Buğday çuvallara yüklenerek eşeklerle ya da atla değirmene gidilir. Değirmene sabah erkenden, hatta şafakla hareket etmek gerekir. Değirmende sıra almak çok önemlidir. Değirmen sırasına nöbet denir. Erken gitmelisin ki sıraya giresin. Eğer geç giderseniz nöbet size akşam gelebilir ki çok kötü bir zamanlamadır. Değirmende sıra beklemek beklemelerin en kötüsü olarak kayıtlara geçmiştir. Çünkü değirmenin bulunduğu yerde han yok hamam yok. Lokanta yok. Alışveriş edecek yer yok. Onun için yeme ve içme meselesi sıkıntılıdır. Değirmene gidenler undan çörek yaparak açlığını giderir. Kalırsa da evine getirir. Onun için de “Değirmenden gelenin eline bakalar” deyimini ortaya çıkmıştır.

Şartlar ne olursa olsun ekmeğin sofraya gelebilmesi için muhakkak buğdayın değirmende öğütülmesi gerekir. Onun için de kültürümüzde değirmen ve değirmencinin ayrı bir yeri vardır. Bu anlayış türkülerimize de yansımıştır. Anadolu’da değirmen ve değirmenci üstüne hayli türkü yakılmıştır. Değirmenci dayı / Zalim felek değirmenin döndü mü / Değirmen başında vurdular beni / Değirmende döner taşım / Değirmen üstü çiçek / Değirmenin bendi miyim / Değirmen sala benzer adlı türküler konuyla ilgili güzel örnekler olarak kayıtlara geçmiştir.

Değirmende un öğütüldükten sonra sofraya gelebilmesi için ekmeğin olmasına gerekir. Unun ekmeğe dönüştürülmesi için önce elenir. Elenmesi kepekten ayrılmasını sağlar. Un elendikten sonra hamur yoğrulur.

Sonra beze yapılır. Yapılan bezeler ekmeğin yapılacak yerde bir leğenceye yerleştirilir. Sonra imece usulüyle ekmeğin pişirimi gerçekleştirilir. İki veya üç kişi bezeyi açar. Beze oklava ile açılır. Açılan yufkalar tahtadan yapılan bir aparata sırayla dizilir. Dizilen yufkalar pişiricinin hemen yanındadır. Ocakta ki kişi açılan yufkaları tek tek pişirir. Pişirilen yufkalar ekmeğin genişliğindeki bir seleye yerleştirilir. Pişen yufka ekmeğin sofraya gelebilmesi için sırasını beklemeye başlar.

Yaba

Havai

Döven

Orak

İşte ekmeğin sofraya geliş hikâyesi böyle. Ben bu safhaları en ince detaylarına kadar bilenlerdenim. Çünkü benim babamın tarlası yoktu. O yabacılık yaptı biz ardından başak topladık. Başak toplamayan ekmeğin kıymetini benim kadar bilemez. Onun için ekmeğin yere düşmesine dayanmam. Herkes benim kadar ekmeğin kıymetini bilse sanırım ekmeğin çöp kutusuna atılmayacak, sokaklardaki ağaçların dallarına poşetlerle ekmeğin asılmayacak. Tüketeceği kadar ekmeğin almasını öğrenecektir.

Sonuç: Yeni nesil sofraya ekmeğin gelişini ne bilsin. Son sistem tarım makinelerinin çıkması ekmeğin hikâyesini sildi süpürdü. Ne yaba kaldı ne de yabacı. Ne tırmıkçı. Ne döven, ne döven taşı. Ekmeğin sofraya gelişindeki kültür, gelenek ve uygulamalardaki sözcükler ekmeğin hikâyesi ile yok oldu gitti. Biçer tarlaya girdi dönüm başında arabalara buğdayı doldurdu. Sonra un fırına girdi. Ekmeğin sofraya geldi.

KAYNAK KİŞİLER

Adı Soyadı: Orhan Şen
Doğum Yeri ve Yılı: Durak -1949
Baba Adı: Ferit Anne Adı: Ayşe
Niğusa Kayıtlı Olduğu İl: Adana İlçe: Karaisalı

Adı Soyadı: Güllay Mamuk
Doğum Yeri ve Yılı: Tepeçaylak - 1960
Baba Adı: Veysel Anne Adı: Emine
Niğusa Kayıtlı Olduğu İl: Mersin İlçe: Tarsus

Geçmişin İzinde: Andırın'dan Erenler'e Bir Yaşam Kesiti

Yolda yürürken bir dosta selam verip merhaba demenin insanda ne güzel bir etki bıraktığını hissedene yüreklerimiz, şimdi geçen günlerin ince hatıralarında yürüdüğümüz yollara bakarak, zamanın ne hızla akıp gittiğini mi sorgulayacağız, yoksa önümüzde bizi bekleyen işlerin hengamesinde bir bulut üzerine çıkarak seyr-i temaşa mı edeceğiz. Bu yazımızda siz değerli okuyucularımızla, anılarımızdan bir kesit olarak Tatarlı'dan Erenler'e uzanan yürüyüşümüzü aktaralım. 1980'li yıllarda elektrik ve doğalgaz imkanlarının olmadığı, tozlu yollardan bir bahar sonunda sabahın gün ışmasına doğru erkenden koyunlarımızı, keçilerimizi ve ineklerimizi bir at eşliğinde Andırın yaylalarına doğru, yükseklerle çıkarak bir yaz sezonu hayatımızda yer alırdı. Büyüklerimizin kulağımızda çınlayan "Rafan atı yarış atıdır oğul, bu atlarla yük taşınmaz" sözleriydi. Rafan atından maksat, arapatı vurgulanırdı. Atlarımızı sürdüğümüz Andırın ovası, Adana gibi sıcak mı sıcak, Ceyhan nehrinin akışında dağlara teğet Düldül dağının dibinden, Sumaklı köyünden Erenler üzerinden Kızılkaya Bucak mahallesinden, diğer yandan Kötüköyün alt tarafından Kösellerin içinden geçerek Arslantaş-Karatepeye ulaşıyordu. Küçüklüğümde büyüdüğüm bu geniş ovada, Karatepe'ye gün batımı gözlerimi kamaştıran ikinci sonlarında, Capıl arazilerinden sonra bir adım hiç yürümüşlüğüm olmadı.

Şekil 1: Erenler köyünde Gökahmetliye kuşbakışı (resim: İdris Kabalıcı, 12 Haziran 2008).

Andırın ovasının Düziçi kenarlarından, Erenler'den karşı tarafa uzanan düz tarım arazileri Gökahmetli köyümüzün hemen yanından geçen

Körsulu deresine kadar genişleyerek, Karatepe dağlarından-Tokmaklı'ya dayanırdı, işte buraya Andırın ovası denirdi. Andırın ovasında, ilkokula gitmeye başlamadan bir çeltik ekildiğini, ovanın hertarafınının yemyeşil renklerle piriç hasatında Konya'dan gelen biçerdövercilerin durak yaptığı evimizin hemen karşısındaki üç dere kavşağı ayrı bir şenlenirdi. Rahmetli babamız hemen yemek yapılmasını, ayran hazırlanması talimatını vererek biçerdövercilere hoşgeldin ikramı yapılırdı, sonra çaylar içilirdi. İşte bir gün, odun ateşinde pişen çay saatinde, çardak'a oturarak sohbetin devam eden bir karesinde, Konya'lı biçerdöverci banada "okumaya çalış evladım, okumak iyidir" diyerek nasihatlarla bulunmuştu. Anadolu'da büyümek, at sırtında Ceyhan nehri kenarındaki, Cin kayasına giderken tepenin başına yerleşen Kötüköy'den aşağı doğru Garalli mahallesinden, Kösellerden geçerek Capıl'a gitmek ve heryıl bahardan sonra yaylalara çıkarak bir kış bir yaz değişimi büyür giderdik, zaman böylece benliğimize güç verir, dağları, kayaları, azgın ve sert kış yağmurlarını içimize çeker, Ceyhan nehrini bir uçtan bir uca yüzerek geçerdik. Böylece yüzmeyide, ata binmeyide, atlar eşliğinde inekleri sürmeyide yaşayarak Andırın ovasından yaylalara doğru yükseklerle çıkardık. Rahmetli elleri öpülesi babamız, "oğlum, yücelerden kar eksik olmaz" derdi, gerçekten doğru, hatta "yüksek dağların tepesindekiler, enginlerdeki kadar güvende değiller" derdi.

Şekil 2: Erenler köyü girişi (resim: İdris Kabalıcı, 12 Haziran 2008).

Bir bahar gününe yaklaşırken ilkokula yeni adım attığımda abim Ahmet ile birlikte Tokmaklı'nın (Yeşilova) çıkışındaki su değirmeni yanında iler-

lerken, siyah zeytinleri içine doldurduğumuz bir somun ekmeğini ikiye bölerek Fetene deresine kadar yiyerek geldiğimiz gün ne hoşseda ne doğal bir abi-kardeş yardımlaşması bir günmüş, halen o siyah zeytinlerin kalıcı lezzeti damağımda öyle bir tat bırakmış olmalığı, ekmek arası zeytin paylaşmak bende bir ayrı hatıra bırakmıştı, bunun adı: paylaşmak. Fetene denilen yerleşim yeri, üç dört bakkal ve bir kahvehaneden vede bir kaç evden ibaret olsada genellikle kahvehaneye civar köylerden köy sakinleri gelerek, dama, tavla, kağıt ve domino oynarlar, hoş sohbet ederek günlerini paylaşırlardı. Fetene'den sonra Kızık köyünün içinden geçerek, Anacık köyüne ve Armutlu mezarlığından Erenlere ulaşıldı. Erenler köy girişinde yollar ikiye ayrılır ve sağ alt taraftan Kötüköy, Garalli, Köseler'den sonra yollar Karatepe'ye kadar tarım arazilerinin içinde kaybolurdu. Erenler girişi içinden geçerek Kızılkaya alt tarafından Bucak'ın üst tarafından Köleli'ye ve oradan Sumaklıya ulaşan yolun sonrasına ise hiç gitme imkanım olmadı, ancak duyduğuma göre, Ceyhan üzerindeki kayıkla Işıkdibi'ne ve sonrasında Düziçi'ne geçiliyordu.

Şekil 3: Erenler köyünden Karatepe'ye kuş bakışı (resim: İdris Kabalcı, 12 Haziran 2008).

Erenler köyünün büyük bir kısmı Karatepe'ye doğru bakan bir yamaçın üzerine kurulmuş, Karatepe'den batan güneşe selam çakar gibiydi. Erenler köyünün yamaçlarının tam tepesinde bir mezarlık daha vardı, oraya köy sakinleri tepe (halk dilinde Depe) adı vermişlerdi, tepenin köye bakan keskin yamacında çocukların tekerlekli araba yaparak tepeden aşağı hızla sürdükleri bir çeşit eğlence yeri vardı. Tepenin tam altında, Esmelerden Kocaoğlan denilen bir köy sakinin oğlu Kekeç Sülemen(Süleyman) vardı, kendisinin ev yapmakta mahir bir el becerisi vardı. Bir gün Kekeç Sülemen(Süleyman) ile sohbet ederken, “taştan yapılan evlerin zamanla beton gibi sağlamlaşarak uzun yıllar dayanacağını” söylemişti, hatta “pirketten yapılan evlerin ise zamanla topraklaşacağını” belirtmişti. Yıllar böyle akıp giderken, üç dere mevkiine bu üç derenin birleştiği kavşağa bir köprü yapımı başlamıştı. İlkokullu yıllarımın ilk günleriydi, köprü yapımı tahminim iki üç yıl sonra ancak hizmete girebilmişti. İşte böyle bir öğleden sonrasında, mahallenin çocukları olarak köprünün yanında toplanıp oyunlar oynardık, o zaman bizden yaşca büyük olan bir köylümüze şaka yapınca, hitaben “bana bak, şu gördüğün büyük taş insana zarar vermez, amma emniyete olmadığın şu küçücük, minnacık taş senin gözünü çıkarır” deyince biraz irkılmıştim, bir daha olur olmaz yere, olur olmaz hallerde kimselere şaka yapmaz oldum, belliki köylümüz alınganlık göstermişti.

O yıllarda, Erenler'in girişinden üç derenin birinci deresinden yukarıya tırmandıkça ve yavaşça yol olarak Çamlık denilen dağlara ulaşıldı. Çamlık dağlarında harika birçam kokusu insanın damarlarına dolar, alınan bu oksijenle çamların en zirvesine tırmanarak elimizdeki bıçakla çam ağacının en ince yerini incecik silindir gibi keserek çam sakızı yiyerek gün geçirirdik, sonra çamların altındaki çam kozalaklarını toplar, ateş yakarak mantar pişirir, zehirli ve zehirli olmayan mantarları ayırarak karnımız doyururduk. Çamların kenarında eve dönerken, murtluklardan hambelis toplar güzelce yerdik. Güneş batarken eve gelir, gaz lambası altında ocaklığın etrafında toplanır babamızdan yedi başlı Ejderha hikayelerini dinleyerek mutlu bir akşamın ateş dumanında yataklarımızda geceye sarılarak tatlı rüyalara yol alırdık. Uyandıığımız ilk sabahın güneş ışınları altında bahçeye fırlar, yeşil otların ve çiçeklerin üzerindeki su damlalarına bakar, bir ay çiçeğine konaklayan uğur böceğini parmağıma alır, bir dilek tutarak uçacağı yönde havaya bir kalp resmi çizerdim.

KIZ OĞLAN TAŞI

Kız Oğlan Taşı Doğanın Sessiz Tanığı

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesine bağlı Kurucaova mevkiinde yükselen Kız Oğlan Taşı, yalnızca ilginç görüntüsüyle değil, taşıdığı kültürel ve doğal miras değeriyle de dikkat çekiyor. Yüzyıllar boyunca rüzgâr ve yağmurun aşındırıcı etkisiyle şekillenen kaya oluşumu, yan yana duran iki insan figürünü andıran yapısıyla görenleri hayrete düşürüyor.

Doğal Oluşum, Efsanevi Yorumlar

Bölge halkı arasında dilden dile aktarılan rivayetlere göre Kız Oğlan Taşı, geçmişte yaşanan bir aşk hikâyesine atfediliyor. Efsaneye göre kavuşamayan iki gencin taş kesildiğine inanılıyor. Her ne kadar bilimsel olarak bu şeklin tamamen doğal süreçlerle oluştuğu belirtilse de, halk anlatıları bölgeye ayrı bir mistik hava katıyor.

Jeolojik Özellikleriyle Dikkat Çekiyor

Uzmanlar, kayanın bulunduğu alanın uzun yıllar boyunca erozyona maruz kaldığını ve çatlak yapısının zamanla belirginleşerek bugünkü formuna ulaştığını ifade ediyor. Taşın ortasındaki belirgin ayırım çizgisi, doğal kırılma ve aşınma süreçlerinin etkisini gözler önüne seriyor.

Doğa Turizmine Katkı Sağlıyor

Son yıllarda doğa yürüyüşü ve fotoğrafçılık faaliyetlerinin artmasıyla birlikte Kız Oğlan Taşı da ziyaretçi sayısını artırdı. Özellikle bahar aylarında yeşeren çayırlar ve arka plandaki orman manzarasıyla birlikte bölge, görsel bir şölen sunuyor. Yerel halk, alanın kontrollü şekilde turizme kazandırılmasının hem ilçeye ekonomik katkı sağlayacağını hem de doğal mirasın korunmasına yardımcı olacağını belirtiyor.

Koruma Çağrısı

Vatandaşlar, kaya çevresinde bilinçsizce bırakılan atıklar ve doğaya verilen zarar konusunda hassasiyet çağrısında bulunuyor. Yetkililerden ise bölgenin koruma altına alınması ve tanıtım çalışmalarının artırılması talep ediliyor.

Kız Oğlan Taşı, yalnızca bir kaya oluşumu değil; doğanın sabırla şekillendirdiği, kültürel anlatılarla anlam kazanan ve Andırın'ın kimliğine değer katan önemli bir simge olarak varlığını sürdürüyor.

KIZ OĞLAN TAŞI EFSANESİ

BU TAŞ ŞUAN TARİHİ ESER SEVDASINA PARÇALANMIŞTIR.

Tarihi net olarak bilinmediğinden yazamıyorum. Geçmiş tarihlerde Andırın mevkiinde iki beylik hüküm sürmektedir.

- * **Danış oğulları Beyliği**
- * **Cerit Oğulları Beyliği**

Bu iki beylik arasında anlaşmazlık olduğu aşikârmış.

Danış oğulları Beyliği nin kızı ile Cerit Oğulları Beyliği nin oğlu birbirine sevdalanırlar. Gel gör ki babalarının arasındaki husumet nedeniyle iki gencin yasal olarak evlenmeleri mümkün değilmiş. İki genç kaçmaya karar verirler. Anlaştıkları gibi Danış oğulları Beyliği nin kızı bohçasını hazırlayıp Cerit Oğulları Beyliği nin oğluya birlikte kaçmaya başlarlar. Bunlar kaçarken Ceritoğulları Beyliği nin Azgıt yönünden peşlerine düşerler, maksatları oğlanı geri almak, Danış oğulları Beyliği de karşı yönden kızlarını almak için harekete geçerler. İki beylik karşı karşıya gelmek üzereyken, kızla oğlan saklanmak isterler orada bulunan koyunların arasına gizlemek isterler fakat olmaz. Kaçamadıklarından çaresiz kalan bu iki sevdalı birlikte dizlerinin üzerine çömelip Allaha şöyle yalvarırlar;

Yarabbim bizim bu şekilde kavuşmamız mümkün değil, iki taraftanda kan akacak, kan akmasın, canlar yanmasın bizim yüzümüzden. Yarabbi bizi “Ya kuş et, yada taş et demişler”

Bu kadar temiz sevda ve bu kadar yürekte yalvarma karşısında ikiside o anda taş oluyor. Onlar Taş olduğu gibi dokundukları ve onları gizleyen koyunlarda taş oluyor. Orda bulunan küçük taşlarda koyunlardır.

Beylik gelip bakıyorlar ki orada taştan başka birşey yok, kızın bohçasında sırtında bağlı olduğundan, Taş olmuşlar! Taş olmuşlar! Diye bağırarak ve Allah ın hikmetinden de korkarak kendileride kaçarak orayı terkederler.

O günden bu yana KIZ OĞLAN taşı olarak bilinir. İşte sizlere bir sevda efsanesi.

OCAK BAŞI

Nedir ocak başları?

Ocak evlerin ta başköşesinde duvara gömülü, kemerli, ateş yakılan, bacalı, bacasından duman tüten etrafı açık, ısınma, pişirme, kurutma işine, yarayan bölüm/kısım. Ocak her mevsim evin merkezi.

Toplaşma, dertleşme, söyleşme, yeri. Ocak başlarına kinaye hane halkına ocak denir. Ailenin bir arada toplanmasına denir ocak. İnsanların bir arada toplanmasına denir ocak.

Ocak başında ifil ifil, kıvrılan, yükselen şekilden şekle giren alevlere baka baka zaman tüketilir. Bu ifil ifil yanış hikâyesi ocakların görsel çığlıklarıdır. Sesi olsa da duyulsa. Duyulsa idi; seyirlik, ısınmalık doyumluktan haz alınır mıydı?

İfil ifil yanan alevleri, közleri, küllenen korları olan ocak başlarını esasen en iyi şairler anlatır. Ne diyor Mihriban ‘‘lambada titreyen alev üşüyor’’. Alevler yanan ocakta sana yaklaşan odunlardan çıkan arkası giderek kesilen, kesildikçe ifil ifil parlayan sönen alevciklere kinaye üşüdüğünün resmedilir. Üşüyerek de çırpınır. Çırpınarak da küçülür. Küçülerek de kaybolur.

Ocaklarda çamla, çırayla yanan, odun atıla atıla kayılan ateş, ta baca içlerine kadar harlı alevlerini yayarken her canlının mukadderatı olan hayat eğrisi gibi zirvelere çıkar. Aşağıda odunlar köze dönmeye başlayınca alevler engine iner. Ocak gönle benzer. Şair ‘‘inersin gönül inersin’ ’ona misal aralarda iner. Köz kızır ısı yayılır. Aleve dizginler vurulur.

Gönle gem vurulur mu? Vurulamaz elbet. Ocak insan gibi. İnsan ocak başına oturur. Ocak kendi ocak olur. Ocakta alev, insanda muhabbet devri sürer gider.

De Bakalım. Ocak neymiş? Ocak üzere neler denmiş, neler söylenmiş? Atalar, deyimle yüklemişler ocağı.

- Ocağı batmak
  - Ocağı tütme
  - Ocağı sönmek
  - Ocağı kör kalmak
  - Ocağına düşme
  - Ocağına incir ağacı dikmek
  - Ocağına darı ekmek
- Atalar ocağı söze bağlamış.

- Ocağın yakışı odun, evin yakışığı kadın
- Ocak içinden tutuşur
- Ocak söndürenin ocağı söner
- Ocak külünü bekler, bülbül dalını bekler

Her coğrafyaya özgü evler, evlerde odalar, odalarda da ocaklar var. Kimi kenarlı, kimi, kimi düz, kimi çıkık, nakış nakış işlemeli. Hepsinin en süslü cazip köşesi ocaklar.

Ocak başının yarı başında kurulur divan. Yere serili halı. İki tarafa sedir döşeli minderler ve yastıklar. Yastıklar nakış nakış işlemeli.

Ocak başında ya yaşlanmış ya asılı duran kürek, maşa, küllük, bir ocağın başka bir ocağa muhtaç olmamasına durur bunlar.

Ocak başına komşu duvarlara asılı eşyalar. Duvarları konuşlanmış notlar, raflarda malzemeler, raflık /kaplık kiminde yüklük. Birde yanlarına konulmuş sandık, sehpa, vazolar, çiçekler.

Ocak başında oturma düzenleri misafire kalın döşekler, ikramlar. Büyükler başköşede sonra hizmet edenler en uçta veya ayakta. Söze de işarete de ne hacet. Hizmetler, hürmetler.

Ocakların damlarda kale burun gibi yükselen bacalar. Bacaların tepesine yuva yapan leylekler. Damın zirvesinde yuvasında takırtılarla şakırdayan leylekler. Ocak başında neler neler anlatır bize. Haydi başlayalım söze. Ne ocak başları bilirim. Doyumluk. Kazan kaynamış sofra serilmiş. Çoluk çocuk halkada kaşık çalmada, ekmek bölüşmede misafirler baş tacı.

Ne ocak başları bilirim. Alevler ipil ipil odunlar çıtır çıtır. Köz kor kor. Söz uzamada. Sohbeta muhabbete dönme de.

Ne ocak başlasa bilirim. Bir köşesinde sokulu ibrik içinde ısınan su. Bir yanda kararmış demlikte demlenen çaylar. Kaynasın sohbetler içilsin çaylar. Ocağa sürülen cezve ve acılı bir kahve kırk yıla bedel.

Ne ocak başları bilirim. Döne döne ısınır üşünür, arkadan ısınır üşünür. He birde yağmurda ıslanmış kurum kokuyorsa, bir yanda alevler, bir yanda üst baştan çıkan buğular. Ne ocak başları bilirim. Konu komşular toplanır. Halleşir, dertleşir, izzet ikramlar sunulur. Misafirler ağırlanır.

Ne ocak başları bilirim. Yanan ateşin küllerine patatesler, soğanlar, yumurtalar gömülür. Pişince çıkarılır. Sıcaklar, üfürmeler, tuzlanıp, ikram edilmeler. İster tadımlık ister doyumluk. Ne ocak başları bilirim. Toplanır, sıcakta yumuşarken, alevler seyre dalarken saz söz ustaları bu cümbüşe katılırlar. Saz çalınır, türkü çağrılır. Hikâye maniler anlatılır. Cenkler okunur.

Okuyan bir yana dinleyenler duyanlar bir yana dalmalar, ocağa seyre dalmalar. Acımazlar, sevinmezler, coşkular. Hüzünler, nasihatler, ibretlik anlatmalar, susmalar baş sallamalar.

Ne ocak başları bilirim ısınmalık.
Ne ocak başları bilirim oturmalık.
Ne ocak başları bilirim doyumluk.
Ocak başları öyleydi. Evin merkezi idi ocak başları Herkes orda toplanırdı. Ocak başları şehrin meydanına benzer. Toplanma, buluşma, hasbıhal, halvet yeri onun için çocukluktan kalan hatıralar ocak başlarında kalır.

Üç kelime vaki bizi anlatır. Ocak, bucak, kucak. Derler ki, bizim temellimiz ocaktır. Bu ocak bu topraklarda var olduğumuzdan bu yana bizi şekillendirir. Ocak mutfaktan öte, onula içine alan yaşanmışlıkların ta ortasında, bizi var eden tarafımız. Ona izafeten yaşama var olma davası gelir ocağa bağlanır.

Bizi bir arada tutan şeye ocak adı takılır.

Ocak yaşadıkça dirlik düzen de yaşar. Şimdi ocaktan mahrumuz. Yerine onun tadını tuzunu vermeyen yeni yeni yapılar alıyor. Alıyor ama net görünen ocakla beraber beslediğimiz, beslendiğimiz kültürümüz göçüyor.

Ocağın tadı

Kış geldi ocakların kıymeti artıyor dersem doğru dersiniz. Ama bıyık altından gülersiniz. Nerde o ocaklar? Nerde o eski ocaklar? Hala var mı ocaklar? Bir iç çeker ta eskilere çocukluk günlerine gideriz.

Çocukluk günlerinin ocakları.

Ocak nelere kadirdi, nelere.

- Oturulur sohbet edilir
- Aile etrafında toplanır
- Konu komşu oturur
- Ekmek yapılır
- Yemek pişer
- Bir tarafında her daim güğümde sıcak su olur
- Küline soğan, patates gömülür
- Tavada mısır patlatılır
- Üstünde kestane pişirilir

Ocağa atılan odunlarla oda ısınır. Köz küllenirse maşa ile karıştırılır. Közünden çıkan alev ipil ipil yanar söner. Şairde "lambada titreyen alev üşüyor" der: Ocak'ta ki parlayıp sönen alev misali.

Velhasıl ocağın hikayesi vardı. Kültürü vardı. Tadı vardı. Zamanı vardı. Siz bir ocak bulursanız başına toplanın. Elinizi ısıtın. Döne döne ısının. Baka baka hülyalara dalın.

Bulduğunuz ocakta kendinizi bulursunuz.

ÇAYLAK

Küçük bir kasabaydı Andırın.

Kasabanın büyük ve tek camisi cuma günleri köyden gelebilenlerle ve yerel oturanlarla dolardı. Cuma ezanından bir saat önce Merhum Müezzîn Ali'nin (Ali Avan) tiz ve

bir o kadda yanık sesiyle bir salâ dinlerdik. Bir süre sonra hiçbir müezzinde olmayan bir makamla hala arada kulaklarımda çınlayan o güzel sesi ile Cuma ezanını okurdu.

Cuma sonrası cadde de kurulan pazar yerine tezgâh açan genelde dışardan gelen esnafın bağırtıları arasında

“Eşidinaalii”

Diye gür ve davudî bir ses patlardı.

Kasabanın ana caddesi taş parke döşeli, üzerinde birkaç dükkân, birkaç manav ve birkaç fırın vardı. Birkaç Çayhane, birkaç berber ve birkaç terziyle mütevazı bir yerdi. Kısaca dırın dırın Andırın, iki dükkân bir fırın tekerlemesine konu olan görseldi Andırın. Henüz ne uzak ne de yakın iletişim araçları kasabaya uğramamış, teknolojinin gölgesi bile düşmemişti.

Bu mütevazı kasabanın küçük belediyesi tam ortada ana caddenin üzerindeydi. İlan ve duyurular için henüz hoparlör sistemi yoktu. Halka arz ve beyan edilecek resmî duyurular insan sesiyle halka ulaşırdı. Bu işin resmi görevlisi de kasabada Abdullah Yalım'dı. Diyar-ı Enderun da lakabı Çaylaktı. Bunların haricinde Ramazan ayında borazan düdüğü çalma, Ramazan topu patlatma gibi itina ve beceri gerektiren işlerde Abdullah amcadaydı. İlan ne kadar uzun olursa olsun, Abdullah Yalım (Çaylak) amca onu anında ezberler, kalabalık caddede elini kulağına götürerek yüksek sesle başlardı;

“Eşidinaliii!”

Ardından ezberlediği metni sıralardı, bu ilanın önemine, aciliyetine göre muhtelif yerlerde tekrür ederdi.

Önce cami çıkışı pazar caddesinden başlar kalabalık kahvehanelerde devam ederek en son Mahmut Çavuşların orada noktalanırdı.

Sonunu da hep aynı cümleyle bitirirdi.

“Duyduk duymadık demeyin.”

Yıllar geçti, bu kelime kulaklarımda yankılandı, dilime pelesenk oldu. Anlamını merak edip oğluna sordum. Meğer Abdullah amca aslında

“İşitin Ahali” dermiş. Yani dinleyin kasaba halkı. Olayla bağdaştırınca ne kadar da anlamlı geldi.

İşte fotoğrafta gördüğümüz, merhum Abdullah Yalım (Çaylak) amcadır. Mekânı cennet olsun.

HAKKINDA NOT DÜŞENLER

Faruk Çetin

Çok özel bir insandı. Nur içinde yatsın.

Dursun isminde bir oğlu vardı.

Evi, Kasap Aziz Kabalcı Amca, Çobanlar ve Mehmet Çetin Amcamın evine yakındı.

Şeref Sert

Rahmet olsun. Ayhancığımın izahına eklenecek kalmamış. Tellallık mesleği belediyelerde devam ediyor. “Eşidin alii” nin şimdiki adı anons oldu.

Arif Gök

Allah rahmet eylesin mekânı cennet olsun hatırladığım kadarıyla sahur borazanında o çalar Ramazan topunu da o atardı

Ramo Aktas

Atı üstünde çağdanbas kurarak otururdu.

Yaşar Bayazıt

“EŞİDANALLİİ” İLAN DİKKAT, BELEDİYE BAŞKANLIĞINDAN BİLDİRİMiŞTİR.”

Şeref Sert

Rahmet olsun. Ayhancığımın izahına eklenecek kalmamış. Tellallık mesleği belediyelerde devam ediyor. Eşidin alii nin şimdiki adı anons oldu.

GÜL AHMET YİĞİT

Aşık Gül Ahmet Yiğit, 1955 yılında Gaziantep'in İslâhiye ilçesine bağlı Feyzi Paşa bucağında doğmuş bir halk ozanıdır. Kökeni, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Avşar boyuna mensup Kerimoğlu Aşireti'ne dayanmaktadır.

Eğitim hayatına İslahiye'de başlayan Yiğit, İskenderun Ticaret Lisesi'ni bitirmiş, ardından Hatay Eğitim Enstitüsü'nde ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği eğitimi almıştır. Meslek hayatında öğretmenlik yapmış ve İskenderun Karayılan Kasabası Canova İlköğretim Okulu'nda müdürlük görevinde bulunmuştur.

Sanat hayatına lise yıllarında şiir söyleyerek başlayan Yiğit, daha sonra bağlama çalmayı öğrenmiştir. Aşıklık geleneğine olan ilgisiyle tanınan sanatçı, 1975 yılında Konya'da düzenlenen Türkiye Aşıklar Bayramı'nda sahne alarak dikkat çekmiştir. 1973 yılında ilk 45'lik plağını çıkarmış ve irticalen şiir söyleme yeteneğiyle tanınmıştır.

Eserlerinde genellikle 11'li veya 8'li hece ölçüsünü kullanmış, teşbih, telmih, teşhis, mecaz-ı mürsel ve mübalağa gibi edebi sanatlara yer vermiştir. Kırka yakın Avşar ağıdı bulunan Yiğit, özellikle mizahi türküleriyle de tanınmaktadır.

Uluslararası alanda da Türkiye'yi temsil eden sanatçı, Almanya ve Hollanda'da konserler vermiştir.

GÜLAHMET

Ahmet Yiğit

Asıl adı Ahmet Yiğit olan âşık, 26 Temmuz 1955 tarihinde Gaziantep'in İslâhiye ilçesinin Fevzipaşa köyünde doğmuştur. "Soyum belli Dadaloğlu soyundan/ Hisse aldım Karacaoğlan dayımdan/ Âşıklar yatağı Gavurdağı'nda / Açılın ozanlar ben de geliyorum" dizelerinde de anlattığı gibi soyunun Dadaloğlu'na dayandığı söylenir (Konaklı 2007: 13). Babasının adı Dede, annesinin adı Selver'dir. Dede ile Selver çiftinin altısı erkek, ikisi kız sekiz çocuğu olmuştur (Taşkeser 2013: 167; Konaklı 2007: 7). Yiğit, ilk ve ortaokulu Fevzipaşa'da okur (Taşkeser 2013: 167). Ağabeyi Zübeyir'in İskenderun'da işe başlaması üzerine 1969 yılında Fevzipaşa'dan İskenderun'a göç ederler. İskenderun Ticaret Lisesinden 1974-75'te mezun olur. 1976'da Çukurova Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nü kazanır ancak gidemez. 1977-78 eğitim-öğretim yılında Hatay Eğitim Enstitüsüne kayıt yaptırır. Fakat çeşitli sebeplerden dolayı eğitimine devam edemez. 1981'de Kahramanmaraş Eğitim Enstitüsünden mezun olur. İlkokul öğretmeni olarak göreve başlar (Taşkeser 2013: 167; Konaklı 2007: 10; Halıcı 1992: 531). 1982 yılında Manisa'da askerliğini yapar. Öğretmenlik ve okul müdürlüğü yaptıktan sonra Belen Mustafa Çoban İlköğretim Okulundan emekli olur. Eşiyle lisede tanışır ve 1979'da evlenir. 1982 yılında dünyaya gelen Aybala adında bir kızı, 1984 yılında doğan Bahadır adında da bir oğlu vardır (Konaklı 2007: 11; Halıcı 1992: 531).

Ahmet Yiğit'in annesi ağıtçıdır. Babasının babası da şairdir. Dedesi sevdiği kızı yıllar sonra, evli bir de çocuklu görünce "Vardım gezdim obasını elini/ Eller aldı saramadım belini/ Sual ettim Mulla Ali'nin gelini/ Bellerini bir kötü oğlan sarıyor" dizelerinin yer aldığı şiiri yazar. Kasetinde bu şiire yer verir (Taşkeser 2013: 167). Âşık Gül Ahmet, "Gül Ahmet'im Gavurdağ elinden/ Kurşun yedim bir güzelin dilinden/ Ucu görünmeyen erkân yolundan/ Açılın ozanlar ben de geliyorum" dizelerinin yer aldığı ilk şiirini ortaokulda sınıf arkadaşına duyduğu platonik aşk sebebiyle yazar. Âşık Gül Ahmet, "Pir elinden dolu bade içmişim/ Açılın ozanlar ben de geliyorum/ Akortsuz sazımı düzen etmişim/ Yol verin âşıklar ben de geliyorum" dizelerinde de dile getirdiği gibi badeli âşıktır.

Mahlası kız kardeşi Cemile Hanım tarafından verilir. Gül Ahmet Yiğit, Peygamber efendimizi temsil eden bir çiçek olduğu için Gül mahlasını

memnuniyetle kabul eder ve kullanır. Ustası yoktur, "Benim ustalarım küçük yaşlarda okumaya başladığım Kerem ile Aslı, Leylâ ile Mecnûn, Ferhat ile Şirin, Karaca Oğlan, Dadaloğlu, Yunus Emre'dir" der (Konaklı 2007: 18-21).

Gül Ahmet Yiğit'in ilk 45'lik plağı 1973 yılında çıkar. Yiğit, irticalen de şiir söylemektedir. Âşık Gül Ahmet'in anlattığı halk hikâyeleri vardır. Deli Boran, Ali Paşa, Devccioğlu gibi birkaçına kasetlerinde de yer vermiştir Yiğit'in kırka yakın Aşar ağıdı da vardır. Özellikle mizahî türkü dalında da şöhret yapar (Taşkeser 2013: 169; Konaklı 2007: 18-21). Âşık Gül Ahmet şiirlerini daha çok 11'li ya da 8'li hece ölçüsünde koşma şeklinde yazmıştır. Şiirlerinin çoğunda teşbih sanatını kullanmıştır. Bunun yanında telmih, teşhis, mecaz-ı mürsel, mübalağa gibi sanatları da kullanmıştır (Konaklı 2007: 21-51). Âşık Gül Ahmet'in şiirlerinde Rabbine olan sevgi, Rabbinden af dileme, milli ve ahlaki değerler, vatan bayrak sevgisi, aşk, sevgiliye kavuşma arzusu, ayrılık, gurbet, yalan dünya, öğretmenine verdiği değer, evladına nasihat, kırıldıklarına sitem, ölenlere ağıt gibi konuları işler. Âşık Gül Ahmet şiirlerinde "Hasretinden durmaz içim kanıyor/ Herkes beni Mecnun olmuş sanıyor/ Kerem oldum her tarafım yanıyor/ Yetiş imdadıma kar deyi deyi" dizelerinde olduğu gibi sevdasını; "Bizi gören düşman görüp şaşmalı/ Türk sevgisi yüreklerden taşmalı/ Ay-yıldızı gören herkes koşmalı/ Türk birliği yeryüzünde kurulsun" dizelerinde vatan, bayrak sevgisini; "Yakar gider bulamazsın arama/ Merhem kâr eylemez azgın yarama/ Ne kansere benzer ne de vereme/ Biri gardaş biri evlat acısı" dizelerinde de evlat ve kardeş ölümü üzerine duyulan acıyı dile getirir.

Âşık Gül Ahmet yurtiçinde ve yurtdışında festivallere, şenliklere, konserlere katılır. Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan gibi ülkelerde de sanatını icra etmiştir. Konya Âşıklar Bayramı, Dadaloğlu Festivalleri, Karaca Oğlan, Yunus Emre Anma Şölenleri katıldığı etkinliklerden bir kaçırır (Konaklı 2007: 18). Âşık Gül Ahmet, diğer âşıklarla yaptığı atışmalarda oldukça başarılıdır (Kalkan 1991: 533). Gül Ahmet Yiğit, amcasının oğlu Garip Hasan, İskenderun'dan Efkârî mahlaslı Ahmet Demir ve son olarak da oğlu Bahadır Yiğit olmak üzere üç çirak yetiştirmiştir.

İNSANLARIM

CENGİZ

Cengiz'i sordum. Çoktandır görmüyordum. Sitemle karışık olsa gerek. O da benim gibi dünyanın bir tarafında boğuldu mu demişim. Daha sonra bu sözü çok düşündüm. Aklıma neler geldi.

Dünyada boğulmak
Dünya yükü altında ezilmek
Dünyalı olmak
Dünyanın peşinde koşmak

Hepsi geliyor, dünya sevgisine dayanıyordu. Dünya sevgisi kefesinin karşılığı ne olabilir. Hadise tek taraflı olamaz. Onu da buldum. Dünyayı aşmak kefesi. Dünyayı aşmak niyetiyle yola çıkarsan,

Dünyaya takılmıyorsun
Dünyada boğulmuyorsun
İki elin ya felsefesi taşıyorsun
Dünyalısın
Dünyayı değil hayatı seviyorsun
Neticede insanların içindesin
Hâlleşmemedesin

Sağ olsun Cengiz. Kendini epeydir görmedim ama beni ne duygulara sürükledi. Beni bana sorgulattı. Kendimle oldum.

FEYZULLAH

Feyzullah'ı uzun zaman görememiştim. Öğrenciliği, gençliği. Şimdi olgunluk dönemi.

Okuyamadığından, ileriye gidemediğinden bahsetti. Sıra babasına geldi.

“Babam” dedi. “şimdiki haliyle benim gençlik dönemimde olsaydı ben hem okurdum, hem de bugünden farklı olurdu.”

Bir babanın hatası, bıraktığı izlerdir. Babalar ve oğullar çatışması kuşağın değil, kuşaklar boyu sürecek.

Sadece benim bildiğim Feyzullah.

DELİ MEMET

Bir amca oğlu var. Adı Mehmet. Namı diğer Deli Memet. Deli mi deli. Akıllı mı akıllı. Hoş artık akıllılara deli diyorlar ya. Bir merakı vardır onun. Hikmetli konuşmak. Konuşma ustalığı kafasını sarmış.

Kardeşiyle dövüşmüştü. Çok sinirliydi. Bunun yanında geçim sıkıntısı da çekiyor. Yaptığı hayvancılıktan tat alamıyor. İşini sever ve çok uğraşiyor.

Bütün uğraşmaların boşuna olduğunu sezmiş olmalı ki, bir gayem olsun istiyor durmadan. Şu ülkede hayatı yemek ve içmek gibi basit iki ihtiyacı karşılama kabul ederseniz içine düştüğünüz boşlukta gayeyi bulamazsınız. Gayesizlik durmadan içinizi sızlatır. Mehmet de böyle.

Şimdi o hem kendisini hem toplumunu hem de çalışma hayatını düşünmüş, merak sardığı hikmetli söz eylemiş. İlk defa bana konuştu.

Emmioğlu,
Mal dediğin koyun
Hısım dediğin kayın
Gerisi hep oyun,
Gerisi hep oyun...

Küçük bir Anadolu köyü. O köyde bir insan dünyası gökle dağların birleştiği yer ufuk arası sanıyor. Bu dünya da insanlar hısım birbirlerine, iyilikler, kötülükler açıkça seziliyor. Dostluk, düşmanlık, tatlılık, çirkinlik, bozulmalar, başkalaşmalar, her şey gerçeğin ta kendisi. Orda insan münasebetleri beşerî münasebetler manzumesini sürekli devamlı kontrol ediyor insan. Hele bu manzumeye “oyun” gözüyle bakılınca... Yukarıdaki ifadeden başka nasıl izah edilir.

Bize oyun ruhu ta Yunus Emreden gelir. Peki, bu dağ kolunda, bir köyde, ümmi bir adam, hayatı oyun olarak nasıl görür? Yunus gibi nasıl düdür?

Anadolu irfanı işte. Okuma, yazmaya ne gerek var.

İDRİS

Bizim memlekette İdris ismi çok konur. Nerden gelir bilinmez. Yalnız buralarda zanaatkâr çok olunca ondan mıdır? Nedir çoğalmış gelmiş. Bizde isim konurken adı gibi yaşasın derler. Umarlar.

İrisle konuşuyordum. Sıra annesine geldi. Telefonda hüngür hüngür ağladı. Yaşı orta yaş bu güne gelmiş, annesi ayrılalı yıllar olmuş. Ana yüzü görmedim. Ana günü nasip olmadı diyor.

İdris küçük yaşta, zor hatırladığı yaşta bir aileye vermişler. İdris annesine gelmiş ama onun deyişiyle ana sıcaklığı, ana kucağı yaşamamış. Yıllar var hasretle büyümüş. Şimdi de doldurulamıyor.

İdris bir sembol. Eki idris böyleyken, anasız, ana kucaksız yaşayan nice yavruları tasvir edebilmek mümkün mü? Toplum nerdeyse baştan sona öksüz, hele baba aynı minval üzere olunca, hem öksüz, hem yetim. Toplumda bu haliyle tarif edilmez bir iç sızlayış içinde beklide toplumun oturmuyuşunun bir nedeni de bu olabilir. Sosyoloji e güne duruyor. Araştırmalı. Hakikat aşikâr olmalı.

Gelelim İdris e. İdris gurbette. İnsanoğlu ayrı köküne benzer, nere atarsan orda biter misali şimdi gurbetler yurdu oldu. Çoluk çocuğa kavuştu. Buralar da yaşasak da, ille doğduğum topraklar, ana hasretli geçen memleket diyor. Doyuyoruz ama doğduğumuzun boşluğunu doldurmuyor topraklar.

İdris ten alacağımız derse gelince. İnsan bir kere muhkem yetişmezse, ailede doymazsa, hayatta ne edinirse edinesin olmuyor, dolmuyor.

İdris, bu memleketin topraklarını bekleyen bir bekçi gibi, şimdi hem ailesine hem de toprağına sahip çıkıyor. Sılayı rahimden kopmuyor.

İNSAN YETİŞTİREN ÇİFTÇİLER

Duran Doğan'ın Hikâyesi

Bazı insanlar vardır; toprağa tohum atmazlar belki ama insanın içine bir kelime bırakırlar. O kelime yıllar sonra filizlenir, gölge olur, yol olur, memleket olur. Bazı insanlar vardır; elinde saban yoktur ama kültür denen o geniş tarlayı sürerler. Taşın altından hikâye çıkarırlar, unutulmuş bir türkünün içinden bir çocuk sesi bulurlar, bir şehrin suskun duvarlarına yeniden konuşmayı öğretirler.

Duran Doğan, bana göre böyle insanlardan biridir.

Ben onu ilk tanıdığımda yıllar 1996 ile 2004 arasına düşüyordu. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Andırın Meslek Yüksekokulu'nda görev yapıyordum. Andırın, o yıllarda yalnızca bir ilçe değildi benim için; dağların arasına saklanmış, sedir kokusuyla, taş yollarıyla, sabah serinliğiyle, insanın içine işleyen mahcup güzelliğiyle yaşayan bir dünyaydı. Bir yanı Toroslara yaslanır, bir yanı Çukurova'ya bakardı. Kışın dumanı, yazın tozu, baharın yeşili insanın yüreğine ağır ağır çökerdi.

Orada, yaşadığım yerin kültürüne bir iz bırakmaya çalışan insanlarla tanıştım. Memleketi yalnızca doğup

büyünülen yer saymayan; onu anlatılması, korunması, kayda geçirilmesi gereken bir emanet bilen güzel insanlarla... İşte o ekibin içinde Duran Doğan da vardı. Sessiz ama içten, ağırbaşlı ama heyecanlı, çalışkan ama gösterişsiz bir insandı. Bazı insanların yüzünde kendi hikâyesinden çok, memleketinin hikâyesi okunur ya; Duran Doğan'ın yüzünde de ben bunu gördüm.

O yıllarda birlikte Andırın tanıtım CD'si hazırladık. Bugünün teknolojileriyle bakınca belki sade bir çalışmaydı; ama o günün imkânlarıyla büyük bir heyecandı. Çünkü biz yalnızca bir tanıtım materyali hazırlamıyorduk. Dağların arasındaki bir ilçenin sesini, görüntüsünü, belleğini, kokusunu, türküsünü geleceğe taşımaya çalışıyorduk. Bir bakıma Andırın'ın kendi kendine söylediği uzun bir türküyü dijital bir sandığa koyuyorduk. İçinde yollar vardı, köyler vardı, insan yüzleri vardı, emek vardı, dağların gölgesi vardı. Ve Duran Doğan o işin içinde yalnızca görev alan biri değildi; o işin ruhunu anlayan, o ruhu diri tutmaya çalışan biriydi.

Onun hikâyesi, Andırın'ın ücra bir köyünden başlar. Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesine bağlı Alınoluk Köyü'nün Fakılar mevkiinde, 1973 yılında dünyaya gelir. Orası öyle kolay yaşanacak bir yer değildir. Ormanın içinde küçük yerleşimler, engebeli araziler, suyun kıymetli olduğu topraklar, geçimin alın teriyle kazanıldığı evler... İnsanlar sabanla çift sürer, küçükbaş hayvancılıkla hayatı döndürmeye çalışır. Tarım zenginlik için değil, yaşamak içindir. Hayvan, yalnızca hayvan değildir; evin bereketidir. Bir avuç ekin, yalnızca ürün değildir; kışa karşı tutulmuş bir sözdür.

Fakılar denilen yerin adı da boşuna değildir. Büyüklerden gelen hocalık geleneği vardır orada. İki yüz yıl kadar önce Osmaniye taraflarından, Kalealtı bölgesinde yaşanan bir husumetin ardından Terzizade Mehmet Efendi'nin ailesiyle gelip bu topraklara yerleştiği anlatılır. Böyle anlatılar Anadolu'da yalnızca geçmişi bildirmez; bir soyun ahlâkını, bir ailenin hafızasını, bir köyün ruhunu da taşır. Fakılar'da hocalık, yalnızca meslek değil; bir duruş, bir terbiyedir. İnsan yetiştirme işinin köy toprağında aldığı ilk biçimdir.

Duran Doğan'ın çocukluğu da böyle bir dünyanın içinde geçer. Dağlar, yoksulluğu örter ama yok etmez.

Ormanın serinliği, hayatın zorluğunu hafifletir ama alın terinin tuzunu silmez. Çukurova'ya mevsimlik işçi olarak gitmek, pamuk ve çeltik tarlalarında çalışmak, birçok aile için hayatın olağan parçasıdır. Anadolu'nun bazı çocukları daha küçük yaşta toprağın ne dediğini, emeğin neye benzediğini, yokluğun nasıl bir öğretmen olduğunu öğrenir. Duran Doğan da o iklimin çocuğudur.

Ama o köylerde bir şey daha vardır: Eğitim umudu.

Babası, çocuklarının okuması için büyük mücadele verir. İnşaat ustalığı yapar, zaman zaman taşeronluk üstlenir. Kalabalık aile yükünü sırtında taşır ama çocuklarının eğitiminden vazgeçmez. Anadolu'da çok söylenen "Ceketimi satar yine okuturum" sözü vardır. Bazı insanların dilinde bu bir söz olarak kalır. Bazılarının hayatında ise ete kemiğe bürünür. Duran Doğan'ın ailesinde bu söz, bir babanın omzuna aldığı mukaddes bir yük gibidir.

İnsan yetiştiren çiftçiler tam da burada başlar aslında. Kimi insan tarlasını sürer, kimi çocuğunun yolunu. Kimi buğday eker, kimi umut. Kimi toprağa su taşır, kimi evladının defterine ışık. Duran Doğan'ın babası da kendi imkânlarının dar vadisinde çocukları için geniş bir gelecek açmaya çalışan o Anadolu babalarındandır. Sessizdirler, çok konuşmazlar; ama yaptıkları iş dağlar kadar büyüktür.

Duran Doğan ilkokuldan sonra Kadirli İmam Hatip Lisesi'nde okur. Ardından İnönü Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirir. Edebiyat onun hayatına yalnızca bir bölüm adı olarak girmez; bir bakış biçimi olarak yerleşir. Gençlik yıllarında İsmet Özel'i, Sezai Karakoç'u, Rasim Özdenören'i, Cahit Zarifoğlu'nu okur. Necip Fazıl'ın, Mehmet Âkif'in, bu ülkenin düşünce ve edebiyat damarında iz bırakmış isimlerin dünyasından geçer. Bu okumalar onda yalnızca şiir sevgisi oluşturmaz; hayatı, toplumu, medeniyeti, insanı ve şehri anlama biçimini de şekillendirir.

Edebiyat bazı insanlarda süs olur. Güzel söz söylemeye yarar. Bazılarında ise vicdan olur, sorumluluk olur, memleket borcu olur. Duran Doğan'da ben edebiyatın ikinci hâlini gördüm. O, kelimeyi masa üstünde bırakmazdı. Kelimenin hayata değmesini isterdi. Bir türkünün kaybolmasına razı olmazdı. Bir ağdın unutulmasını, bir masalın susmasını, bir şehrin kendi hafızasından utanmasını istemezdi.

Öğretmenlik mesleğine başladıktan sonra da aynı çizgiyi sürdürür. Çünkü onun için öğretmenlik, yalnızca ders anlatmak değildir. Öğretmenlik, insanın içindeki karanlığa bir kandil asmaktır. Bir öğrencinin omzuna yalnızca bilgi değil, aidiyet duygusu koymaktır. Çocuğa "Sen bir yerden geliyorsun, bir hikâyenin devamısın, bir kültürün taşıyıcısısın" diyebilmehtir.

Benim Andırın'da tanıdığım Duran Doğan da böyleydi. Gözü yalnızca bugünde değildi. Geçmişin iz-

lerini topluyor, geleceğin ihtimalini düşündürüyordu. Andırın tanıtım CD'si çalışmasında bunu yakından gördüm. Kimileri böyle işlere basit bir tanıtım faaliyeti gibi bakar. Oysa biz o günlerde farkında olarak ya da olmayarak bir kültür arşivi oluşturuyorduk. Her görüntü, her bilgi, her isim, her mekân geleceğe bırakılmış küçük bir mektuptu. Duran Doğan bu mektupların değerini bilenlerdendi.

O yılları düşündükçe aklıma hep Andırın'ın sabahları gelir. Dağların üstünde ince bir sis olurdu. Sokaklar ağır ağır uyanırdı. Kahvede çay bardakları ince ince ses verirdi. Bir yerlerden odun kokusu gelirdi. İnsanlar birbirini adıyla, ailesiyle, köyüyle tanırdı. Böyle yerlerde kültür, kitap sayfalarında değil; selamda, sofrada, düğünde, cenazede, ağıtta, türküde yaşar. Duran Doğan'ın kültüre bakışı da bence buradan gelir. Kültürü vitrinlik bir eşya gibi değil, yaşayan bir damar gibi görür.

Sonra yıllar geçti. Hepimiz farklı yollara savrulduk. Hayat bizi başka şehirlere, başka görevlere, başka sorumluluklara taşıdı. Duran Doğan da öğretmenlikten yöneticiliğe, eğitim bürokrasisinden belediye kültür yönetimine uzanan bir yol yürüdü. Kahramanmaraş İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nde şube müdürlüğü, müdür yardımcılığı ve il müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Ardından Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nde kültür, sanat ve sosyal işler alanında önemli sorumluluklar üstlendi.

Ama benim gözümde onun hikâyesindeki esas çizgi hiç değişmedi: Eğitim, edebiyat ve şehir hafızası.

Bugün Kahramanmaraş denilince akla yalnızca tarih, yalnızca dondurma, yalnızca kahramanlık gelmez; şiir de gelir, edebiyat da gelir. Yedi Güzel Adam'ın gölgesi gelir. Bir şehrin kelimelerle kurduğu derin akrabalık gelir. Kahramanmaraş'ın UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda "Edebiyat Şehri" olarak anılması, elbette pek çok insanın emeğiyle açıklanabilir. Fakat bu emeğin arkasında Duran Doğan gibi kültürü yalnızca etkinlik takvimi olarak görmeyen, onu şehir ruhunun ana damarı sayan insanların katkısı vardır.

Onun belediyedeki çalışmalarına baktığımızda da aynı çizgi görünür: kültürel yayınlar, edebiyat buluşmaları, gençlere yönelik akademiler, halk kültürünü yaşatma gayreti, dijital kültür envanteri, şehir belleğini kayıt altına alma çabası... Bütün bunlar ayrı ayrı işler gibi görünür; ama aslında aynı büyük cümlelerin parçalarıdır. O cümle şudur: Bir şehir, hafızasını koruyabildiği kadar yaşar.

Bence Duran Doğan'ın en kıymetli yanı da buradadır. O, kültürü geçmişte kalmış bir hatıra gibi değil, geleceği kuracak bir kaynak gibi görür. Halk hikâyelerini, masalları, türkülerini, ağıtları, edebiyatı, gençleri, dijitalleşmeyi, şehir markalaşmasını aynı

sofraya oturabilen bir bakışa sahiptir. Bu kolay bir iş değildir. Çünkü bir yandan kökün toprağa bağlı kalmasını, bir yandan dalın göğe uzanmasını ister. Kökü koparmadan yenilenmek... Asıl mesele budur.

Duran Doğan'ın hikâyesi bana hep şunu düşündürür: Anadolu'nun en büyük zenginliği yalnızca toprağında, suyunda, dağında değildir. Asıl zenginlik, o topraklardan çıkan insanlardadır. Bir köy çocuğunun okuyup öğretmen olması, sonra kültür yöneticisi olarak şehrin hafızasına sahip çıkması, sıradan bir kariyer hikâyesi değildir. Bu, Anadolu'nun kendi içinden yetiştirdiği insanlarla kendini yeniden kurma hikâyesidir.

İşte “İnsan Yetiştiren Çiftçiler” sözü de burada anlamını bulur. Çiftçi, yalnızca tarlayı sürmez. Bazen bir baba, evladının geleceğini sürer. Bazen bir öğretmen, öğrencisinin yüreğine tohum atar. Bazen bir kültür insanı, şehrin unutulmuş kelimelerini yeniden yeşertir. Duran Doğan'ın hayatında bu üç çizgi birbirine karışır: aileden gelen emek, eğitimden gelen sorumluluk, edebiyattan gelen derinlik.

Ben onu Andırın yıllarından hatırlıyorum. Henüz bugünkü görevlerinin, unvanlarının, şehir ölçeğindeki çalışmalarının çok öncesinden... Bir ilçenin tanıtımı için gönül veren, kültür işini ciddiye alan, yapılan işe ruh katmaya çalışan bir insan olarak hatırlıyorum. O günlerde belki büyük laflar etmedik. Belki yaptığımız işin ileride nasıl bir anlam taşıyacağını tam olarak bilmiyorduk. Ama şimdi geriye dönüp baktığımda şunu daha iyi görüyorum: Bazı çalışmalar küçük görünür ama insanın içinde büyük bir iz bırakır.

Andırın tanıtım CD'si de benim için böyle bir izdir. O çalışmada yalnızca görüntüler, metinler, bilgiler yoktu. Bir ilçeye duyulan vefa vardı. Yaşanılan yere karşı mahcubiyet vardı. “Bu güzellikler kaybolmasın” diyen bir iç ses vardı. Duran Doğan'ın oradaki emeği, onun sonraki yıllarda yürüyeceği kültür yolunun erken bir işareti gibiydi. İnsan bazen gençliğinde neye elini uzatırsa, hayatının ilerleyen yıllarında da onun daha büyük bir suretiyle karşılaşır. O gün Andırın için yapılan küçük bir kültür çalışması, bugün Kahramanmaraş ölçeğinde yürütülen büyük kültür gayretinin habercisiydi sanki.

Duran Doğan'ın hikâyesinde beni etkileyen bir başka yan da şudur: O, köyünden koparak yükselenlerden değil; köyünden güç alarak yürüyenlerden biridir. Bu ikisi arasında büyük fark vardır. Kimi insan geldiği yeri unutarak ilerlediğini sanır. Oysa insanın geldiği yeri unutmaması, kendi içindeki su kaynağını kurutmasıdır. Duran Doğan'ın hikâyesinde ise Alınoluk'un, Fakılar'ın, Andırın'ın, Çukurova'ya giden emekçilerin, çocuklarını okutmak

için çırpınan babaların, hocalık geleneğinin, edebiyat kitaplarının, öğretmenlik yıllarının izi birlikte yürür.

Bu yüzden onun hikâyesi yalnızca şahsi bir başarı hikâyesi değildir. Bu hikâye, Anadolu'da eğitimin nasıl bir kurtuluş kapısı olduğunu anlatır. Bir babanın fedakârlığını anlatır. Bir köyün kültürel damarını anlatır. Bir öğretmenin sınıftan şehre uzanan sorumluluğunu anlatır. Bir kültür yöneticisinin görevi yalnızca program yapmak değil, şehir ruhunu diri tutmak olduğunu anlatır.

Bugün Duran Doğan'a baktığımda, onda Andırın'ın dağlarından gelen bir sadelik, Kahramanmaraş'ın edebiyat ikliminden gelen bir derinlik, öğretmenlikten gelen bir insan yetiştirme terbiyesi görüyorum. Hayat onu farklı makamlara taşımış olabilir; ama asıl kıymetli olan, onun hâlâ kültürün insanla, şehirle, hafızayla ve gelecek kuşaklarla ilgili bir mesele olduğunu unutmamasıdır.

Tirşik Dergisi'nin “İnsan Yetiştiren Çiftçiler” bölümünde böyle bir ismi anlatmak bana anlamlı geliyor. Çünkü Duran Doğan'ın hikâyesi, tam da bu başlığın içine yakışıyor. O, kendi hayatıyla şunu gösteriyor: İnsan yetiştirmek yalnızca okulda olmaz. İnsan bazen bir kitapla, bir türküyle, bir şehir çalışmasıyla, bir kültür projesiyle, bir öğrencinin omzuna dokunmakla, bir ilçenin unutulmuş güzelliğini kayıt altına almakla yetişir.

Andırın'ın dağlarından Kahramanmaraş'ın kültür meydanlarına uzanan bu yol, aslında bir insanın değil, bir memleket fikrinin yoludur.

O yolun başında emek vardır.

Ortalarında eğitim vardır.

Sonunda ise kültüre dönüşmüş bir vefa vardır.

Ve ben, yıllar önce Andırın'da tanıdığım Duran Doğan'ı bugün düşündüğümde, içimden şu cümle geçiyor:

Bazı insanlar doğdukları toprağı terk etmezler; uzaklaşırlar bile o toprağın sesini yanlarında taşırlar. Duran Doğan da o sesi taşıyanlardan biridir. Onun hikâyesinde Andırın'ın rüzgârı, Fakılar'ın hocalık geleneği, bir babanın fedakârlığı, bir öğretmenin sabrı, bir edebiyat insanının kelimeye duyduğu hürmet ve bir kültür yöneticisinin şehrine karşı duyduğu sorumluluk birlikte konuşur.

Bu konuşma bitmesin isterim.

Çünkü bir şehir, kendi insanını anlattıkça yaşar.

Bir insan, kendi toprağına vefa gösterdikçe büyür.

Ve kültür, onu omzunda taşıyan böyle insanlar oldukça geleceğe yürür.

Çocukluk Anılarım

Bizim evlere hu denirdi. Yan duvar yerine çit örselerdi. Direkleri ince çirtirti çalidan olurdu. çalıyada örerlerdi .yan çitleri, iki karşı çit aynı yükseklikte olurdu. Öbür çitler yüksek olurdu. Zira yağmur tutmazdı. Kındıra otu veya da gelmiş otları. Bizim köy eskiden boş arazi olurdu.

Evler yayla gittiğinde o otlara hayvan dokunmamış olurdu. Ev yapmak isteyenler biçerek hu yapıldı. Çinko yerine kullanılırdı. Bu hu bittiğinde bazı insanlar çamurdan sıva yapardı. Bazı insanlar tembel olduğundan lüzum görmezlerdi. Sıvaya komşular gelirlerdi. Yardım edilirdi. Hun'un bir tarafında ocaklık olurdu. Yani mutfak yakın olurdu. Ocakla bazıları kapının yerine kapsalık örerlerdi. Çalidan kapı olmazdı. Zira bu evlerde uzun vadeli yaşanmazdı. Kış gecirilir yazla çıkılırdı.

Erkeklerin görevi, çit sürsün, ağıl yapsın veya da hayvanlara baksın. Kadınlarda sabahın çok erken zamanı horozlar öterken çorba yapsınlar, yani sabah kahvaltısı hazır olurdu. Herkesin kalktığında çok enteresan olurdu.

Kışla evi, yaza yaklaşıldığında pireden eve girilmezdi. Herkes martın sonuna doğru Samen tepesi denilen yere yazla çıkılırdı. Kışlanın kapısına yani hayitan örülü kapsalı kapatılırdı. O kapsalın üstünde bir top kara çalı konurdu. Çatalıyla beraber içe bastırılırdı.

Eski Aşiret Yaşamı

Aşiretin düşüncesi yaz gelsin, yaylada otlar taze olsun, inekler fazla süt versin, yağımı satayım.

Katık da Maraşlı çerçiçiye satılırdı. Tarhana için yayla mecerası çok zordu. meşakkatı vardı. Bizim yaylara çıkmak çok zordu. Yolda hayvanları kaybederlerdi. Ya hırsız çalardı veya yurttta kalmıştı. Zira ay döndüğünde göç başlardı. Zira mandalar güneşte yürümeyi sevmeslerdi. Hele güneşte mandaya bir çubuk vurdun mu oda sana kuyruğu ile yüzüne vururdu. Fakat çatak a varıldığında mandalar kendilerini suya atalardı. Bizlerde son olarak güzel çimerdik. Zira her yaylada su yoktu. Çimecek kör sulu vardı. O da temusta falan. Orada olurduk.

see de yoktu çimecek su. Halkta fazla yıkanmazdılar. Su sıkıntısı olurdu. Karlar eridi su çekilirdi. see yaylasına çerçiçi gelirdi. Cemel öne katıkla değiştirilirdi. Onlarda tomatıs, sogan, urumu dudu, yaş üzüm, pekmez de olurdu. Yayladan geri dönerken aşiretin hayvanlarını süriye karışmış delerdi. Hele de keçi koyun eşek Çukurova insanları. Onların erkekleri

taki güze kadar kimse girmezdi. O eve zaten evler yaylaya gittiğinde o yerlerde kimseyi bulamazdınız. Bütün aşiret pireden kurtulurdu yazlıkta.

Herkes yayla hazırlık yaparlardı. Biraz yağ satarlardı, eksik olanları alınırdı. Aşiretin öyle değişik yemek bilmezlerdi. Bulgur pilavı yanında bir kuru soğan, katıklı çorba, ayrıla döğme karışımı ve sarımsak. İnsanlara baya şişkinlik verirdi.

Bizim ovanın yazı çok güzel olurdu. Bütün haneler çıkardı. Birçok ottan faydalanırdı köylüler. Mayısın sonuna doğru dut yetişirdi. Ne var ki, hevesimiz kursağımızda kalırdı. Evler yaylaya giderdi. Bizlerde duttan mahrum olurduk. Bizim ev ufak bir tepenin üstünde, kocaman bir hu muz vardı. Andırın suyunun kıvrılarak aktı yerdeydi. Önünde tam altı direkli hayma vardı. Hiç hatıramdan çıkmaz o günler. Hele de yaz geldiğinde suda çemek. Kardeşim Hasan hep beni suya batırırdı. Hayatın garip yönü, şimdi kimse kalmadı o günleri anlatacak, o anıları dinletecek.

Eskiden insanlar çok saftı, saygılıydı, nankör değillerdi. Bir sadakat vardı. Küçükler büyüklerin yanında konuşmazlardı. Eğer yanlış bir hareket emirlerse büyükler söylerdi, o gençler cavab vermezlerdi. Hey gidi eski zaman. Keşke böyle modern hayata alışmasaydım. Eski günlerde yaşasaydım at üstünde.

biraz daha becerikliydiler.

üzücek, gök Ahmetli, kumarlı, aslan Osmaniyelidirler. Bu nedenle bizim sülale Osmaniyeli. Dedem orada yaşıyor. Onun babası da hâkim imiş. Halep de görev yapmış. bozdoğanlı sülalesindeniz.

Ağustos'ta hükümetin altına gelinirdi. Bol su, kızılılık ve yaş üzüm bulunurdu. Çarşıda sıcak somun. Biz çocuklar güreşirdik kışla bahçesinde. Ağustos'ta güreş olurdu kışla bahçesinde. Babam güreşi çok severdi. Güreş bitiminde hiç aşiret kalmazdı yaylada .ne zaman halburu geçtiğimizde sıcaklık başlardı. Koca bir sezon geride kalırdı. Havalar soğuyana kadar aşiret çadırda yaşardı. Zira evlerde gübre kokusu ve pire olurdu.

Benim hatıramda kalan, yaylara tam altmış sene sonra yaylaya gittim. Yurt yerlerini gezdim. Ne var ki o yıllardan hayata kimse yok. Her yurt yerinde gözlerim sulanırdı. Hayat çok garip. O eski insanları ararım. O insanlar görmemişlerdi fakat çok saygılı,

Siyah Kelebekler

Siyah önlüklerimiz ve beyaz yakalarımızla okul bahçesinde siyah kelebekler gibi koşar, oynardık, kızılı oğlanlı. Taş duvarlı, toprak damlı mektebin önündeki zeminde bizlerin koşuşturmasından dolayı ot bitmez olmuştu. Toprak un gibi toz halini almıştı. Bizler koştukça tozar ve bazen gri bir duman oluşurdu. Bahçenin uzak yerleri yeşil ve temizdi. Bizden üst sınıftaydılar ya da aynı sınıflardaydık. Kısa kesilmiş küt saçları, gelişmeye başlayan vücut hatları ile siyah önlüklerinin içinde ergenlik dönemine girdikleri belli olurdu. Erkekler hangi kıza yazılmış ise, daha çok onu kovalar ve onunla oynamak isterdi. Kızlar da bunu bilirlerdi. Okulun hemen arkasından yükselen sarp kayalıklar, zirveye doğru çam, kamalak ve mezde ağaçlarıyla kaplıydı. Zaman zaman bu kayalıklardan iri taşların yuvarlandığı da olurdu. Buralarda akşama doğru sıcaklıklar düşer ve gö yelinin taşıdığı nem hemen sise dönüşür. Köyün üst tarafındaki sarp kayalıklar ve karşı dağlar sislerle gömülürdü. Bundan dolayı ufuklar kapanır, ortam koyu gri bir renk alır ve kasvetli bir hava oluşturdu. Toprak nemlenir başaklar hızla büyümeye devam ederdi. Dönüş yolunda Ekinler çotkan boynumuzu aşmış olurdu.

O yıllarda bu köyde ve çevre köylerdeki okul çağına gelmiş bütün kız çocukları erkekler gibi ilkokulu mutlaka bitirirlerdi. Kızların çoğunluğu ebe ve hemşire okullarına giderlerdi. İçlerinden kasabaya ortaokula gidenlerde olurdu. Belki çok az bir bölümü evde kalır, ailesine yardım eder sonra da evlenirlerdi. İçlerinden kız öğretmen okulunu kazananlar da olmuştu. O yıllar toplumun değişme ve kalkınma yıllarıydı. Kırsal kesimdeki gençler okuma ve meslek edinme vizyonu ile kasabalara ve kentlere akın ediyorlardı.

Burası hafiften bir düzlük gibiydi. Dört ev sanki birbirine bağlıydı. Kapalı devre bir yaşamdı bu. Büyük bir aile dörde bölünmüş gibi yaşarlardı. Bahçeler o yıllarda çalılardan örülmüş ağullarla çevriliydi. Çalılar ve ağaçların kurumuş dalları rüzgârda sallanırken, insanların yalnızlığını hatırlatırdı bana. Evler arasındaki kısa yollar tozlu, topraklı ve etraf evcil hayvan gübreleri ile dolu olurdu. Hayvancılık temel geçim kaynaklarından biriydi çünkü.

Kısa kesilmiş siyah saçları, biçimli yüzü, kemerli zarif burnuyla, ince dudakları bir uyum içindeydi. Belki genlerinde geçmişten gelen soylu bir aşiretin nişanesi olarak yüzünde de bir ben ve yanağında tatlı bir gamzeyle bir asaletin taşıyıcısı idi. Gözlerinden yayılan ışık ve yumuşak ses tonu ile sizi hemen etkisi altına alırdı. Köyden ve çevreden bir sürü hayranı ve aşığı vardı. Hatta çevre ilçelerden bile bu güzelliğe vurgun gençler vardı.

Yaşım ondan çok küçüktü, ama gizliden bir hayranlığım vardı kendime sakladığım. Yanağındaki beni ve aydınlık gülüşüyle çok hoşuma giderdi. Bir seferinde bizim mahalleye gelmişlerdi. Bizim çeşmenin başına ve bahçeye inmiştik. Dedemden kalma ulu Dut ağacının dibinde şakalaşıp konuşmuştuk.

Bizim buralarda kızlar ve erkekler ancak evlendiklerinde bir araya gelebilirdi. Her duygu uzaktan yaşanırdı. Mektup, ya da biriyle haber gönderme bir ilişki isteğini bildirirdi. Pırıltılı güzellik saygın bir meslek ile taçlanmıştı. Sonra Ay'ın karanlık yüzü gibi hiç görünmeyen, bilinmeyen bir şeyler yaşandığı söylendi. Aradan yıllar geçti ve her şey unutulup gitti. Uğruna feda edilebilecek birçok hayatı geride bırakarak kendi kadersizliğini yaşadı diye düşünüyorum.

MOLLA VELİ HOCA'NIN AĞIDI

Andırın Geben köyü halkından Molla Veli Hoca adıyla bilinen yaşadığı devrin şartlarına göre dini ve beşeri yönden kendini yetiştirmiş, gençlerin ve çocukların eğitimini kendisine vazife tayin ederek onların yetişmesinde katkısı olan Molla Veli Hoca çevrede emin bir kişi olarak, yıllar geçmesine rağmen bu gün de güzelliklerle ve rahmetle anılagelmektedir.

1945-1946 yıllarında memlekette sitma ve verem gibi yaygın hastalık dönemi yaşanmaktadır. Molla Veli'de rahatsızlığı dolayısı ile atına binerek Adana'ya doktora gider. Dönerken yolda verdiği bir molada Allah'ın rahmetine kavuşur ve cenazesi akrabalarının da bulunduğu Osmaniye İli Kırmacılı Köyü Hediören Mahallesi mezarlığına defnedilir.

Molla Veli'nin vefatı üzerine her zaman akrabalarına ve çevresine çok yangılı olarak bilinen kız kardeşi Emine Bilici şu ağıdı söyler;

*Yürekten çıkmaz acısı,
Gurbette ölen gardaşın.
Talip Hoca olmuş sucusu,
Gurbette ölen gardaşın.*

*Elif, Hürü, Şerif ağlar,
Gene dumanlandı dağlar.
Gelin köşeye oturmuş,
Mevlam dul yağlığı bağlar.*

*Biri Ali, biri Veli,
Bilmiyom gittiği yolu,
Kahır etme elin kızı,
Sekin gelir babam oğlu.*

*Üç oğlanla üç kızınan,
Kaldı Elif gelin gurban,
Figanım çıkmıyor artık,
Gardaşımın acısından.*

*Ağlama gel Ahmet, Mehmet,
Edenize düştü zahmet,
Gelmez gayrı bu ellere,
Molla Veli gibi bir zat.*

Anlatan: Meryem Bilici Derleyen: Veli Bilici
Derleme Tarihi: 28 Ekim 2023
Geben: K.Maraş İli Andırın İlçesine bağlı köy.
Kırmacılı: Osmaniye İli Merkez İlçesine bağlı köy.
Hediören: Osmaniye İli Merkez İlçesine bağlı Kırmacılı Köyü'ne bağlı mahalle.
Yağlık: Hanımların başlarına bağladıkları baş örtüsü.
Yangılı: Akrabalarına ve çevresine karşı aşırı düşkün olmak.
Talip Hoca; Kırmacılı'da saygın bir hoca.

MUSTA'FENDİ NİN AĞIDI

Bozdoğan aşiretinin iskanında, Osmaniye Bahçe köyünü ilk kuran ailelerden biri de (Linler) Düzgün soyadını alan ailesidir. Bu aileden Topal Güççüğün oğlu (Musta'fendi) Mustuk Efendi vardır. Mustuk Efendi sayılır sevilir bir kişidir. Hayat doludur. Cesur, gözü pek, sözü dinlenir biridir. Her zaman martini omuzunda, at üzerinde gezen bir yiğittir.

Düşmanlar yurdumuzu 1. Dünya Savaşı sonunda yer, yer paylaşmışlardır. Fransızlar yerli Ermenilerle birlikte Çukurova'yı işgal etmişlerdir. Osmaniye ve Kadirli çevrelerinde çeteler (Mahalli Milis Güçler) silaha sarılmıştır. Mustuk Efendi de silaha sarılanlardan biridir. Sayılır, sevilir ve sözü dinlenir bir kişi olan Mustuk Efendi, çevresine topladığı çetelere kumandan olur. Artık çete kumandanıdır.

Fransızlara ve Ermenilere karşı dağda, ovada, gece gündüz, çetesiyle mücadeleye başlayan Mustuk Efendi, Bozdoğan aşireti köylerini korumaya çalışır. Mücadelesinde başarılı olan Mustuk Efendi, çetesiyle birlikte bulunduğu yerin dışında da mücadelesine devam ederken, Fransızların trenle Gaziantep tarafına asker ve cephaneye (mühimmat) sevk edeceğini öğrenir. Düşmanın yolunu Ceyhan İlçesinin Veysiye köyü yakınlarında kesmeye karar verir. Bir gece vakti çetesiyle birlikte Veysiye köyü yakınlarında demiryolu çevresinde pusuya yatarlar. Tren, beklenen saatte gelir. Demir yolunu tahrip ederek treni durdururlar. Fransızlarla karşılıklı ateşe başlarlar. Düşmana çok zayıat verdirirler.

Bu çarpışma esnasında Mustuk Efendi, şarapnal parçasıyla karnından yaralanır. Sabah olmuştur. Mustuk Efendi karnı yarılmış ve kan kaybetmektedir. O sıralarda en yakın hasta hane Kozan'dadır. Mustuk Efendiyi atın üzerine yatırmak isterler. Mustuk Efendi kabul etmez. At üzerine oturmuş vaziyette bağlanmayı emreder. Barsaklarını karnına el ile doldururlar. Poşu ile sararlar. Kozan'a varıncaya kadar çok kan kaybeder. Kozan yakınlarında hastaneye yetişmeden vefat der.

Kozan'dan annesine yaralandığı haberi gelir. Annesi, Bahçe köyünden Kozan'a yalnız başına yaya olarak gider. Kozan'a vardığında oğlunun öldüğünü öğrenen anası, orada hiç beklemeden köye geri döner.

Kozan ile Osmaniye Bahçe köyü arası yaya olarak en az dokuz ile on saatlik mesafedir. Yaya olarak geri dönen anası, Kırmacalı köyüne geldiği sırada yürüyemez olur. Ama yine de durmaz inekleyerek Bahçe köyüne ulaşır. Eve geldiğinde acı haberi bildirir. Mustuk Efendinin bacısı Fadıma (Kesmeburun Köyünde, Miniksar soyadını alan Fadıma) kardeşi Mustuk Efendiye yandaki ağdı yakar.

*Otomatik şahbaz atar.
Gülleyi havada tutar.
Tez gel babamoğlu tez gel.
Oğlun yok ocağın batar.*

*Şarapnal da daşa düşmüş. (1)
Gardaşın tebdili şaşmış. (2)
Babam' oğlu Musta'fendi,
Su yerine gannar içmiş.*

*Garı Guzan'dan geliyor
Yörüyemez imeklemiş
Babamoğlu Musta'fendi,
Emekleri zaya getmiş.*

*Hele Guzan'a Guzan'a. (3)
Gul olam yazı yazana.
Babamoğlu Musta'fendi,
Kim ola ordu bozana.*

*Kösenin gızını aldı.
Ocağıma suyu saldı.
Babamoğlu Mustaf'endi,
Bölük gumandanı oldu.*

*Martini omuza atınca,
Ne çok gediyo Bahça'ya (4)
Babamoğlu harbediyo,
Pırtısın goyun bohçaya. (5)*

*Eline almış çitili.
Yarası dutmaz fitili.
Tez gel babamoğlu tez gel,
Arkanda yok bir çetili. (6)*

*Çamlı dağlar çamsız dağlar.
Fatma gardaş deyi ağlar.
Daha bildir gelin oldum.
Eşim desem eller gınar.*

*Mustaf'endi: Bahçe Köyü Çete Kumandanıdır.
Derleyen: Mehmet Erkoçak / Derl. Tr. 1975
Elife Erkoçak, Bahçe Köyü / Osmaniye*

SARI AHMED'İN

HİKAYESİ VE AĞIDI

Olay 1919 yıllında Köleli Köyü ve Ceyhan Nehri'nin Sabun Çayı ile birleştiği yerde bulunan Metlioğlu Bucağında meydana gelir.

Sarı Ahmet; Metlioğlu Bucağındandır. Köleli Köyü'nden Hacca Kız ile nişanlıdır. Ermeni çeteleri para için Metli Hüseyin ve Metli Süllü Ağanın evini basarlar, ev basılınca Sarıahmet Martinini (mavzerini) alır ve Kırağallı tarafına çıkar ve evi göreceği şekilde bir taşın arkasına pusuya yatar, eşkiyalar eve girmesin diye verir kurşunu, silahlar takılınca Köleli Köyü Silah seslerini duyar, Bu çatışma sonucunda ermeni çeteleri eve giremezler ve kaçarlar, Sarı Ahmet'i pusuda öldürürler.

Sarı Ahmet'in cenazesine iki gün sonra ulaşılır, Hasan Kâ ve Bekir Ali'nin bacısı olan Hacca ninemiz yani sarı Ahmet'in nişanlısı ve anası Hacıman Karı ninemiz ile birlikte Ceyhan Nehri'ni geçerek Metlioğlu Bucağına yetişirler. Hacıman Karı ninemiz orada şu ağıdı söyler:

*Otlu koyak otsuz koyak,
Ahmed'de sağ idi biyak,
Küheylana binmez idi,
Hacca geldi yalın ayak.*

*Gül ağacı boğum boğum
Gül dahnı döküdü boğon
Hacımanın Hacca gızı
Bülbül oldu öddü boğon*

*Böğök evi ağıl gımı
Ufak gapı çağıl gımı
Martinini almış çıkmış
Ahmet bizden dağal gımı*

*Gökyüzünde dönen gartal
Pençe vurur yeri yırtar
Gadanalam Hacca gızım
Dakımını verde gurtar*

*Havada guşlar çığırır
Yazıda kaplan heğirir
Ne yatıyon Sar(ı) Ahmed'im
Nişannın geldi çığırır*

*Eylerinin önü bayır
Silah öter cayır cayır
Eğer yaran ağır ise
Yerin üçe bize çığır*

*Yünsekden bir çam yıkıldı
Dalı budağı döküldü
Ne yatıyon Sar(ı) Ahmed'im
Babayın beli büküldü*

*Uzun uzun çam dalları
Uzadı yayla yolları
Acep birken duyardım
Haccanın dudu dilleri*

*Cahan gıyı bucak bucak
Ot biçeller gucak gucak
Ne yatıyon Sar(ı) Ahmed'im
Goca yazı çok ısıcak*

*Şu Cahan'ın akışına
Gurban ollum bakışına
Vurdun beni Sarı Ahmed'im
Köleli'nin yokuşuna*

*Ne yatıyon hicim gimi ?
Burma bıyk sicim gimi
Ben ağlarım başucunda
Anan gızı bacın gimi*

*Sar(ı) Ahmed'im deli gannı
Enni döşü ala gannı
Dünden Andırın'dan geldi
Gır atının ağız gemli*

*Seğmen gediği aşmadı
Düğün yemeği bişmedi
Hacca gelin ollum derdi
Gına çabıdı çeşmedi*

*Annaçada silah takılar
Yankısı göğe şakılar
Ahmed'i yuyan fakılar
Derinmiydi yaraları ?*

*Şu çardağı şurdan bozun
Ben içini geziciyim
Sarı Ahmed'im burda deller
Umudumu çözücüyüm*

*Eğri dirsek eğri dirsek
Açıpta yüzünü görsek
Ben anama derdim kine
Güz gelsede düğün gursak*

*Dilli Sarı Ahmed'im dilli
Aç elleri deste güllü
Öldürmüşler Sarı Ahmed'i
Zülfikarlı iki dinli*

*Süzün Sarı Ahmed'im süzün
Kirpiği gaşından uzun
Ben anamdan duyar idim
Güz gelsede gursak düğün*

*Bana verin kolçağımı
Kara bıyk nalçağımı
Akşam Andırın'dan geldi
İncitmeyin koçağımı*

*Keftyesin bana verin
Ben belime bağhyacım
Sarı Ahmed'im düğün gurmuş
Geri durun oynuyacım*

*Kaplan gelmiş höğürmeye
Yaşı değmişti yirmiye
Her ananın kârı değil
Böyle yiğit doğurmaya*

*Kayna kara pınar kayna
Üzengisi dördül ayna
Andırın ısıcak derler
Bilmem yaraların heyle*

*Gır atın başlığı sırma
Durma Sultan bibi durma
Nişanlılı oğlan verme
O da bize ar değil mi*

*Gır at gelir harlıyarak
Üzengisi parlıyarak
Sanki bizde gelinm'olduk
Burçak burçak terliyerek*

SIRDAŞIM

Bir haber beklerim senden uzakta.
Hasretin arttıkça artar sırdaşım.
Titreyerek kara kışta soğukta.
Yollarını gözlüyorum sırdaşım.

Sabır dedin bekle dedin bekledim.
Her gün kalktım izlerini yokladım.
Resmini koynuma koydum sakladım.
Açıp açıp bakıyorum sırdaş.

Hayalini getiriyom karşıma.
Kurban olayım gözlerine kaşına.
Gün aşırı giriyorsun düşüme.
Gülüşünü özlüyorum sırdaşım.

Seni sevenlerin minik kuşuydun.
İlk başa konulan köşe taşıydın.
Göz ela kaş kara deste başıydın.
Bakışını özlüyorum sırdaşım.

Garip kaldım sen buradan gidince.
Hüzününden gülemedim gönlümce.
Kurbanlar keserim geri dönünce.
Geç kalma ha bekliyorum sırdaşım.
Günlerini sayıyorum sırdaşım.

GURBETİN ZORU

Gurbet nöbetini baştan savınca,
Bir umutla memlekete varınca,
Hakikat hayalden farklı çıkınca,
Sıladaki gurbet saç baş yoldurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Yakın iken yerin, yoksa varanın,
Açık iken kapın, yoksa girenin,
Ne merak edenin, ne de soranın,
Sıladaki gurbet yakar kavurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Fikrine mukabil yoksa bir fikir,
İlişki temelsiz, bağ ise fakir,
Hisler müttehemse, düşünce hakir,
Sıladaki gurbet yürekte vurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Geceleri, soğuk olur yabanın,
Çare olur yorgan ya da kabanın,
Ve bilirsin, gündüzü var gecenin,
Sıladaki gurbet seni dondurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Sanırsın ki eş dost arkanda duvar,
Hakikat, hayali eder târ-u-mar,
Gurbetteyken yine bir ümidin var,
Sıladaki gurbet yıkar savurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Uzaktardan bir teselli duyarsın,
Düşersen yurduma varırım dersin,
Sıladayken daha nere gidersen,
Sıladaki gurbet kalbe dokunur,
Gurbetin kolayı gurbette olur.

Cismî bu'diyetten fazlası gurbet,
Sıladayken dahi bitmeyen hasret,
Hakiki vuslata az kaldı sabret,
Sıladaki gurbet ölüm umdurur,
Gurbetin kolayı gurbette olur...

ALİBALI

Neden okuluna gönülsüz gönülsüz gidiyorsun Alibali? Yoksa okulunu devler mi basmış, öcüler mi basmış? Neyin eksik Tanrı aşkına söylesene Alibali. Okula gitmek için ayakkabın, çorabın, önlüğün, yakan mı yok? Yoksa çantan, kitabın, defterin, silgin, kalemin, kalemtraşın mı yok?

Eeh Alibali, madem bunların hepsi var, Daha ne istiyorsun? Karnın tok, kahvaltını yapıyorsun, yemeğini yiyorsun, suyunu, sütünü içiyorsun, gıgını yiyorsun daha ne... Sevgili Alibali, dünyanın dört bir yanında milyonlarca çocuk senin kalktığın o saatlerde kalkıyor, varsa önlüğünü giyiyor, okulunun yolunu tutuyor. Biliyor musun bazı çocuklar horoz ötümü kalkıyorlar okullarına gitmek için. Kilometrelerce yol yürüyorlar. Dağları, tepeleri, enginleri, dereleri, çayları, ırmakları aşarak ulaşmaya çalışıyorlar okullarına. Kimileri karlı yolları, kimileri çamurlu yolları, kimileri mayınlı yolları aşarak varıyorlar okullarına.

Biliyor musun Alibali senin yaşıtın nice çocuk aç- susuz, yalın ayak aşıyor ıssız çölleri, tehlike dolu dağları. Nice yaşıtın ahırlarda, çadırlarda, derme çatma kulübe-lerde okumaya, bir şeyler öğrenmeye çalışıyor. Unutma ki nice gözleri görmeyen, kulakları duymayan, binlerce değişik engeli olan çocuklar okumak için can atıyorlar...

Sana n' oluyor Tanrı aşkına Alibali! Üstün var, başın var, ekmeğin var aşın var, lüğüm oynayacak beş taşın var, hatta iki göz iki kaşın var, ayaklarıyın taşıdığı sağlam bir başın var, ağlamak istersen gözlerinde yaşın var, okur da adam olursan ilerde harcanacak dolgun bir maaşın var. Bir de bunlara sahip olamayan, bir deri bir kemik kalmış çocukları düşün. Bir kara kuru ekmeği bulamayan ve açlıktan ölen yüz binlerce çocuğu düşün....

Kısacası Alibali okulundan kaçma, başına iş açma. Okuluna sıkı sıkı sarıl, ders çalış harıl harıl. Boş ver adam mı olacağım diyenlere hem sitem et hem darıl. Anladın mı Alibali, okumayanın nice olur hali. Önemli olan bilgi ile dolmaktır, geleceğe güzel hayal kurmaktır, her okuyanı da adamdan sayma, unutma ki okumak adam olmaktır...

ANNE

*Kadınlık ince sanat,
Annelik çifte kanat...*

*Ayağı altı cennet,
Yaklaşmış altı cennet...*

*Kahr, şiddet dar onda,
Rahmet, şefkat var onda...*

*Annelik yüce meslek,
Kıskanır cümle melek...*

*Sabır, direnç kalesi,
Tamirat iskelesi...*

*Derde deva, kucağı,
Tene şifa, ocağı...*

*Beni dert etme anne,
Beni terk etme anne..!*

SEN

*Ben, ben, ben, ben...
Aynada ben,
Tende ki ben,
Bende ki ben...*

*Bildim ki Sen,
Yok oldum ben,
Kibrini yen..!
Sende ki ben...*

*En büyük en,
Varlıkta Sen,
Yoklukta Sen,
Bende ki Sen...*

*Aşkı deren,
Sevgi veren,
Var mı eren?
Sende ki Sen..!*

MERCEK

*Can bir tek,
Ruh bir tek,
Teklikte,
Allah tek..!*

*Bir O bir,
Tüm Kebir,
Boyutta,
Hiç cebir...*

*Fail kim..?
Dahil kim..?
Varlıkta,
Cahil kim..?*

*Ol der O..!
Öl der O..!
Topraktan,
Gel der O..!*

*Tam sorar,
Kırk yarar,
Şevkatten,
Kul arar..!*

*Cümle laf,
Aşkı aף,
Gönülden,
Saf mı saf..!*

*Din gerçek,
Gir Nur çek,
Saflıkta,
Tek mercek..!*

SENSİN

*Aklım da Sen'sin,
Fikrim de Sen'sin,
Küçük kalbim de,
Zikrim de Sen'sin...*

*Gönlüm renginde,
Kayıp enginde,
Varım sevginde...
Zikrim de Sen'sin...*

*Geçer Ramazan,
Biterken zaman,
Yaklaştık aman...
Zikrim de Sen'sin...*

*Bayram dünyanın,
İman rüyanın,
Mezar güyanın...
Zikrim de Sen'sin...*

*Sonsuzluk en de,
Gördüm desende,
Hoş buldum, Sen'de,
Zikrimde Sen'sin...*

İnsan Coğrafyası

Bizler, çeşitli nedenlerle gurbete gitmeyi tercih etmiş ya da gurbete mecbur kalmış Andırınlılarız. Doğasıyla, insanıyla, ormanıya, ovasıyla, yeşilin her tonu ile bezenmiş Kahramanmaraş'ımızın en şirin ilçelerinden biri olan Andırın'dan uzak kalmayı elbette istemedik; ancak şartlar böyle gelişti.

Kimimiz okuyup kendimize bir yol açmak, kimimiz çalışarak hayatımızı sürdürmek, kimimiz de başka sebeplerle bu tarifsiz güzel vatan parçasından uzak düştük.

Gurbette hayatın türlü zorluklarıyla mücadele ederken zaman zaman değişir hâlimiz; unuturuz sıkıntıları, kötü günleri, acı hadiseleri... Ama unutmadan yaşadığımız tek şey güzel Andırın'ımızdır. Aile meclislerinde, eş dost sohbetlerinde mutlaka memleketimizi anar, doğduğumuz köylerden, kasabalardan bahseder, hasretimizi bir nebze olsun dindiririz.

Her ne kadar biz onu geçici olarak terk etmiş olsak da Andırın, gurbetçisinin hayatının bir parçası olmaya devam eder.

Ben de bu gurbetçilerden biriyim. Aslında memleketimden çok uzaklarda yaşamadım; hatta hayatımın yaklaşık on yıllık döneminde şahsıma tevdi edilen başkanlık görevi vesilesiyle Andırın, daimî ikametgâhım oldu. Bu hizmet dönemini, memleketime duyduğum vefa borcunu ödeme fırsatı olarak gördüm. Bu süreç, gurbet sürgünümü bir nebze kısaltmış olsa da uzun yılların gurbeti, diğer hemşehrilerimde olduğu gibi bende de hükmünü icra etti.

Gurbette olsak da Andırın ve Andırınlılar için bir şeyler yapmayı her zaman isteriz. Bu noktada hemşeri derneklerini çok önemseriz; çünkü dernekler, insanları bir araya getiren, memleket meselelerinin konuşulduğu, sivil toplum geleneğinin yaşatıldığı yerlerdir. Kimimiz yönetici, kimimiz üye olarak bu dernekleri ayakta tutar; ziyaret eden hemşehrilerimizin simalarında memleketimizi görür, memleket hasretimizi gideririz.

Geriye dönüp baktığımızda, hemşeri dernekçiliğinin Andırın özelindeki ilk örgütlenişi İstanbul'da başlamıştır. Kuruluş tarihini tam bilmiyorum ama orada oldukça kurumsallaştığımızı biliyorum. Hatta Andırın dernekleri içinde kasabalar bazında daha da detaylandırılmış yapılar kurulmuş; bunlardan biri de Geben Andırınlılar Yardımlaşma Derneğidir. Fahri üyesi olduğum bu derneği, değerli dostlarımız zor şartlara rağmen

bugünlere taşımayı başarmışlardır.

Bizler var olduğumuz sürece bu çalışmalar da devam edecektir. Dernek faaliyetlerinin yanı sıra, daha geniş kitlelere ulaşmak için dergicilik de yaparız. Tirşik Dergisi bunlardan biridir. Tirşik Dergisi, Andırın kültürüne hizmet eden, olup biteni hemşehrilerimize duyuran bir yayın organı hâline gelmiştir. Tarihi değerlerimizi, kültürel birikimimizi, emek veren arkadaşlarımızın kaleme aldığı yazılarda görürüz.

Bu emektarlar arasında bazı isimler vardır ki hafızalarımıza kazınmıştır. Örneğin Sayın Valimiz Ahmet Narinoğlu, dernekçilik denince akla gelen ilk isimlerdendir. Bürokrasi alanındaki hizmetleri kadar sivil toplumculuktaki gayretiyle de unutulmayan bir şahsiyettir. Dernek çalışmalarının yanı sıra, Tirşik Dergisi ile adeta özdeşleşmiş; bununla da yetinmeyip Andırın Gelişim Platformunu kurarak gurbet ile memleket arasında gönül köprüsü kurmuştur.

Görev yaptığım yıllarda başlayan dostluğumuz bugünlere kadar ulaşmış, adeta tarihselleşmiştir. Hâlen sivil toplum mücadelesini sürdüren bu kıymetli hemşehrimiz, bizlerin medarıftıharıdır. Asıl mesleği mülki idare olan Sayın Valimiz Ahmet Narinoğlu, memleketin birçok yerinde hizmet ettikten sonra emekli olmuş; Adana–İstanbul–Andırın üçgeninde bir gönül hikâyesi olarak hayatına devam etmektedir.

Tirşik Dergisi'nde yayımlanmak üzere benden yazı istendiğinde elbette seve seve kabul ettim. Ne yazacağıma düşünürken, kalemim beni bu satırlara götürdü. Umarım kıymetli okuyucularımız sıkılmadan okurlar.

Gurbetçilik böyle bir şeydir; insan zaman zaman çocukluğunu, oradaki yaşamını, köyün ritmini, komşuluk ilişkilerini hatırlar. Ben de bu hatıraların bir parçası olarak sizlerle paylaşmak istiyorum.

Andırın'da hayat uzun olduğu kadar zordur. Altı ay süren kış, komşuluk ilişkilerine ayrı bir değer katar. Zaman geçmek bilmez; ancak komşu ziyaretleriyle, günlük işlerin konuşulduğu sohbetlerle geceler kısılır. İkramlar da kendine hastır: sıkma, kahrın, külkembesi ve bulunursa çay... Geleneklerimiz, baharı zor da olsa getirir.

Bahar demek, taşra ile daha çok buluşmak demektir. Koyunlar, kuzular, keçiler, inekler... Hepsinin aile ekonomisine katkısının hesabı yapılır. Günler nasıl geçer anlamazsınız; bir bakmışsınız o minicik yavrular büyümüş, sürüye karışmış. Bu varlıklar mutluluk kaynağıdır; çünkü aile giderlerinin bir kısmı onların bereketiyle karşılanır. Çocuklarınız, kardeşleriniz, torunlarınız okuyacak; düğünler yapılacak, komşuluk gereği düğün davetlerine katkı sağlanacaktır.

Derken bahar yavaş yavaş yerini sarı sıcaklara bırakır. Kırık Dağı, Kenger Dağı, Boncuklu Dağ heybetiyle karşınıza çıkar. Yarı yeşil, yarı sararmış tarlalar atlarıyla sizi karşılar; yaz gelmiştir artık.

Hayat böyle telaşlarla sürer gider. Altıncı ayda kışlık otlar biçilir, hasat edilir, ambarlara konur. Çünkü kışın rahat etmek, hayvanların perişan olmaması buna bağlıdır. Yedinci ayda ekinler yetişir, mısırlar olgunlaşır, sebzeler meyveye durur. Domates, biber, salatalık dallarında sizi bekler.

Buğdaylar hasat edilir; çiftçimiz umduğunu bulamasa da “Allah bin bereket versin, bu seneki rızkımız da bu kadarmış” der. Çünkü benim vatandaşım kanaatkârdır, inançlıdır; az çalıştım çok çalıştım demez, rızkın Allah'tan geldiğine inanır.

Ve hayat böyle devam eder gider...

Cenab-ı Allah hepimize hayırlı ömürler nasip eylesin.

Yüzlerimiz gülsün, devletimiz var olsun.

Tüm dostlara selam olsun.

GÜZELLEME

Şiirde güzelleme bir sanattır. Övgü var. Hatta övgüden öte abartı da olabilir.

Yalnız söyleyiş, hiçbir zaman aslını bozmaz. Hakikati hilaf eylemez.

Ne yazık ki, şiirde güzelleme sanatı giderek unutuluyor. Zira, güzelleme tasvire dayanır. Tasvirde, yetenek veya eğitimle kendini geliştirmek ister. Ölü bir romantizmin tuzağından kurtulamıyor şiirlerimiz. Duygu yoğun olsa bile, işlenmeden sanat eserine dönüşemiyor.

Bizde güzelleme geleneğinin atası, Karacaoğlan. Karacaoğlan'dan beri güzelleme yapılagelmiştir. Şimdilerde yöremizde ozan azabi mahlaslı şairimiz, güzelleme sanatını mahirane işliyor.

Şairin bir şiiri, güzelleme sanatının en yeni misalidir.

Andırın Beyleri

Halkla hemhâl olan bu beyler var ya

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Ellerinde güller sevgiler derya

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Kimisi kaymakam kimisi Vali

Hepsi de yaptığı işinin ehli

Saygıyla sevgiyle sever ahâli

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Güler yüzlüdürler dilleri tatlı

Hem yaya giderler hemi de atlı

Kararlı bakışlı kartal kanatlı

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Birlik beraberlik tahtını kuran

Darda kalanların derdini saran

İnsanlık safında en önde duran

Bu beyler Andırın beyleri beyler

El atıp koşarlar her bir duruma

Elleri kirsizdir değmez harama

Hele ki, kin nefret, öfke arama!

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Yorulmak bilmezler tuşa gelmezler

Dinlerler derdini sözü bölmezler

Hatırı gönülü asla silmezler

Bu beyler Andırın beyleri beyler

Ozan AZÂBÎ de bunlardan biri

O da onlar gibi sevmez kibiri

Yanlışsa söyleyin yanlış tabiri!

Bu beyler Andırın beyleri beyler

ANDIRINDA YAZ GÜNLÜKLERİ 2025

Andırın'ın gülleri

Andırın'ın güllerini bilir misiniz?

Ayakkabı boyacıları. Kaldırımlarda herkesin kendine mahsus yerleri var. Dükkân önlerinde sabit dururlar. Ayakkabılarını ya ayaküstü boyatırsın veya bir arkasına basıp kundura giyer boyacıya bırakırsın veyahut bir dükkânda beklersin, o gelir ayakkabımı boyar geri getirir.

Sadece boyatmak değil ki! İki çift laf edersin, şakalaşırsın, fotoğraf çektirirsin.

Bir de gezici boyacılar. Onlar da kışla bahçesini mekân tutmuşlar.

Eskiden tablacılar vardı. Kışla bahçesi civarında olurdu. Şimdi azalmışlar. Cuma ve pazar alışveriş günleri çoğalıyorlar. Bir de yere sergi serenerler. Yere bir sergi üzerine eşyalarını. Satacaklarını sererler, dizerler. Dikkatli dikkatli bakarsın. Sonra oturur tatlı tatlı bir pazarlığı başlarsın.

Dükkân

Andırın'da eskiden bir dükkâna girdiğinizde, her şey olurdu. Aradığınız neyse vardı. Yoksa hangi dükkânda varsa tarif ederler di. Kazada yoksa getirmeye çalışırlardı.

Şimdi, şehir modernleşiyor. Her aradığın her yerde bulunmuyor. Marketler çıkmış. Raflarda dizili. Bir kelam etmeden, bir selam vermeden, bir yüze bakmadan, alıp çıkıyorsun.

Eskiden öyle miydi? dükkâna girince konuşur, tanışır, sohbet eder, derdini açardın. Her esnaf insana yardımcı olmak için hazırdu. Andırın'da sadece mal satılmazdı. Her iş yeri bir hizmete koşardı. Toplum paylaşır, bölüşür kaynaşırdı. Şimdi suyunu çekiyor.

Esnafa girdiğinizde, hemen çay, içecek teklif edilir. Bereket versin bu güzellik hala yaşıyor. Hatta çayın nereden ısmarlanacağını bile söylerler. Kahve mi, çayhane mi, hangisi ise söylerler. Andırın'ın çayhaneleri meşhurdur.

Hazine

İnsan hazinesi bu coğrafya. İnsan hazinesi. İnsanlarla buluşmalı. İnsanları yazmalıyım. Her insan bir ışık. Her hayat bir fener. Aydınlatır karanlıkları. Yani insanla tanışmalı, insanlarla buluşmalıyız. Andırın insanı çok kıymetli. Burada her insan bir hazine. Yeter ki, hazine avcısı ol.

Kasaba

Andırını, küçük, ufak, sıkıcı bulanlar kabahati kendinde ararlar. Çarşıda adımlamak zevk verir.

Yalnız iki kusurumuz var. Kaldırımı daraltılar. Esnaf önünü işgal edince yolda yürümek zorunda kalıyor insan. Arabalar yolda, insandan kıymetli gibi.

Bir de caddede yürürken gölgede yürüdüğünüz serin serin ağaçları kestiler. Yazık ettiler.

Kasaba demek kaldırım, kaldırım demek gölge demek. Gölge demek, ağaç demek.

Kasaba demek, gölgesinde yürünen kaldırım demek.

Onlar olmazsa; Andırın çarşısı, kaldırımları, köşe başlarının tadı tuzu olur mu? Duru mu, kurumuş bir ağaç misaline benzer.

Kültür

Andırın'da gezilecek yer çok. Sıkılırsan yiyeceğin yer kışlar bahçesi. Olta atmak istersen çarşı. Niceleri ile karşılaşırsın, selamlaşırsın, ayaküstü sohbede dalarsın.

Bir dükkâna, iş yerine uğrarsın. Yer varsa oturursun. Yoksa ayaküstü hâl hatır, ihtiyacın varsa bu bahaneyle sorarsın.

Andırın'da dükkân önlerinde taburelerde oturmak, gelen geçenin selamını almak, hatta hâlleşmek, iki çift laf etmek, laflaşmak.

Kasaba kültürü bu. Andırın hala kasaba kültürünü yaşıyor. Ne güzel.

Tanışma

Andırın'da tanışma bir seranomidir. Bir tören, gösteri sanatıdır.

İki yabancı karşılaşırsa veya biri tanışmak isterse falan beyi tanıyor musun der. Tanışma töreni başlar.

Adın ne?

Nerelisin?

Neredensin?

Orada falan var mı?

Filanı tanırmısın?

Ne iş yaparsın?

Nerede oturuyorsun?

Kimi tanıyorsun?

Soru üstüne soru. İş sorusu, meslek, aile, çoluk çocuk merak üstüne merak. Burada ivcini civcini sorarlar. Yani yedi sülaleni, gelmişini geçmişini vs. öyle sorular sorulur ki verdiği cevaplar senin yedi sülaleni ortaya döker.

Bunca, soru ve tanımadan sonra keşke bağlar sürse. Biraz sonra unutulur, gidilir. Peki bunca emek niye? toplumun böyle bir yanı var maalesef.

ATIŞMA

1969 yılında Elbistan'ın Sesi Gazetesi'nin sahibi merhum Mehmet Yetiş'in teklifiyle başlayan bu edebî muhabbet, Türk şiir ve düşünce dünyasında nadir rastlanan derinlikte bir atışmaya dönüşür.

Âşık Feymanî, dönemin siyasi ve toplumsal gündemini rumuzlu ve cinaslı dörtlüklerle Abdurrahim Karakoç'a ithafen kaleme alır; Karakoç Baba da aynı incelik, aynı ustalıklı yine rumuz ve cinaslarla cevap verir.

Bu dörtlüklerde çok şey gizlidir... Satır aralarında dönem okunur, kelimelerin ardında fikirler saklıdır. Bu rumuzları ve cinasları çözebilenlerin yorumlara yazması, bu kıymetli mirasa ayrı bir anlam katacaktır. Bu derin edebî muhabbete imza atan rahmetli Abdurrahim Karakoç Baba'yı rahmetle, Âşık Feymanî Baba'yı ise sağlık, sıhhat ve afiyet dilekleriyle anıyorum.

Ayrıca bu kıymetli atışmayı Feymanî Baba'nın arşivinden büyük bir titizlikle alıp hazırlayarak bizlerin istifadesine sunan Turgut Yörükoglu Hocamı yüreктen kutluyor, emeklerine sağlık diyorum.

USTALARIN SÖYLEŞMESİ (1969) NE TEVİR & KIZIL-KARA Âşık Feymanî & Abdurrahim Karakoç

Â. FEYMANİ
Görmeyeli hayli oldu Karakoç
Durum aynı durum, hâl aynı hâl mi?
İşkân menziline ulaştı mı göç
Yolcu aynı yolcu, yol aynı yol mu?

A. KARAKOÇ
Bir dertten kurtulsak beşi geliyor
Hâl aynı hâl amma yara değişti.
Kaptan yolculardan haraç alıyor
Yol aynı yol amma kira değişti.

Â. FEYMANİ
Taş çıkarttın Seyrani'ye asırda
Hak yolda Nefi'yi geçtin kusurda
Görüşte şeriksin Abdülnasır'da
Âlem aynı âlem, il aynı il mi?

A. KARAKOÇ
İki mısra lütuf, bir mısra gazap
Hâlbuki dost dostu eylemez azap
Düşman bağrımıza döküyor kezzap
İl aynı il amma yöre değişti.

Â. FEYMANİ
Öz Türkçeyi kültürünle süsledin
Edebiyat bünyesini besledin

Elbistan'dan Çamlıbel'i sesledin
Lisan aynı lisan, dil aynı dil mi?

A. KARAKOÇ
El etek öpene mal, makam hazır
Kimi sultan olur, kimisi vezir
Çoğaldı sarhoşlar, dağıldı huzur
Dil aynı dil amma nara değişti.

Â. FEYMANİ
İbiş'in kim oldu şimdi sırdaş
Boynuz kunnadı mı İpsiz'in başı
Hâlâ yoklar mısın Hasan gardaş
Mektup aynı mektup, pul aynı pul mu?

A. KARAKOÇ
Kara Dingiş sepetledi İbiş'i
Belgelendi ipsizlerin gidişi
Çok Hasanlar kavramıyor bu işi
Pul aynı pul amma para değişti.

Â. FEYMANİ
Biçim iptal oldu, intizam gayip
Anaç tavuk her gün horoz gunnayip
Peruklaştık Tombul Süllü'ye uyup
Dazlak aynı dazlak, kel aynı kel mi?

A. KARAKOÇ
Süllü'nün çetesi yürüyor gene
Vatandaş yalana doyar bu sene
İnanma mideden fetva kesene
Kel aynı kel amma bere değişti.

Â. FEYMANİ
Sakavın söktü mü cıvadlı atlar
Saraylı mı oldu külhanlı bitler
Sadık mı kapıda boğuşan itler
Yalak aynı yalak, yal aynı yal mı?

A. KARAKOÇ
Nirengi yaptılar boynu yoğunu
Şıplar beleştin çeker yağını
İt havlar, domuz yer yalın çoğunu
Yal aynı yal amma fire değişti.

Â. FEYMANİ
Şahini haraca bağladı böcek
Şifan gardaşladı yatmadan göcek
Nurhak'ta azganlar açtı mı çiçek
Arı aynı arı, bal aynı bal mı?

A. KARAKOÇ
Nurhâk Dağı lekeleni, çok yazık
Ora kaçtı yular kıran her kazık
Petek güzel, içi dolu, tat bozuk
Bal aynı bal amma şıra değişti.

Â. FEYMANİ

Korsanlar denizden çıktı havaya
Kırkayak tinedi yüksek yuvaya
Şirler güven ile indi ovaya
Dere aynı dere, sel aynı sel mi?

A. KARAKOÇ

Havada yağmur var, şimşek çakıyor
Dingiş kanal kazıp, setler çekiyor
Dünkünden besbeter kazıl akıyor
Sel aynı sel amma dere değişti.

Â. FEYMANİ

Fırtına avradın patladı tefi
Tavlacı basınun yerinde kefi
Hasan on ikiden aldı hedefi
Tetik aynı tetik, el aynı el mi?

A. KARAKOÇ

Gece, gündüz el tetikte durmalı
Gerekirse on ikiden vurmali
Şimdi ilme, zikre kafa yormalı
El aynı el amma çare değişti.

Â. FEYMANİ

Çukurova dök, dağlar dumanstız
Şo müze camide putlar imanstız
Turfandalar vitrin camda zamanstız
Mevsim aynı mevsim, yıl aynı yıl mı?

A. KARAKOÇ

Soru, cevap bitti; bitmedi sözüm
Yâd rüzgârlar eser, dağlanır öziüm
Bekleriz dört mevsim ham durur üziüm
Yıl aynı yıl amma süre değişti.

Â. FEYMANİ

İnsan dertte son kerteye varınca
Sabır gerekmiyor hiddete hunca
Zürafaya ihtar çekti karınca
İnat aynı inat, fil aynı fil mi?

A. KARAKOÇ

Aramız uzaktır, gönliümüz birdir
Bilmeyen ahmaktır, görmeyen kördür
Yıkması pek kolay, yapması zordur
Fil aynı fil amma fare değişti.

Â. FEYMANİ

Maksatlının çenesine çakardık
Bir kişinin geçmişine bakardık
Bir pıreye beş on yorgan yakardık
Döşek aynı döşek, çul aynı çul mu?

A. KARAKOÇ

Uyuşan sağ ile, kuduran solu
Adam etmek için uzattık kolu
Ülkü, harekettir; kurtuluş yolu
Çul aynı çul amma pire değişti.

Â. FEYMANİ

Deve köşek oldu, beygir tay oldu
Yıldız Güneş oldu, Dünya Ay oldu
Moda çıktı asıl- nesil zay oldu
İnsan aynı insan, kul aynı kul mu?

A. KARAKOÇ

Çulsuz tazı mahallede avlanır
Asalaklar avantaya tavlınır
Pavyonda beğenir, barda evlenir
Kul aynı kul amma töre değişti

Â. FEYMANİ

Baykuşa hikmetli derdi büyükler
Defineden gebe çıktı höyükler
Bahçelere bağban oldu hoyuklar
Bülbül aynı bülbül, gül aynı gül mü?

A. KARAKOÇ

Sam rüzgarı değse dalı ırgalar
Basiretsiz görmez ama yorgalar
Bülbülü sürgüne sürdü kargalar
Gül aynı gül ama sare değişti.

Â. FEYMANİ

Ahmet Çıtak ile Âşık Hüseyin
Tanırlı Hayati Taşyürek Bey'in
Kul Hamit'le Cafer, Rahmi'ye deyin
Perde aynı perde, tel aynı tel mi?

A. KARAKOÇ

Çıtak göçtü, Vasfi erdi kemale
Rahmi, Hamit malum, Cafer kim ola
Çok Âşık Hüseyin girdi bu yola
Tel aynı tel amma cura değişti.

Â. FEYMANİ

Kuzgunun payını kaptı sinekler
Uyuz uyuz it doğurdu inekler
Çingeneye bel bağladı dönekler
Falcı aynı falcı, fal aynı fal mı

A. KARAKOÇ

Âşıklar Hak ile olmalı meşgul
Tutunca bin putu yıkmalı beş kul
İyi kötüden ayırmak müşkül
Fal aynı fal amma küre değişti.

Â. FEYMANİ

Feymani – Karakoç aynı maddeyiz
Çamuru atmamız, kalır diye iz
Altıyı dokuzaya tercih etmeyiz
Çıra aynı çıra, yel aynı yel mi?

A. KARAKOÇ

Karakoç'un, burda bitsin bu kelam
Feymani gardaşa yürekten selam
Ülkü bir ışıktır, bak kurban olam
Türk'ün yakacağı çıra değişti.

Kurbağa

Bir memlekette bir göl kenarında köyler varmıştı köylülerin geçim kaynağı son zamanlarda kurbağa toplamak oldu. Zira gölün kenarı sazlık bataklık otluk yeşillik idi buralarda olabildiğine Kurbağalar

Kurbağalar öylesine çoktu ki akşam ‘‘varak varak’’ seslerinden konuşmalar duyulmazdı. Alışan köylülere bu sesler koro gibi gelirdi.

Bir tüccar kurbağaları köylüye toplatmaya başladı. Kurbağaları topladıkları torbanın ağzı kapalı olmalı yoksa zıplırlar kaçarlardı.

Köylüler Kurbağalar ile beraber yaşardı. Şimdi, kurbağa toplayacaklardı. Nasıl toplanacağını da bilmiyorlardı.

Tüccar iyice toplama usulünü anlattı. Kurbağayı tutmak kolay mı, hemen zıplar.

Ses yok

Suyu şapırdatmak yok

Su sesi çıkartmak yok

Yoksa hepsi kaçır, suya zıplar, suyun içinde kaybolur, emek te boşa giderdi.

Kurbağa toplayıcılar arasında abdestli namazlı biri vardı. O da toplamaya gelmişti. Sabah namazı vaktiydi. Göle girmeden önce abdest alıp namaz kılmak istedi. Göl kıyısında şapur şapur yaparak bileklerini, yüzünü çarpa çarpa yıkadı. Şapur Şapur seslerden ürken kurbağalar suya hep birden zıpladılar. Göl kıyısında hiç kurbağa kalmadı.

Bu hali gören kurbağalar abdest alan adama çok kızdılar.

Göle kurbağa toplamaya gelen köylüler eli boş döndüler.

Kıldığın namaz ürküttüğün kurbağaya değmez dediler

O günden sonra bir usulüne göre yapılmaz ise bu söz söylenir oldu.

Tavşan ile Kaplumbağa

Bir gün Tavşan kendi âleminde, şarkılar mırıldanarak ormanda dolaşırken Kaplumbağa ya rastlar Kaplumbağa tavşanın tiz sesine kulak kesilir. Sevincini pek anlayamaz. Tavşana seslenir. Hey tavşan efendi, bedir bu sürür, neşe, keyif. Avcılardan mı kurtuldun. Tavşan kaplumbağa bey hiç sorma, bugün neşem yerinde. Bak orman ne güzel şarkılar söylüyor. Bremde eşlik ediyorum. Bugünde neşemiz olsun.

Derken aralarında sohbet koyulaşır, derin bir sohbe dalarlar. Ertesi zamanlarda yolları kesişir. Yine sohbet. Derken sohbet muhabbete, muhabbet samimiyete döner. Tavşan kaplumbağadan zarar gelmeyeceğini bilir. Kaplumbağada tavşan için aynısını düşünür. Sık sık buluşurlar.

Birgin Kaplumbağa tavşana döner gel seninle yarışalım der. Tavşan bu duruma çok şaşır. Nasıl yani. Ben zıp zıp koşarken, dere, kaya, çalı atlarken mas mas, kırım kırım yürüyen kaplumbağa ile mi yarış yapacağım, olacak iş mi diye aklından geçirir.

Tavşan, kaplumbağa kardeş, sen benimle dalgamı geçiyorsun, sen ne demek istiyorsun, neyine güveniyorsun? Der. Kaplumbağa, yook çok ciddiğim der.

Kaplumbağa da özgüven tavan. Hani derler ya önemli olan yarışmak. Kazanamamanda yarışmak güzel. Kaplumbağada, yarış kazanmasam da en azından kendimi sinamış olurum diye düşünür. Ama yarışın eşitler veya benzerler arasında olacağını hiç aklına getirmez.

Ve tavşanla uzun bir yol yarışına girişirler. Tabi bu yarışta kaplumbağanın hiç bir şansının olmadığını ikisi de bilmektedir. İkisi de bile bile yarışa başlar. Daha yolun başında kaplumbağa tıs tıs tıslamaya başlarken tavşan çoktan yol almıştır.

Yol alırken önüne Kirpi çıkar. Hayırdır Kaplumbağa kardeş, yolculuk nereye diye sorar. O da kirpi komşum tavşanla yarışıyorum ondan acelem der. Kirpi, sen aklını mı yedin deyince aklımca tavşanla yarışıp şansımı bir deneyim diye cevap verir. Bu vaziyete kirpi çok şaşırır.

Kaplumbağa tıs tıs ilerlerken, kirpi kıs kıs güliyordu. Sen kendini fasulye gibi nimetten mi sanıyorsun. Sen kim yarış kim, hele tavşanla. Kaplumbağa beğenmiyorsan gel sende yarışa katıl. Kirpi de, tavşan dengim olamaz. İstersen seninle yarışırım.

Kirpi ile çeteleşme sürerekken tavşan çoktan dağları aşmıştır. Bir zaman sonra tavşan yarış yerine varır, döner tavşan hala yolda emeklemektedir. Arkadan da kirpi gelmekte.

Tavşan, kaplumbağa beyim bile bile yarıştın ama dengim olmadığını gördün. Bir daha da haddini bileceksin demez. Yarışma cesaretini, takdir eder. Ayrılırken de, kaplumbağa beyim yarışta kazandığın herkese anlatacağım, tabi inanan olursa diye iltifat eder.

Herkes kendi yoluna gider.

Bu hikâyeyi duyanlara derler ki,

Bir işte yürek yetmez, akılda gerek.

Kazanmak esas değil, yarışmak esastır.

Dengi dengine

Herkes kendi yolunda yürüsün.

ATMIŞLIĞIM VAR

Söz konusu olur ise define,
Öz babamı bile satmışlığım var!
Bırakırım bazan kendi keyfine,
Keçeleri suya atmışlığım var!

Karşısına geçip göz süzerekten,
Annacına varıp söz dizerekten,
Parasını alıp yan çizerekten,
Borcumun üstüne yatmışlığım var!

Kandırmaya dönük niyetler güdüp,
Tek dostum diyerek evine gidip,
Kitabın üstüne yeminler edip,
Aldığımı inkâr etmişliğim var!

Söylediğim sözler sanma yarenlik,
Yaşadığım yerler köhne, viranlık,
Kervan geçmez bir de zifir karanlık,
Gayrimeşru yollar gitmişliğim var!

Bazı gün rızkıma aradım çöpten,
Korkuluğa döndüm düşmüşüm çaptan,
Daha yaşım neydi tükendim hepten!
Eller artar benim bitmişliğim var!

Huyum batsın kendi malumu yemem,
Bedava olursa diyemem tamam,
Yeter ki elime geçsin acımam,
Armudu sapıyla yutmuşluğum var!

Uzanıp yüceden kuş alan benim,
Adamını bulup iş alan benim,
Tartıda bir koyup beş alan benim,
Süte kap kap suyu katmışlığım var!

Derebeyden korkmam dile gelirim,
Dik doğdum anamdan öyle ölüriim,
Bir dalarsam kırk tür hile bilirim,
Minderlerde güreş tutmuşluğum var!

Gençliğimde evde barkta böyleydim,
Yirmi, otuz derken kırkta böyleydim,
Elli, altmış devran, çarkta böyleydim,
Şimdi de üstüne yetmişliğim var!

Duranoğlu bende hayat tantana,
Beri benzer ile gelmem yan yana,
Ben diyeyim nice ehil insana,
Sayısız kötülük etmişliğim var!

DOSTA NASİHAT

Dere kenarına ev yapma dostum,
Yağmur dolu yağar, sel alır gider.
Ne oğluna güven ne de kızına,
Bir tarafı ayrı, el alır gider.

Demir tavı bekleyince kalır mı?
Nankör olan kadir kıymet bilir
mi?

Hiç bugünüün işi yarın olur mu?
Erken kalkan kervan yol alır gider.

Amacı hedefe ulaşmak olsun,
İşine gücüne alışmak olsun,
Yeter ki niyeti çalışmak olsun,
Kazma bulamazsa bel alır gider.

Üstüne titreyip özendiğine,
Giyim kuşam yünden bezendiğine,
Sahip çıkamazsan kazandığın,
Sevip saymadığın kul alır gider.

Olur olmaz yerde sofrta kurulmaz,
Çocuk istemezse meme verilmez,
Hediye bir atın dişi sorulmaz,
Eyeri yok ise çul alır gider.

Yarın ne getirir bunu kim bilir?
Gelecek üstüne tahmin edilir,
Duranoğlu öksüz gün gelir ölüir,
Kimi mezarına gül alır gider?

AK GÜZEL GÜZEL

Elbise üstünde Güneşe benzer,
Gerdanı sütlerden ak Güzel Güzel..
Bakışı alevli ateşe benzer,
Karşiki ormanı yak Güzel Güzel..

Sevenler alışır kedere,gama,
Çürük kumaş asla tutmaz ki yama,
Dilinin tadından geçilmez ama,
Hayranında gönliün yok Güzel Güzel..

Apaçık havada şimşekler çakar,
Dağ bayır dinlemez sel olur akar,
İnsanlar içinde seçilir çıkar,
Giyinir kuşanır şık Güzel Güzel..

Kendi kabuğuna çekilmiş gibi,
Ayakları kaymış yıkılmış gibi,
Anlarım halinden sıkılmış gibi,
Ben aramam artık sık Güzel Güzel..

Duranoğlu, senle yolumuz sapa,
İstemezler gelir tutarlar topa,
Bir zaman girdiğin kapıyı kapa,
Bekleme gönliümden çık Güzel Güzel..

ÖĞRETMEN

Kadir Hoca anlatıyor.

Köyde iki öğretmeniz. Yeni gelen öğretmen şehirli, idealist, heyecanlı, atak biri. Daha mesleğinin başında. Çiçeği burnunda.

Yeni gelen öğretmenlere üst sınıf verilir. O' da ilkokulun ileriki sınıf derslerine giriyor.

Öğrencilerde bir alışkanlık var. Dillerine yapışmış. Ne kelime söyleseler ne cümle kursalar sonuna “öğretmenim” eklerler.

Öğretmen hayat bilgisi dersinde öğrencilerine sorar.

Evcil hayvanları sayınız.

Öğrenciler heyecanla parmak kaldırır, ayağa kalkarak bir bir sayarlar.

At öğretmenim

Eşek öğretmenim

Katır öğretmenim

Sıpa öğretmenim

Öküz öğretmenim

Dana öğretmenim

Manda öğretmenim

İnek öğretmenim

Tosun öğretmenim

Kedi öğretmenim

Köpek öğretmenim...

Genç öğretmen hakaret yağmuruna tutulur. Sorduğuna bin pişman olur. İyice bozulur. Bunu tecrübeli, yö-

netici Kadir öğretmene anlatır, öğrencilerden şikâyet eder.

Kadir hoca, zeki, irfan sahibi, kıvrak zekalı, tecrübeli biridir. Gelecek derse beraber sınıfa girer. Öğrencilere sorar.

- Ormanda yaşayan yabani hayvanların en güçlülerini sayar mısınız?

Yine öğrenciler heyecanla el kaldırır, ayağa kalkar, heyecanla ormanda yaşayan hayvanları sayarlar. Öğrenciler hem bunu derste görmüş hem de hikâye, masal kitaplarında okumuşlardı.

Aslan öğretmenim

Kaplan öğretmenim

Çita öğretmenim

Canavar öğretmenim

Kurt öğretmenim

Kartal öğretmenim

Doğan öğretmenim

Öğrenciler hayvanların ismini saydıkça, yeni öğretmen bir önceki derste hakaret cevaplarını unutur, şimdiki söylediklerini üzerine alır, memnun olur.

Kadir öğretmen, genç öğretmene bir hayat dersi verir.

“Öğretmenim, soruyu soran kadar, soruyu bilen de taniyacaksın.”

“Ne sorarsan onun cevabını alırsın”

“Nasıl sorarsan istediğin cevabı alırsın”

HAKİM

Köyde tarla takım davası bitmez. Köylüler bu davaların Hz. Adem'den beri geldiğini söylerler. Bir de hikâye anlatırlar

Bir gün Hz. Âdem çift sürerken melek kılığında bir adam çıka gelmiş. Daha öte gitme demiş. Buralar benim demiş. İki insan takım davası gütmüşler. Koca Dünyada iki kişi yenişememiş.

İşte o günden beri insanoğlu tarla takım davası güderler. Bura benim deyi canını dahi verir. o gün bugün insanoğlu bu kavgayı bırakmaz

Köyde iki kardeş babadan tarlayı bölüşemezler. Dava ederler mahkemeye giderler. Hâkim keşfe gelir. Takım elbiseli, kravatlı, kelli felli bir adam olan hâkim. Tarafları, şahitleri dinler. Bilir kişiye sorar. Hâkimin haksız karar verdiğini şahitlerin yalan söylediğini gören foter şapkalı, eli bastonlu, ak saçlı tarla komşusu Hâkime itiraz eder.

Hâkim, bu yaşlı ağırbaşlı ak saçlı tarla sahibinin itirazına sinirlenir. Elindeki bastonla vurur ve yaşlı adam yere düşer. Hâkim bu karşılık veremez, ama saygıdan sen hâkim diye kendine güveniyorsun ben seni Hakimler hakimine havale ediyorum der.

Hâkim o gece hâkim hastalanır. Doktora gider ilaç kullanır ama geçmez doktor doktor gezer, bir türlü rahatsızlığı geçmez. Sağlığı bozulur. Perme perişan hale gelir. Doktorlardan çare bulamayınca hocaya gider. Hoca üzerinde beddua var. Bir hak yemişsin. Bir mazlumun bedduasını almışsın der. Hâkim düşünür. Köyde tarla keşfinde eli bastonlu yaşlı adama bastonla vurduğunu, yere düştüğünü hatırlar. Onun da seni hakimlerin hakimine havale ediyorum dediğini.

Perişan haliyle köye, yaşlı adamın evine gelir. Halini anlatır. Af ister. Helallik ister. Bedduasını kaldırmasını ister. Köylü, af dileyen hâkimin haline acıyıp hakkını helal eder. Böylece, hâkim derdinden kurtulur iyileşir.

SANAT MUSİKİSİNDE MAKAMLAR BENİ SÖYLER- 1

Küllerin lisanında, gariplik seziyorum
Aşkın elementini, ruhuma özüyorum
Gözlerimi yurt bilmiş, düğümü yazıyorum
Derin aşkın ön sözü, Uşşak'ın manasıyım
Aşka ağıt yakana, Hüseyinî senasıyım

Sırrına ermediğim, sürer bende saltanat
Cemrelerden rol çaldım, ilkbaharlara inat
Zemherinin hükmünü, unutacak kâinat
Gözlerimde ilkbahar, Ferahnâk haftasıyım
Güzellik denilince, Şehnâz'ın atasıyım

Yıldızların yerinin, seyrine daldığımda
Kırk kapı tokmağını, aşk için çaldığımda
Muhabbet beyliğini, elime aldığımda
Meclise neşe katan, Zirefkend curasıyım
Muhayyer makamının, Sûzidil notasıyım

Sadakatin timsali, vefasız çıktığında
Özlemenin hükmünü, gözlerim çektiğinde
Mutluluğun açmazı, yoluma çıktığında
Ruhumun gıdası o, Nihavent hastasıyım
Sevilene işvede, Hisar'ın icrasıyım

Kendi safında dursun, hayallerin şöleni
Başıma taç etmişim, canı esir edeni
Gök kubbenin altında, yok saymışım ben beni
Hiçliğe giden yolda, Segâh'ın parçasıyım
Sonsuzluk esintisi, Saba'nın anasıyım

Bilmeyenler bilene, hayran hayran bakınır
Engellerin alayı, adımından çekinir
Gönlümdeki sürgünler, gözlerimden okunur
Sevinin şevki bende, Beyâtî noktasıyım
Sırta kadem basanın, Muhayyer tafrasıyım

Sabra el çektirmeden, hep kalarak gündemde
Ben beni bitirmeden, çıkış görüp mademde
Umudu yitirmeden, ömür denilen demde
Huzuru arayanın, Neveser çıtasıyım
Keder, elem kaynağı, Küçek'in armasıyım

Sevdaya hüküm giyen, Nurseli'nin yoldaşı
Olmaya gayret ettim, Züleyha nesildaşı
Düşlerin esrik tadı, düşünce düşündaşı
Vuslata giden yolun, Hicâzkar rotasıyım
Aşkın cesaretiyle Sûzinâk mevtasıyım

GÜL

Bir memleketin padişahının güzeller güzeli bir kızı varmış. Tekmiş, biricikmiş. Nazlıymış, narin, naifmiş. Babası ona kıyamazmış. Bir dediğini iki etmezmiş.

Güzeller güzeli, gölce kızı, kırları, çiçekleri, gülleri severmiş. Yetişirse evleneceğim kişi benim gibi gülleri, çiçekleri sevmeli demiş.

Kim istediyse kabul etmemiş. Bunun üzerine babası ilan etmiş, duyurucular duyurmuş, çağırınlar çağırmış. Kızıma kırları, çiçeği, gülü getireni, onunla evlendireceğim.

Gökçe kızda kimin gönlü varsa, kimin gönlüne düşmüşse kırlara, yabanlara, dağlara düşmüş. Her genç delikanlı elinde çiçekle gelmiş.

Kim çiçek getirdiyse kız çiçeğe bakıyor, “hıh” diyor, gönlündeki çiçeği bulamıyormuş. Ne çiçek geldiyse olmaz diyormuş.

Bu arada dağlardaki çiçekler üzülüyor, bir üzülüyorlarmış. “Padişah niye böyle yapar. Bu gidişle soyumuz kuruyacak” derlermiş. Bir de “Padişah kızı bizi çok sever, koparmaya kıyamaz. Onun gönlünde vicdan da bu hal hoş değil” diye eklerlarmış.

Gönül bu ya, padişahın güzel kızı çobana gönül vermiş. Hayalinde onunla kırları gezer, kelebekler peşinde koşar, çiçekleri sever okşarlarmış. Ne padişahın güzel kızı, ne çoban kıyıp da çiçekleri koparamazlarmış.

Çoban kırları, dağları gezmiş. Güller, çiçekler ne varsa gezmiş, uğramış. Onlar çobana “Aman bizi koparma, kıyma, ne olur” der gibi bakarlarmış.

Çoban gezmmedik kır, görmedik çiçek bırakmamış. Her birine gıpta ile bakakalmış. Ne güzellermiş. Ne güzel kokuyorlarmış. Ne güzel endamla, rüzgarın önünde savruluyor, çobanı görünce gülümseyerek selama duruyorlarmış. Çoban da hiçbirine kıyamamış, koparamamış. Ama gönlü padişahın kızındaymış. Çiçek götüremez ise nasıl edecekmiş. Sevdiğine, gönlünün meyledeceği çiçeği bir türlü koparmaya kıyamıyormuş. ama çok istiyor, çok özlüyor, kavuşmak diliyormuş.

Karar vermiş. Hiç bir çiçek koparmamış. Daha doğrusu koparamamış. Eli boş padişahın kızına gitmiş. Eli boş olduğunu görenler “hani çiçek” demişler. Çoban da cevap verememiş. Kapı dışarı edeceklerini gören kız, “bırakın gelsin” dedmiş. Çobana sormuş.

“Hey çoban. Hani çiçeğin? Neden eli boş geldin?”

Çoban cevap vermiş.

Çiçekler sizin gibi çok güzellerdi. Tazeciktiler. Baharlarını yaşıyorlardı. Narin, naziktiler, çok hoştular. Hiç birini koparmaya kıyamadım.

Kız da;

Benden güzellermiydi? demiş.

Çoban susmuş.

Çobanın bu hali üzerine padişahın güzel kızının gönlü çobana kaymış. Çobanı istemiş.

Babasının itirazı üzerine:

“Hani beni çiçek gibi görüyor, işte çoban bir çiçeğe kıyamamış. Madem ben çiçek gibiysem, benim de kıymetimi bilir” demiş.

Bunun üzerine padişah güzel kızını çobanla evlendirmiş.

Kırk gün kırk gece düğün dernek kurulmuş, çalınmış, yenmiş, içilmiş, eğlenilmiş.

Çoban da çiçek kızı elinden tuttuğu gibi kırlara koşmuşlar. Çiçekler gülmüş. Çiçekler, güller ondan sonra daha bir güzel açmışlar. Gülmüşler, gülücük saçmışlar.

Oğlum Furkan'a

Oğlum iyi tanı arkadaşını
Girerse koluna haram değmesin
Gerekirse yürü yalnız başına
Yönüne yoluna haram değmesin

Düşme yavrum namertlerin ağına
Haramiyi bekcı yapma dağına
Kargayı kondurma sakın bağına
Sahip çık gülüne haram değmesin

Bekle bazı şeyler olana kadar
Gerçeği araştır bulana kadar
Doğruları konuş ölene kadar
Sözüne diline haram değmesin

Sabreyle her şeye kafanı takma
Kızıp pire için yorđanı yakma
Elin cüzdanına cebine bakma
Avcuna eline haram değmesin

Cengiz'in balası hep böyle dik dur
Sen Türk oğlu Türk'sün ödülün budur
Madalyalı şehir senin 'yurdundur'
İlçene iline haram değmesin

Haber Ver

Yarım menekşeler çiçek açtı mı
Laleden sümbüden gülden haber ver
Köpürdümü çaylar yine çoştu mu
Geçitten köprüden selden haber ver

Yurtta yörelerde çok telaş var mı
Düldülün başları beyaz mı kar mı
Ceyhan nehri durgun durgun akar mı
Irmaktan barajdan gölden haber ver

Anasından ayrı kalan sızılar
Çayıra indimi koyun kuzular
Yeşerdimi bütün ova yazılar
Sarıdan yeşilden aldan haber ver

Kazancı arttırıp bir ken beş eden
Mutluluktan gülüyormu neşeden
Gürgenlerden kesmelerden meşeden
Çınardan yapraktan daldan haber ver

Yürektendir dosta selâm saygılar
Ben Mecnunum Leylam bitsin kaygılar
Değiştimi sende nasıl duygular
Gönülden gönüle yoldan haber ver

Kul Cengiz'im ruh çıkacak bedenden
Sorulacak hak yiyenden edenden
Şu yalan dünyadan göçüp gidenden
Soğuk musalladan saldan haber ver

Vaktidir

Bahar geldi tarlalardan yazıdan
Yonca, çayır, çimen biçme vaktidir
Sabah erken yayılacak yayıktan
Tas ile ayranlar içme vaktidir

Tabiat canlandı haktan'dır izin
Papatya toplayın iplere dizin
Menekşe'nin, Çiğdem'in Pampal, Nergis'in
Lale'nin, Sümbül'ün açma vaktidir

Beyazın sarının yeşilin alın
Önemi çok fazladır meyvede dalın
Limonun turuncun hem portakalın
Mis gibi kokular saçma vaktidir

İncir kuşlarının sarı asmanın
Kumruların Sakanın Sığircıkın
Kanarya'nın Bülbüllerin serçe'nin
Ötüp daldan dala uçma vaktidir

Yatağı çadırı römorka atıp
Evi barkı kilitleyip kapatıp
Keçiyi koyunu önüne katıp
Bizim Yörüklerin göçme vaktidir

Yollara düşölür sabahtan erden
Tutarak yürünür geçitten yardım
Derelerden çaydan serin sulardan
Ayağı çemreyip geçme vaktidir

Otlar hep büyüdü filizler ince
Hayvanlar yayılıp doycak önce
Oğlak kuzu anasını Emince
Ayrı ağıllara seçme vaktidir

Güzel

Mektup yazıp göndermiştim ben sana
Duyduğmki geçmemiş eline güzel
Ulaşsa okuyup gelseydin bana
Güller serecektim yoluna güzel

Nolurdu seninle murada ersem
Yokluğunda oldum şimdi bir sersem
Hayalini bir kez uzaktan görsem
Koşup girecektim koluna güzel

Mesken tutsam yamaçlara dağlara
Hiç düşmesem tuzaklara ağlara
Gül gül diye varıp sizin bağlara
Bülbül olup konsam dalına güzel

Vazgeçerdim inan köyden ovoidan
Kanatlanıp ben ayrılısam yuvadan
Turna gibi uçup gelsem havadan
Seher vakti insem gölüne güzel

Düğün kursam az çatılsa kaşların
Gelinlik giyerken aksa yaşların
Çıkar iken toplansa gardaşların
Kuşak bağlasalar beline güzel

Sineme başını koyup yaslansan
Gözlerime bakıp bakıp hislensen
Sabah akşam Cengiz diye seslensen
Adım yakışırdı diline güzel
Adım yakışırdı diline güzel

MUHTARIN İŞİ

Adam muhtar seçilince bir kıyamet koptu. Hükümetin yoluna nasıl tuttular öyle. Sebebine gelince muhtar olanın “zamanın birinde rezillikleri” ydi. Nasılsa muhtar oldu ya. O lekeyi herkes gün ışığında gibi görüyordu. İşi ileriye vardırdı köylüler. Silahlanıp birbirini gözler oldular. Koca karıların anlattıklarına göre “buraların insanı azdı artık. Gözlerini ancak bir avuç toprak doyurur. Çeşme başlarında da “hele bir kan dökülme-yiversin.” Lafları ediliyordu. Bazıları orta yolu tutup “döğüşün sermayesi olmaz” diyorlarsa da para etmiyordu. Bakın bu nasıl oldu.

Köyün üst taraflarında tek gözlü orta yaşlı kendi halinde yaşayan kör Ali, üzerine dedi-kodular çoğaldı. Kızı epeyce büyüdüğünden düğüre gelenler oluyordu. Bunlardan biride muhtar. Çoluklu çocuklu yaşlı başlı adam. Kız taptaze. Fakirliğin yüzü soğuk. “kızı bana verin, yoksa alan olmaz” diretince, babası işi zorbalığa döktüler. Muhtar olacak gecenin birinde zavallı kızı zorla iğfal eder. Mahkemelik olurlar. Tabi kör Ali epey düşünüp taşındıktan sonra mahkeme yolunu tuttu. Adamda kenefe girdi. Girdi ve hemen çıktı. Çünkü beraat etti. Çünkü dişliydi. Çünkü adamları vardı. Çünkü demezler mi “ölme öldür bir çaresi bulunur.”

Sonraları köyde üç aylık mahpus hayatını böbürlene böbürlene anlattı. Kimileri güldüler, kimileri burun kıvırdılar.

Nasıl olduysa muhtar oldu adam. Bir iddia, bir çekişme. Nizah. Kavga. Ve devirdiği kızgınlık ateş parçası etmişti her birini. Oturup düşündüler. Birbirine danıştılar.

- Yahu şu adam ki, köyün büyüğü oldu. Bütün söz ondan dinlenecek. Bizse malımıza, canımıza, ırzımıza adamı temsilci seçtik. Yani her şeyimizi ona teslim ettik. Peki bu ırz düşmanı adama güvenilir mi? Ne yapalım.

Hükümete dilekçe yazdılar. Dilekçelerinde önemli saydıkları yerilerin altını çizdiler.

“Bize göre temsilci demek, her şeyimizi ona teslim edeceğimiz emin kimse demektir.”

...Köyümüzde herkes ırz sahibi. Nerde dişli var onun işi görülür...

...Adam vaktiyle mahkeme kararıyla suç giymiş hem de yüz kızartıcı suç... Böyle adamın kanun muvacehesinde muhtar olamayacağı açıktır...

“... Sakinleri olarak muhtarlığın geri alınmasını istiyoruz. Yoksa her an vukuat çıkabilir,

Dilekçe üst yerlere daha üst yerlere gitti. Kabarık dosya oldu. Zaman yel gibi, sel gibi gelip geçti. Bir gün köylülerin eli, ne silik yazılı “Karar” metni geldi. Toplandılar, okudular. Birbirlerine baktılar. Hatırlarında kaldıkları ise; “yüz kızartıcı suçtan dolayı üç ay giymiş. Altı ay giyse imiş suç büyük sayılmış. Hem mevzubahis suçü yüz kızartıcı suçta değilmiş. Bu bahisle muhtarlık yapmaya engel bir durum yokmuş, karar taraflara bildirilmiş”.

Yalnız kararın altında adamın birinin itirazı varmış, notu düşülmüş. Adam bu halde muhtarlığın yapılamayacağı kanaatinde imiş.

VAZGEÇMEK ÖZGÜRLÜKMÜŞ

Zor gününde sarıp sarmaladığım
Gidişine çocuk gibi ağladığım
Gönlüme kırmızı gül gibi diktiğim
Har vurup harman savurduğum
Onca emeklerim boşaymış meğer

Vazgeçtim sonunda
Vazgeçmek özgürlükmüş
Şimdi anladım...

Yıkıldığın yere han yaptırırdım
Bir dediğin iki olmazdı
Gül bahçesiydi gönül bahçem
Kimseler gelip
Senden gayrı konmazdı
Tarumar oldu dal ve gül
Gül dalı gibi kırıldı gönül
Vazgeçtim senden dünyadan
Bu yalan dünyanın nesine kandım
Vazgeçmek özgürlükmüş
Şimdi anladım...

VAKİT Mİ KALDI

Gönülden sevdim döndüremedim
Yandı sol yanım söndüremedim
Şu cahil gönlümü kandıramadım
Gönülden anlayan mürşit mi kaldı...
Derdimi döktüğüm dereler taşıtı
Gül diktiğim yolda zakkumlar açtı
Mevla'ya borcumuz binleri aştı
Borcu ödemeye nakit mi kaldı...
Aşk nedir bilmeyen âşık olur mu
Halden anlamayan gönül alır mı
Ahta vefasıza güven olur mu
Sözünde durmaya akit mi kaldı...
Ömür denilen yaşam anları
Geride bıraktık güzel yılları
Geldi çattı ayrılığın günleri
Elveda demeye vakit mi kaldı...

GURUR

Gurur eşekliktir derdi atalar
Gurursuz da nasıl yaşarım
Hele bir durayım
Nefes alayım
Bir yudum çayımı yudumlayım
Güne bir günaydın deyim...

Günaydın dünya...
Günaydın hayat...

Çıktım yolun üstüne
Kafam karma karışık
Sağa mı dönsem
Yoksa sola mı
Gün ortası Kızılay
Burası Ankara
İndim şehrin bağrına
Bu şehir o şehir değil artık
Güneş de yok
Her gün doğduğu yerden
Doğmuyor artık...

Elbette hayat
Sadece aşktan ibaret değil
Kim iddia eyler ki
Her şey yatak ve yorgan
Geceler boyu anadan üryan
Göz göze bakışmak da var
Kırpık kirpiğe öpüşmek de var
Kadınlar gözbebeği ile sevişirler
Bilirim
Severim
Söylerim
Yazarım...

Göz bebeğine bakarım
Sevdiğim kadının
Göz bebeğine bakarım
O muhteşem aşkı ararım
Yaşarım elbet onsuz da
Gururuma kurban olamam...

ÇAM SAKIZI ÇOBAN ARMAĞANI

Zamanın behrinde, memleketin birinde bir çoban varmış. Sakin, itaatli, sessiz biriymiş. İşinde gücündeymiş. Sabah sürülerini önüne katar, çayirlara, meralara, otlaklara sürer, yaya, akşam ağıla dönermiş. Halinden memnunmuş. Şikâyetçi değilmiş.

Otlaklarda sürüsünü güderken kavalı eline alır yanık yanık kaval çalar, her koyun başını kaldırır dinlermiş. Dert ortağı kaval, dert arkadaşları sürüsüymiş. Karabaşta dostuymuş. Sürüyü kolaçan eder, kalkar, uzakları gözler havlar, vazifesini yaparmış. Karabaşla çoban iyi arkadaşlar. Çoban azığını açar, karabaşa verirmiş.

Çoban kavalı dertli dertli üflerken, onu efkârlandıran biri varmış. Her üfleşiş oh gibi gelir, üfledikçe gamlanırmış. Onulmaz derde düştüğünü bilirmiş. Çaresi olmadığını da, mümkün olmadığını da... ama gönül bu ferman dinlemez. Gönül efkârlanır. Gönül sevdalanır. Çobanda ağanın kızına sevdalıymış. Her gördüğünde bir hallere girer, eli ayağı boşanır, gözü kararır, yolunu yönünü şaşırılmış. Bu halini bir kendi bilirmiş. Birde kavalı. Sürüde, karabaşta hoş kaval seslerine kulak verdikçe, çobana dert ortağı gibi olurmuş.

Çoban düşünür, sen garip bir çoban. O ağa kızı. Sen kim, ağa kim. İmkânsız bilir kendini dizginlemek istesede, gönle söz geçiremezmiş. Gönlü yakar, yanar dururmuş. Bir kara sevda bedenini, ruhunu sarmalar dururmuş.

Ağanın güzel kızı eşe gizliliğiyle dillere destanmış. Güren efkarlanır, bir bakan bir daha bakarmış. Güzelliği yedi diyara duyulmuş. Sevdalananlar, kara sevdaya düşerler. Herkes eşeyi ister olmuş. Ağanın kapısında dönürcüler eksik olmazmış. Bu hali gören çobanda, "ah ağanın güzel kızı görki kime nasip olacaksın. Acep gönlün kimde" demiş, uğrun uğrun, bakarmış, perme pelül olurmuş.

Çobanın haberi yokmuş ama, ondan gizlice, görünmeden otlaklara gider çobanın yanık yanık üflenen kaval sesini dinlermiş. Eşe'nin gönlünde şu garip çobana kayarmış. O da bilirmişki, ağa kim, çoban kim. Bir olmaza kapılır, gönlünün sesini dinlermiş ama, uyanır elini yüzüne çarpar, kendine gel dermiş. Dermişte gönlü çobanın hayaline kapılır gidermiş.

Hal böyle olunca ağa, güzel kızı eşeyi isteyenler arasında kimi seçeceğine bir türlü karar veremiyormuş. Düşünmüş, taşınmış bir karara varmış. Civarlara haber salmış. Duymayan duyanlara duyursun demiş.

Kim güzel kızım Eşe'yi istiyorsa, hediyelerle gelsin, kızım Eşe, hangi hediyeyi beğenirse kızımı ona vereceğim. Haber herkesi heyecanlandırmış. İsteyenler arasında bir telaş başlamış. Herkes en güzel hediyeyi yaptırıp Eşe'nin gönlüne girmek istiyorlarmış. Mücevherinden şallisına, kumasına, devesine kadar.

Gün gelmiş, talipliler ağanın konağına yığılmışlar.

Hediyeler alınmış, tek tek dizilmiş, sıralanmış. Yalnız Eşe sadece hediyeleri görecektir, içinden beğendiğini seçecek sahibiyile düğün dernek kurulacaktı.

Ağa babası çare bulmuş ama, Eşe gönlüne çare bulamıyormuş. Gelen hediyeleri beğenmedim deyip kabul etmeme niyetindeymiş. Gönlünü kapırdığı çoban uğruna her şeyi göze alacaktı.

Çobansa kara kara düşünüyormuş. Düşündükçe kalbi çarpıyor, eli kolu boşanıyor, çaresiz kalıyormuş. Almış kavalı eline, üflemiş üflemiş. Karabaş dinlemiş, sürü dinlemiş. Sonra kendine gelmiş. Sevmek cesaret ister. Sevda bedel ister. Sevgi karşılık bekler. Konuşmuş konuşmuş. Cesaretini toplamış. Sende bir hediye götür demiş. Kendi kendine.

Çobanın hediyesi ne olur ki? Meralar, yaylalardan otlayan sürüleri güden çobanın ne malı, ne melalı varmış. Çoban çam sakızı toplamış. Bir çıkın yapmış. Hediye olarak götürüp dönürcülerin hediyeleri arasına habersizce koymuş.

Vakit gelmiş. Eşe dizilen hediyelere bakmaya gelmiş. Herkes heyecandan yerinde duramıyormuş. Ağada heyecanlıymış. Artık kurtulacak Eşeyi baş göz edecekmiş. Eşede hiçbir hediyeyi beğenmedim diye kabul etmeyecektmiş. Keşke çobandan bir hediye getirse diyormuş. Ama çoban gariban, çobanın neyi var ki, hediyesi olsun diye üzülyormuş.

Eşe hediyelere tek tek bakmış. Hediyelerin her biride birbirinden kıymetli. Paha biçilmez değerleri var. Öylede olsa gönlünün hediyesini bulamıyormuş. Sona gelince birde bakmışki, bir çıkının içinde çam sakızı var. Neye uğradığını şaşırılmış, başı dolanmış, uçacak gibi olmuş. Çam sakızının çobanın hediyesi olduğunu bilmiş. Yüreği çarpmadan yerinde duramıyormuş. Eli ayağı boşanmış. Heyecandan ağlamaya başlamış. Bu halinide ağa babası arkadan gözölüyor. Bunu beğendim. Bunu seçtim diyerek çam sakızı çıkını göstermiş. Ağa şaşkınlığından ne yapacağını bilememiş. Şaşkınlığından başı dönmüş.

- Bu mu demiş. Çam sakızı. Bunca kıymetli hediye arasında çam sakızımı)

- Evet demiş Eşe. Çam sakızını beğendim.

Ağa şaşkın, katılanlar şaşkın. Çam sakızını ağanın namına, şanına uygun görüp kim getirmiş olabilir ki? Kim cüret edebilir ki? Herkes birbirine bakmış. Taliplilerin arasında çam sakızı çıkınının sahibi yokmuş. Herkes birbirine bakıyormuş, herkes etrafa bakıyormuş. Birde ne görsünler keçesi sırtında, kavalı elinde boynu bükük garip çoban oracıkta oturuyor. Çam sakızını çobanın getirdiğini hemen anlamışlar. Anlamışlar anlamasına da gönlü bu.

Ne saray ister ne mücevher

Çam sakızı güzele yeter

Demişler.

NAZİRE

Kıymetli şair hemşerim Andırınlı Cengiz Hayta'nın
"Haber Ver" başlıklı şiirine naçizane nazire yazdım.

CENGİZ'den

Yarım menekşeler çiçek açtı mı?
Laleden,sümbülden,gülden ne haber?
Köpürdü mü çaylar,yine coştı mu?
Geçitten,köprüden,selden ne haber?

Yurtta,yörelerde çok telaş var mı?
Düldül'ün başları beyaz mı,kar mı?
Ceyhan Nehri durgun durgun akar mı?
Irmaktan,barajdan,gölden ne haber?

Anasından ayrı kalan sızılar,
Çayıra indi mi koyun kuzular?
Yeşerdi mi bütün ova,yazılar?
Sarıdan,yeşilden,aldan ne haber?

Kazancı arttırıp birken beş eden,
Mutluluktan gülüyor mu neşeden?
Gürgenlerden,kesmelerden,meşeden,
Çınardan,yapraktan,daldan ne haber?

Yürektendir dosta selam,saygılar,
Ben Mecnunum Leylam bitsin kaygılar,
Değişti mi sende nasıl duygular?
Gönülden gönüle yoldan ne haber?

Kul Cengizim ruh çıkacak bedenden,
Sorulacak hak yiyenler,bedenden,
Şu yalan dünyadan göçüp gidenden,
Soğuk musalladan,saldan ne haber?

DURANOĞLU'ndan

Cengiz kardeş burdan haber sorarsın,
Lale sümbül geçti,güller açıldı.
Kar yağmurla coştı Andırın suyu,
Koskoca ovaya seller saçıldı.

Baharla birlikte telaşlar oldu,
Balk Dağı,Düldül'e ne karlar yağdı?!
Şansından Ceyhan'ın suları boldu,
Aslantaş'a inat göller saçıldı.

Bilirim gurbette yürek sızılar,
Çayırlara doldu koyun kuzular
Yeşile büründü ova yazılar,
Andırın'a morlar,allar saçıldı.

Şehirlere varıp sefa edenler,
Baharla birlikte döndü gidenler,
Ağaç oldu daha dünkü fidanlar,
Harman yeri kadar dallar saçıldı.

Ben de bunu böyle bilirdim ezeli,
Yeşermez sanırdım yeşerdi gazeli,
Memlekette barış oldu bir güzel
Her gönüle ayrı yollar saçıldı.

Sorma Duranoğlu buna ne diyor?
Kimi üzgün kimi bayram ediyor,
Vadesi dolanlar bir bir gidiyor,
Mezarlık yolunda sallar saçıldı.

ŞEHİRLER VE VEDALAR

Rahşan Hanım'ın şehrin en güzel yerinde olmayabilirdi evi. Ama burası artık onun için şehrin en güzel eviydi. Evinin manzarasına zamanla alışmış ve her gün gördüğünü sevmişti. Hatta manzaradan kaynaklanan seslere de kulak aşinalığı onu evinden uzak kaldığı zamanlarda garip bir hale sokuyor; bir an önce evinin yolunu tutmak istiyordu. Hele de yaz aylarında çoluk çocuğun isteği ya da akrabaların daveti ile Güney illere gitse de bir aya yakın tatilin ilk haftasında sıcak kumlar ve ılık deniz iyi gelse de ilk haftanın bitimiyle evini özlerdi. İşte o vakitten sonra tatil boyunca misafir olduğu her mekân yabancılığını acıta acıta hissettirirdi. Bir sabah, mesela, uyanmış durgun denizi konuk olduğu evin balkonundan izlerken karşısında yirmi yılını devirdiği manzara olmadığından hüzne kapılırdı. Evine döndüğünde pek de sıra dışı olmayan manzarasına kavuşmanın heyecanı ile sabah kahvaltısını özenle hazırlardı. Balkon cam panellerle kaplı olduğundan kışları da doya doya balkon keyfi devam ederdi.

Şehrin en işlek bulvarından biri onun balkon manzaralarından biriydi. Valiliğe dek uzanan bu bulvar üzerinde yoğun trafik görüntüden ziyade hayatın keşmekeşine, angaryasına kaba saba sesleriyle eşlik ederdi. Otobüs ve minibüsler, seferleri mutat yerine getirirken bireysel araçların da çokluğu bu keşmekeşin içinden çıkılmaz bir hale sokuyordu. Koşuşturma bununla da kalsa... balkonunun tam karşısında şehrin neredeyse tarihi içinde önemli bir yere sahip tren istasyonu vardı bir de. Bulvara paralel uzanan tren hattında her sabah kalkan trenlerin sesi ve uzayıp giden tren vagonlarının görüntüsü de alışık olduğu bir durumdu. Tren istasyonuna ek bir manzara ise havalimanına iniş ve kalkışlarda uçakların alçalma ya da yükselme sahası hep balkonunun görüş açısı içindeydi.

İşte çoğu kahvaltı günlerinde sabah trafiği ile şehirlerarası sık çalışan tren seferlerini izlerdi Rahşan Hanım. Akın akın sabah mesaisine yetişmeye çalışan araçların korna sesleri, son yolcuyla son kez uyarın tren kalkış düdüğü hep bir merak ve heyecan demektir. Ya da gök gürültüsünden beter uçakların kalkış ve inişleri de ayrı bir olaydı. Kaç kez uçak yolculuğunda şehrin her yerini kuş bakışı görse de kendi mahallini görünce her zaman karada gördüğü bu manzara havadayken daha da cezbediyordu onu.

Sonbaharda istasyon çevresinde dizi dizi bulunan ağaçların yapraklarını dökmeden önce sararması; sonrasında da turuncudan koyu kahverengiye

dönen yaprakların da manzarası apayrı büyülerdi Rahşan Hanım'ı. Ki daldığı nice hayaller ve görüntüler bu zamanlarda en duygusal anları ruhunda barındırırdı. En çok da trenlerle yolculuk yapanların geliş ve gidişlerine dair kurduğu anlık kurgular onda, zamanla bir hobiye dönmüş, onu mutlu eden, rahatlatan bir davranış halini almıştı.

Cumartesileri kahvaltıdan sonra kızını okula, kocasını işe yolladıktan sonra sofranın kabalarını tezgâha taşır taşımaz yaptığı acı kahveyi alır en sevdiği hobiye başlardı. Keyfi nasıl olursa olsun o hep en keyifli anları barındırdığından mutlu olurdu. Huzurla kahvesini yudumlar, sigarasını yakar ve tren hattına bakardı. İşte o vakitlerden birini yaşarken ısrarla çalan telefonu istemeyerek de olsa açtı. Gelen arama kocasının telefonu olduğundan "yine ne söyleyecek" havası oluşmuş ancak karşıdan gelen ses kocasına ait olmadığı anlaşıncaya bir an paniklemişti. Sesi tanıdı bu kocasının yardımcılarında İdris'in sesiydi. Ama o da ne sesi içine kaçmış gibi konuşan adama çıktı, yüksek sesle konuşmasını sinirle söyledi. İdris harbi gevelemişti ağzındakileri anlaşılabilir bir hırıltı ile ama son cümle Rahşan Hanım'ı sarsmaya yetmişti: "Abla acil hastaneye gel!"

Apar topar evden çıkıp rast geldiği ilk taksiyle hastaneye gelen Rahşan Hanım'ın ruhu kayıyordu. Korku en fazla baskın olan içindeki duyguydu. Annesini, gencecik bir yeğenini, beraber çalışmaktan mutlu olduğu mesai arkadaşını geçen beş yıl içinde ardı ardına kaybetmenin ardından hastane sözü her şeye yetiyordu. Elleri zangır zangır titriyordu. İçinde bastıramadığı bir cümleye gittikçe kendini kaptırıyor bu da sınırlarının iyiden iyiye gerilmesine neden oluyordu. Acilden girdiği hastanenin koridorunda tıknaz boylu adeta iyice küçülmüş İdris, kendini karşıladı. İdris'in anlattıklarını ya gerçekten duymuyor ya da gerçekten İdris konuşuyor sandığından gevelediğini fark etmiyordu. En sonunda İdris'in omuzlarından tutup onu adam akıllı sarstı; teskin edip yanı başlarındaki banka oturttu. Rahşan Hanım, tane tane konuşmasını birkaç tekrarlayıp sustu. İdris, "Yenge, dükkâna gelince Selim Abi, kahve istedi. Bende iki tane yapıp odasına getirdim. İçtik kahveleri. O ara müşteri geldi onu karşıladık. Ne olduysa o an oldu. Güzel güzel konuşuyorduk. Birden abim göğsünü tuttu, masaya yığıldı. Abimi arabaya attığımız gibi buraya getirdik. Kalp krizi.... Kalbi tutmuş yenge... şimdi ameliyatta." Dahasına gücü yetmedi İdris'in. Hem İdris hem de Rahşan Hanım kayıtsızca ağlamaya başladı. Arabayı süren müşteri yanlarında bitip onlara teskin edici sözlerde bulunuyor, dua

ediyor ve dua talep ediyordu; bir yandan da ikisini oturdukları yerden kaldırıp bahçeye çıkarmaya, rahatlatmaya çalışıyordu. Hastane kantininde bir masaya oturtup çaylarla geri dönen müşteri, İdris'ten Selim Bey'in akrabalarını aramasını ve telefonu kendine vermesini istedi. Rahşan Hanım hala göz yaşlarına hâkim olamıyor aklından geçen her senaryonun sonu ölümle bittiğinden daha fazla düşünmek istemiyordu. Ama kendine yine de hâkim olamıyordu. Kızı okuldaydı, onu da aramalıydı yalnız buna cesareti yoktu. Kızına ne diyebilirdi, dahası ne denirdi ki... Müşteri bir iki akrabaya- Selim Bey'in kardeşlerine- ulaşmış, durumu anlatmıştı. Bir ara masadan kalkıp İdris'i de yanına çağırıp bir şeyler konuştuktan sonra Rahşan Hanım'a iyi dileklerde bulunup ayrılmıştı. İdris onca ağlayışın ardından durumu kanıksamış, Rahşan Hanımla baş başa kalmıştı. Rahşan Hanım, söylenen her şeyi anlıyor ama aklındakilerin ruhunu acıtmasından kaynaklanan ağlayışlarına bir son veremiyordu.

İdris ve Rahşan Hanım'ın bulunduğu yere gelen Selim Bey'in en küçük kardeşiyle eşi oldu. İdris'le kısa bir konuşmadan sonra Rahşan Hanımı masadan kaldırıp lavaboya götürdü. Görümcesinin yardımıyla elini yüzünü yıkayan Rahşan Hanımın ağıtları dinmişti. Lavabodan çıkar çıkmaz bedeni daha fazla dayanamayan Rahşan Hanım bayıldı. Sinir harbini kaybeden Rahşan Hanım hastane yatağında kendine geldiğinde başında diğer görümcelerinden birinin ağladığını görünce yeniden sinir krizi geçirince doktor müdahalesi sonucunda derin bir uykuya daldı. Tüm bunlar on iki saat boyunca devam etti gücünü toparlayamadan yarı baygın gözlerini açtığı anda kızını ağlarken görünce yine kendinden geçen Rahşan Hanım kendini portakal ve limon çiçeklerini kokusunu aldığı tren istasyonunda buldu. İlaçların etkisi ve geçirdiği sinir krizinden sonra sonsuz bir rüyanın içinde en huzurlu olduğu haliyle tren istasyonunun peronlarında idi. Birer ikişer vagonlara binen yolcuları izliyordu. Dimağında limon çiçeklerinin kokusu hala onu rüya ile gerçek arasında uyuşturuyordu adeta. Başını geriye doğru yatırıp yüzünü göğe çevirip tüm gücüyle havayı içine çekti. Ardından gözlerini kapatıp ayak seslerine kulak kabarttı. Yanından gelip geçenlerin ayak sesinin yanında, taşıdıkları valizlerin tekerlek sesleri, daha ağır yükler için kullanılan el arabalarının gıcırdayan tekerlek sesleri hep birbirine karışıyordu. Bu hareketlilik anında trenin düdüğü uzun uzun çaldı. Huşuyla gözlerini açan Rahşan Hanım'ın üstünde masmavi bir gök duruyordu. Bir tane bile bulut yoktu. Vagonlara bakmaya başladı, ortalığı lokomotifin gürleyen sesi kaplarken cılız bir sesin adını tekrarladığını duyar gibi oldu. Peronda sağına en ileri sağına sonra soluna solunun en ilerisine baktı. Kimse kendine seslenmediği gibi geç kalan yolcuların hızlı hızlı vagonlara bindiğini

gördü. Meraklandı, etrafında dönerken dört bir yanını kolaçan etti. İşte o ses, ince tiz ama bir an için tanıdık bir ses. Odaklanmalıyım, dedi içinden sese iyice kulak verdiğinde Selim'in sesi olduğunu anladı. Bu sefer tatlı bir telaşa kapılıp gözlerine iyice hâkim olup Selim'i aramaya koyuldu. O an yeniden trenin düdüğü uzun uzun öttü. Vagon kapıları kapandı. Yeniden adının seslenildiğini duyunca önündeki vagonun penceresinden sarkan Selim'i gördü. Görür görmez pencereye doğru hızlı adımlarla yaklaşmış Selim'in ellerinden yakaladı.

Saçı kısacaktı Selim'in, üzerinde hâkî yeşil asker kıyafeti vardı bir de. Yirmili yaşında en yakışıklı halindeki âşık olduğu zamanlardaydı. Şaşırmadı. İçinde tarifsiz bir hasret ve sevgi vardı Selim'e karşı. Bir an zaman dursun istedi öylece dursun. Selim, pencereden sarkmış elleri Rahşan Hanım'ın ellerindeyken dursun istedi zaman. Rahşan Hanım'ın ve Selim'in yüzleri gülüyor, aralarında sevgi bağının kudreti istasyona hatta şehre yayılıyordu. Tren en ağır şekilde harekete başlamıştı. Rahşan Hanım'ın adımları da bu harekete uymuş ellerini kocasından çekmeden vagona eş yürüyordu. Yüzlerinde kocaman bir gülümseme, gidenin döneceği hissi; kalanın sonuna kadar bekleyeceği her iki insanın yüreğinde, zihninde o kadar netti ki... iki ayrı yürek iki ayrı bedende olsalar da tek bir atımla, tek bir ruhla evrende yer edinmişti. Tren hızını yavaş yavaş artırırken Rahşan Hanım'ın adımları bu hıza yetmez oldu; önce sol eli ardından da kısa bir süre sonra sağ eli Selim'in ellerinden ayrıldı. Ve peronun sonuna geldiğinde Rahşan Hanım'ın uzun beyaz elbisesini dalgalandıran rüzgarıyla tren bir yıldırım gibi geçip gitti istasyondan.

Peronda bir süre trenin gidiş yönüne bakan Rahşan Hanım, içinde ta derinler de tekrar buluşacaklarının huzurunu duyuyor, son güne dek bekleyeceğini biliyordu. bu gidiş kesin bir dönüşle son bulacaktı. Öyle olduğunun inancıyla peronda yürümeye başladı. İstasyon içinde çiçek açmış portakal ve limon ağaçlarının yeşil beyaz renklerine bıraktı kendini. Tren raylarının ötesinde ise çınar ve servi ağaçları vardı onlara da gözlerini kaydırıp uzun uzun baktı yürürken. Ağaçların bitiminde beyaz badanalı istasyon çevresini saran duvarların ötesine kaydırdı gözlerini. İstasyonun karşısında sıralanmış üç dört katlı balkonlu evleri görüyordu şimdi. Evlerin bütün balkonları istasyon yönüne bakıyordu.

İçinden geçirdiği tek şey ise: **"Bu evlerde oturanlar Allah bilir ne vedalara ne kavuşmalara şahit olmuştur balkonlarından bu yana bakarken. Hem hüznü hem de neşeli anları görmek nasıl bir duygu acaba? Şimdi o evlerden birinde olmalıydım, Selim dönene kadar her gün gelip giden trenlere bakmalıydım."**

UMUT

Sana yakın senden uzak,
Yaşayarak öleceğim.
Dertlerimi katar olup,
Taşıyarak öleceğim. Sensiz
ölmek bir çare mi?
Hicran kan etti yaremi.
Kavuşmayı ve özlemi,
Yaşayarak öleceğim. Dinlemez
zaman amanı,
Kavuşmak, hayal zamanı.
Dağlardan büyük sevdanı,
Taşıyarak öleceğim. Görsem
eğer ki sonumu,
Yitirmek yok umudumu.
Ellerimle tabutumu,
Taşıyarak öleceğim. Bilici'ye
himmet; buse
At Meriç'e ve gülümse,
Seninle ölüm, ölümse
Yaşayarak öleceğim

KALDI

Mendilim sende kaldı
Bilirsin dünya fani
Allah her şeye kani
Unuttu sanma seni
Mendiliim sende kaldı

Edan haven eyvallah
Güzelsin sen eyvallah
Canım elhamdülillah
Mendilim sende kaldı

BİZİM

“Akça Kızla Gökçe Yiğit”
Aramızda sırdır bizim.

Kar eylemez şiir, beyit,
Kavuşmamız zordur bizim.

Gökçe Mağra, Çam Pınarı,
Otağımız kırdır bizim.

Sırdaş ettik tüm canları,
Hep kavlimiz birdir bizim.

Kar eylemez şiir, beyit,
Kavuşmamız zordur bizim.

Tavus kuşu kanadında,
Hayalimiz vardır bizim.

Olunmadan yek vücut,
Ölümümüz zordur bizim.

“Akça Kızla, Gökçe Yiğit.”
Aramızda sırdır bizim...

ASİ

Neden asi
Oğlan asi, kız si
Bilinmez neden asi
Akar gider su asi
Kıvrılır yılan gibi
Akar gider asi
Öz canımdan kement var
Boynumda ferman asi
Bir kementte sen eyle
Kemendin
Derdime derman asi

ÇEYREK KABADAYI

Bir gün komşularıyla davar yayma mevzusunda kavga edip eline balta alıp saldırınca, bunu hep yapınca namına Deli Mehmet dediler. Adı deliye çıkan Mehmet'e bir daha ilişmediler. Mehmet aşağı, Mehmet yukarı öyle söylene geldi.

Mehmet'e kimse ilişmeyince uğraşmayınca karışmayınca iyice kabadayılaştı; yürümesi bile değişti. Rap rap yürür, sağa sola sallanır oldu. Nacak küçük baltayı beline sokup, tek namlulu kırmayı omuzuna takar, önde ormana doğru yol alırken görmelisiniz. Görenlerden kimileri şu ufaklık cüssesiyle baksanıza dağları ben yarattım der gibi. Mehmet bu hale geldi.

Ormanda keçileri serbest bırakırsa olur mu? Baltayla uzanamadıkları dalı kesiyor, yediyor. Gören köylüler ormanı kırıyor diyorlar. Köyde bir dedikodu adı orman kırmana çıkıyor. Yine köylüler böyle gitmez bir belaya çarpar diyorlar.

Belaya da çarpıyor. Ormanlılar dağda elinde baltayla Memedi yakalıyor. Silahı kaçak. Kırdığı, kıydığı ağaçlar için tutanak tutuyorlar. Ormanlı tutanağını kimse bozamaz. Mahkeme dahi. Mehmet de öyle köylülere kabadayılık yaptığına benzemez. Ormanlı bu Mehmet kuzu gibi. Yine de bozuntuya vermiyor.

Mehmet yine dağlarda keçi peşinde. Ama içinde ormanlılar bir bela açacak diye korkuyor. Hadise köyde duyuluyor. Mehmet beklemede. Köylüler beklemede.

Bir gün jandarmalar bir kâğıt getiriyor. Mehmet oğlu Mehmet. Dağda diyorlar. Haber salmıyor. Mahmet davarı bırakıp karakola gidiyor. Oradan mahkeme. Hakim soruyor Mehmet çık diyor. Hakim konuşuyor Mehmet çık diyor. Cıklı, cıklı duruşma bitiyor.

Bu arada mahkemede şapkası elinde, eli önünde, başı eğik halde ayakta. Başı dönmüyor değil.

Fazla zaman geçmeden jandarmalar bir daha köyde. Mehmet apartopar alınıp doğru mahpusaneye. Mehmet yanına zar zor bir asvap, bir yorgan alabiliyor.

Kazanın tepesinde önü ta aşağıya, ovalara, Çukurova ya bakan toprak dam bahçesinden içeri dikiyorlar. İri yarı, pos bıyıklı gardiyana teslim ediyorlar.

- İşte orman kıran Deli Memet size teslim

Gardiyan bıyıklarının üstünden gözü süzülerek aşağıya bakıyor. Bu ufak tefek adam mı orman kırıyor, neresi deli bunun kıvrırsada Mehmet suskun, sessiz, aldırışsız.

Demir kapıdan toprak mahpushanenin avlusuna gir diyorlar. O sıra daracık duvarlarla çevrili avluda mahpus yatanlar haber almış, orman kıran bir deli geliyor diye duymuşlar. Herkes merakla geleni bekliyor. En meraklısı da mahpushane kabadayı. Herkes önünde eğiliyor, emrine uyuyor. Yemek, buluşuk, çamaşır, temizlik hizmetine koşuyor, haracını veriyor. Dışarda gardiyan içerde mahpushane kabadayı.

Kabadayı da tam kabadayı. Uzun boylu, iri yarı, pos bıyıklı, kirli sakallı, kara saçlı, kara kaşlı, iri-aplak suratlı, ayağında şalvar, sırtında delme yelek, elinde iti tespike, ökçeye basılı ayakkabısı ile avluda bir öte, bir beri gidiyor. Mahpuslar ayakta, el pençe duruyorlar. Herkes Deli Memedi bekliyor.

Demir kapı gacırtı, gucurtularla açılıyor. Mehmet sırtında yorganı ile içeri giriyor. Dün ormanlarda hüür hava alırken şimdi daracık dört duvar. Üstelik tipsiz, her çeşit adamlar. Ne olduğuna dair fikir yürütemiyor. Sağa sola bakmadan avluda olta dedikleri bir ileri bir geri gidip geliyor. Mehmet efkârlı. Dağları bırakmış. Keçi sürüsünü bırakmış, bir iki çalı-çırptı kesiti diye to buralara düşmüş. Ev çoluk, çocuk, derken efkârı iyice basıyor.

Mehmet mahpushane ne görmüş ne bilir. Buralar nasıl, nice? Bu adamlar kim? Suçu suduru ne anlamaz. Mehmet kendini bilir. Kendide şu daracık avluya sığmaz taşar. Bir ileri bir geri adımlar.

Mapustakilerde Memedin bu hali çok yatmışlığına, tecrübesine yorarlar. Yorarlar ama mahpushanenin raconunu da bilmesi gerekmez mi? Mahpushane kabadayısının elini öpmesi, haraç vermesi, emrindeyim demesi, saygılarını sunması, eğilmesi gerekmez mi? Bir mana veremiyorlar. Mehmet holtada. Bir ileri bir geri. Gözü ne mahpusları, ne kabadayı görür. Oradakiler tam bir kabadayı kimseye eyvallahı yok. Yokta bu boy-pos bu çelimsiz, ufak-tefek cüssesiyle mi?

Herkes suskun. Herkes merakta. Mehmet git, gelde. Mehmet efkârlı. Belinde nacak, sırtında kırma dağ yukarda yürüyor halde. Ormanların içinde hüür kabadayı halinde

Bekleyiş uzun sürmez. Memedi, git gellerini gözüyle izleyen, mahpusların gözünün üzerinde olduğunu bilen kabadayı, Mehmet'e elini uzatıyor. Bozuntuya vermiyor.

- Hoş geldin çeyrek kabadayı diyor.

O gün bugün boyundan küçük iş taslayan, çalım satanlara

- Ne o, çeyrek kabadayı derler.

MUM ERİYOR

Mum eriyor
 Alaca ışık
 Oda yarı aydınlık
 Duygumu kurcaladı çocuk
 Sokakta çocuk
 Gönlüm bir türkü, kanat çırpıyor
 Uçuşan loş ışıkta tozlar
 Şimdi pencereme tüller çektiler
 Baka baka yorulmuş
 Elleri mıknaatıslı hocalar
 Selamı almış eğilmiş ağaçlar
 Bizim köydeki çatlak kaya
 Yüreği yarılmış
 Benim erimeyen çehreme parça parça döktü
 ışıklar
 Besbelli hayıflandı atlar
 Yoksa nedendir odamdaki tozlar
 Kapıda ses var

Mum eriyor
 Memleket havalarından çalsalar
 Dedem beş para verirmiş, birde yalvarmış
 Aşık bir türküye söyle
 Alınımdaki ter gibi damlarmış gönlüne
 havalar
 Bizim oralarda severler
 Taştan ev yapmayı
 İçinde oturanlar yumuşasın diye yapar-
 larmış

Mum eriyor
 Ben erimedim mum eriyor
 Çocuklarda sustu
 Al sana deli rüzgâr
 Su kabağı severim
 Ah içinde oturanlar yumuşasa
 Kaderi bellidir

Mum eritir
 Mum esiyor
 Mum usulca eriyor
 Oda ala bula ışık
 Hesap vermez ortalık
 Ortalık karışık
 Mum sayılı günlere takılmış
 Su damla sayılır
 Mum ifil ifil
 Üşüsün alev
 Dibi karanlık
 Ona yanar
 Derdi var
 Sancısı tutar
 Ömrü var ya
 Mum eriyor

ARŞIN

Nasreddin Hoca misali adam övünüp duruyormuş. Derler ya! Nasreddin Hoca bir dereyi aşamamış. Gençliğimde ne dereler aşardım demiş.

Keloğlan gibi övünüp duruyormuş.

Derler ya! Keloğlan nereye gitse kendini över dururmuş. Göster kendini haydi Keloğlan dediklerinde hemen sıvışmış.

Oralarda Halep çok uzak yermiş. Halep şen, zengin, canlı bir şehirmiş. İnsanlar Halebe gitmekle övünürmüş. Adama bir gün toplulukta demişki.

“Ben Halepte kırk arşın atladım” Övünür dururmuş. Kimsede sesini çıkarmazmış. Uyanık biri (belki bilge biri) karşısına çıkmış ve demiş.

- Madem Halep’ te kırk arşın atladın. Halebi buraya getiremeyiz. Halep ordaysa arşın burda, haydi atla göreyim.

Adam atlayamamış.

Onun üzerine derlerki, bilmediğim yerde bilmediğim kadar övüneyim. Amma sert kayaya çarpmadan.

AŞKIN GÖZÜ KÖR

Delikanlı bir kıza aşık olur. Güzel mi güzel. Kusursuz. Mükemmel. Dünya tatlısı. Aşkından deliye döner. Aklı şaşmış, eli ayağı çözülmüş, gözü görmez olmuş.

Tam bir kara sevda.

Gencin perişan halini görenler; bir gence bir aşık olduğu kıza bakarlar. Bu hal ne hal derler.

Genç sırlıklam, kör kütük. Hal bir başka hal.

Sayarlar. Sayarlar

-Şaşı derler yok der.

-Tol derler neresi der.

-Boyu kısa derler. Selviye benzer der.

-Beli kambur derler. Dimdik der.

-Şişman derler. Fidan gibi der.

Derler. Der. Derler. Der.

Dedikçe âşık genç bir yerde pes eder. Aklını yoklar. Kendini yoklar. Maşuka ne demişlerse aklından gelir geçer. Beynine üşüşür. Bir an gelir irkilir. Kızıdan soğumaya başlar. Sonra bakar ki;

Şaşı

Topal

Kısa

Kambur

Şişman

Vaz geçer. Görmemişim der. Aşk gözümü kör etmiş. Buna temsil aşkın gözü kör derler. Seven, sevende kusur aramaz derler.

ASLEHU NESLEHU

Aslehu neslehu, asıl neyse nesil odur demektir. Vakti zamanında bir memlekette eğitim müessesesi varmış. Burada ilim sahibi olanlar gelmiş bir mevzu ya takılmışlar. Mevzu basit.

Eğitim mi? Asalet mi?

Bir insanı eğitim yoluyla mı kişilik kazanır, yoksa eğitimin faydası olmaz mı? esas olan asalet mi?

Tartışma ilim adamları arasında hayli uzamış. Âlimler ikiye bölünmüş. Eğitim diyenler. Asalet diyenler.

Eğitim diyenlere göre bir canlı eğitilirse ona istediği kişilik verilir.

Asalet diyenlere göre, bir canlıya hangi eğitim verilirse verilsin asaletini kaybetmez. Asaletini işler.

Eğitim diyenler bir kediye ele almışlar. Eğitmişler. Kedi ev hizmetinde maharet kazanmış. Gelen misafirlere kahve dahi tabakla sunuyormuş. Asalet diyenlerde, aslına döner, eğitim işe yaramaz diyorlarmış.

Gün gelmiş. Deney başlamış. Haneye gelen misafirlere eğitilmiş kedi kahve ikram etmeye başlamış. Asalet diyen tarafın biri fareyi cebinden usulca çıkararak kahve tabağı taşıyan kediye göstermiş. Kedi tabağı attığı gibi farenin üzerine saldırmış.

Tartışmayı asalet diyenler kazanmış. Lakin orta yolu da bulmuşlar.

Asaletini bozmadan verilen eğitim, canlıya istenilen davranışı kazandırır.

KENDİM

*Ne zaman kendimi dinlesem
Hep bir yağmur yağıyor içime
Bir rüzgâr çıkıyor yüreğimde hafif deli
Essem kol dayanmaz
Esmesem yüreğim razı değil.
Ne zaman başımı alıp
Uzaklara gidesim gelse
Uzaklar bana gelir önce
Bir his sisi kaplar ortalığı
Mütemadiyen çıkarım yola plansız
Yol nereye ben oraya değil gibi
Bu kez yol benim sanıyorum...
Ne zaman seninle
Bir parça
İspanyol dansı olduk
Göz göze
Bu şehir bana o vakit dar gelmeye başladı.
Kabına sığmayan ben
Kabından çıkmayan Dünyayla savaştım
Durmadan
Bitip tükenmedi ne duygularım
Ne dünyanın vurdumduymazlığı...
Lirikten medet umdum
Sarıldım sarıldım kelimelere
Başımı yastığa rahat koymak istedim
Gökyüzü indi önüme
Yıldız yıldız bir gecede
Sessizdi herşey
Kelimeler kaç milyonu
Sanırım bilmiyorum sayısını öyle çoklardı
Hiçbirinde çit yoktu
Konu sen olunca
Denecek sözler karşılamıyordu duyguların
gücünü
Hislerimi anlatmaya yetersizdiler...
Ne zaman bir ben yazıldı bende
Bir çağın kapanıp
Yeni çağın başlamasından farksızdı
Fetih olunurdum kendim tarafından
Hemde karadan kaydırduğım gemilerle
Deniz, kara savunmasız kalırdı
Kendi kendime beyaz bayrağımı çekince
Yükselirdi bir büyük yenilik
Doğardım sanki yeniden
Bebekler gibi
Bir ömür değişir mi
Değişir en derinden...*

G Ö H Ü S E Y İ N

Ulu ve sivri dağların eteklerindeki sarp mı sarp bir yere bin bir zorluklarla kurulmuş olan, duvarı, çintme kaya taşlarından örülü tek göz koca damın içindeki puhanın başında eski bir mitilin üzerinde kös gelip, mazı közü ateşi kızınmaktan sırtı göğünen Göğ Hüseyin, yerinden yavaş yavaş yekini, siyah kapudunu da poh yemez ederek omuzuna atıp, alçak ve dar kapıdan başını eğerek büyük bir kapı kıcirtısıyla birlikte dışarı çıkarken canının sıkısından adeta burnundan soluyordu. Önce evin sofasından ilerleyip alaz bir yere çıktı, sonra göğsünü güneşe dayayıp, göğ gözlerini de güneşten korumak için sağ elini kaşlarının üzerine dulda yaparak göğün göğsüne doğru iyice baktıktan sonra, derin bir nefes alarak, kendi kendine derinden bir iç çekip “ah Hösüün ah... aah Hösüün ah...” dedi. Sonra, yarı ağarmış üç haftalık sakalını parmaklarıyla yavaş yavaş karıştırırken burnunu yere dikip, yavaşça mırıldanarak “gene gelmedi ulan bu şerefsiz herif, gene gelmedi. Yâ-Rab’bim Sen ba’a sabır ver. Sabır ver ki elimden bir gaza’a bela’a çıkmasın!” diyerek ellerini açıp başını yukarı kaldırıp yalvardıktan sonra yüzünü yere düşürüp canı sıkın vaziyette oracıkta bulunan bir kaya parçasının üzerine oturdu. Gözlerini de yola dikti ve öylece kalakaldı.

Göğ Hüseyin’in canının çok sıkın olduğunu anlayan Kibar, hemen yanına varıp kuyruğunu kıstırıp arka ayaklarının üzerine oturdu, dilini dışarı çıkartıp hızlı hızlı nefes alıp vermeye başladı. Az sonra yerinden kalkıp Göğ Hüseyin’in etrafında yerleri koklayarak birkaç kez daha dolaştı tekrar yerine gelip oturdu. O da huzursuzdu. Çünkü her gün davarlarla birlikte dağlara taşlara gider gelirdi, onları güder korurdu, davarların satılması kibar’ı öylesine çok üzdü ki, davar sahiplerinin neşesinin olmadığı kadar da kibarın neşesi kalmamıştı. Sırf bu yüzden kaç gündür yalağından yalını bile içmedi.

Bu durumu geriden izleyen Göğ Hüseyin’in karısı Dudu Hatun: “daha o susaya gelen geden var mı ola deyn çok bakan herif, çok bakan da kimse gelmez. Geden geddi galan. Bu Teke Memmed denen herif adam da’almış me’ere Hösüün, adam da’almış. İrezil ürüsuaa biriymiş de biz bilememişsik, yazıklar olsun onun insâniyetliğine. Bu böyle galacak dağal ya. O nasıl olsa birgün öyle veya böyle elimize geçer, Onu bir punduna getirrik, oakıd onun haddini bildirip hayfımız almam mı ben ondan? Adam sandık eşşe’e altına addık döşşe’e. Bundan kerli ne yapıp dutacağak biz ona bakak herif” diyerek kocası Göğ Hüseyin’e destek çıktı.

Göğ Hüseyin: “Vara davarları satmıyaydık avrat, bunun böğle olacağanı nasıl bilirdik ki? Kehreneci pezavangın öteki tüccarlara göre bizim davarlara iki gat daha fazla para vermesinin sebebi buyumuş meğer kine. Heç vermeyeyimiş meğriyesem. Düşürddü bizi düşürddü. Aklıstra düşürddü. Düşürdsün bahim. Amma bunu onun yanına guymam. Yeter kine onun demir para gadar yerini bir görüyüm. Onun üleşini denk düşürdüğüüm yerde ulu orta yere serip, yediklerini de fitil fitil burnundan getirmezsem bana da Göğ Hösüün demesinner”

GÖNÜL

Gönül niye gamlanıp, niçin hayıflanırsın,
Şehinşaha kalmayan, sanamı kalacaktı.
Hemi Han, hemi Resul tahtını yel taşırdı,
Süleymana kalmayan sanamı kalacaktı.

O gelince dünyaya söz söyledi söz üstü
Hizmetine eğildi Hira Dağı diz üstü
Onun zuhuratın da putlar düştü yüz üstü
Muhammede kalmayan sanamı kalacaktı.

İlk atamız Adem ki -dil üstadı- herşeyin
Şeddat, Nemrut, Firavun- şeytaniler mabeyin
İsa, Musa, Yahya, Nuh hani nerde Zülgarneyn
Cengiz Hana kalmayan sanamı kalacaktı.

Halit Bin Velit, Hamza, Hazreti Ali nerde
Abdur Kadir Geylani, Üveysi ulu nerde
Asiye, Meryem, Hacer, -Cennetin Güülü- nerde
Malhatuna kalmayan sanamı kalacaktı.

Bire gönül bu hayat "SEKMETUZLU" bir oyun
Haniya bu âlemde neydi arzun, matlubun
Aslı Han, Şirin, Leylâ - Kerem, Ferhatla, Mecnun
Ey FEYMÂNİ - bu Dünya sanamı kalacaktı.

ÖMÜR SANDIĞIM

Ben dünyayı demi-devran sanardım,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.
Bu yaşa gelince farkına vardım,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.

Kimisi şad olup zevk-sefa sürmüş,
Kimisi de mal-mülk defterin dürmüş,
Nemrut ne kazanmış, Nuh ne götürmüş,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.

Dünyada insanlık bi-misli ender,
Gideceğin yere bir azık gönder,
Hani Timur, Cengiz - hani İskender,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.

Kimi perperişan, kimi bezendi,
Kimiside Şeddatlığa özendi,
Sabancı ne aldı, Koç ne kazandı,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.

Nice, nice dert gizledim sinede,
Dosta bile sezdirmedim yinede,
İki şey öğrendim seksen senede,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.
Ey ! FEYMÂNİ-biter birgün avazın,

En büyük sermaye nazın, niyazın,
Bu sözümü mezar taşıma yazın,
Herşey hayâl imiş, herşey düşümüş.

UMUT

Yakubun Yusufu yandıği gibi,
Bizi kül eyledi affeylemedi.
Kandı namertlerin bastı izine,
Bizi yol eyledi affeylemedi.

Mahkemeyi Kübra kurulsun divan
Adalet bekliyor tahtı Süleyman
Kendi gitti oldu Mısıra sultan
Bizi kul eyledi affeylemedi.

Merhamet etmeyip uzağa attı
Acımadı uçuruma uzattı
Hasret deresine döktü akıttı
Bizi sel eyledi affeylemedi.

Vicdanını çinke taştan berk etti
Yüz çevirdi gitti bizden çark etti
Ata - ecdat atlırmı terk etti
Bizi el eyledi affeylemedi.

Yüce yaratandan bekledik nusret
Fitneler araya bıraktı kesret
Çevresinde kaldık yüzüne hasret
Bizi el eyledi affeylemedi.

Hoşnut eylemezsek ulu Settarı
Halimiz incitir Perverdigârı
Aramızda esti hasret rüzgârı
Bizi yel eyledi affeylemedi.

FEYMÂNİ - istedik affetsin mevlâ
Olmadı halimiz mevlâya evlâ
Olduk sahradaki Mecnunla - Leylâ
Bizi çöl eyledi affeylemedi.

TOCCU SÜLEMEN

Toccu Sülemen emmi, hemi bir abdes bozüğüm, hemi birez hava aliğim değrek değarmenden abaranın yanına doğru geder. Hemen dikençalının dibine doğru vazıl vazıl çöğdürüverir. Abaradan dökülüp aşşagdan çıkan abbağa suya şöğle bir bakar. Ağzı barabar akması gereken su anca bir ağaz agmagdadır. Suğü gene gavırın bir kesdimola değde huylanır. Çalıların ardından bir gasıltı duyar. O da ne bir zurba adıbatasicalar. Sülemen emmi bir ıslık çalar garaböcüglerin aleğçi birden bağre doğru geçişirlar. Değarmenin yan tarafında mekeler alafirig olmuşlar herhalda onnara gelmiş bu donguzlar değ gendi gendine söğlenir.

Ulan alafirik değence bak meke canım istedi. Gavırın değarmeninde bir gün olsun sepetlağa boş galmögör ögle oluncuk biz de avara galamögök valla. Ataş gaymeğe vagdımız yok... Şu bağlanı bir gapadiğim ki daş dura. Sülemen emmi böğle değe değe tekrar değarmene girer. Sırada bekleğen bambaşlı bir takda çuvalın ağzını hazır olsun değe sökmeğe başlar. Ulan döğös ince ip bulameğek ellame köşger ipiğnen dikmiş çuğalın ağzını. Amaan der, elin ne işi biter ne aşı biter. Ardından da tekne dağki unu tas külayinen başlandırıp başlandırıp takda çuğala goymeğe başlar. Bak işde bu benim işimmi. Kehrareneci gene gelmedi. Halbüsem ben onga dedim vakıdılı gel değe. Aha şindi debkilemesen olmaz... neğse bu galsın pezevek gendi doldursun ununu. Unnuk çuğallar da üsdüde goyula goyula bel veren merteklere gadar dağmeğe başlamış. Merteklerin üstündeki çabğıların örümceg ağları unnarın tozüğnen abbağa olmuş. Belveren merteklere gözüağyan Sülemen emmi belekem üstümüze çökmeğe der. Pezevek her sene mertekleri değıştireceğam döğör aha beş bildir oldu hani ya... Sonra hak dedikleri payını çuğallardan hak olarak gendi hak çuğalına goymeğe başlar. Bisseğal olunca hava garakır. Adam üç pilli alentiriği eline alır, bağlanı tekrar goğrür daş dönmeğe başlar. Üç pilliği elime almışikan şu ortalığı da bir golaçan ediğim der. Dışarı çıkınca undan abbağa olan gafasındaki börkenaga eğ bir çırpar. O arada çalılıkların içinden oymak gomşularından birinin sesi duyulur. Sülemen emmi üç pilliği o yöne doğru dutar. Gelen Dıkız Durdunun oğlu Guru Bekirdir. Ulan der gendi gendine bu uşak temiz bir uşag, babasığmi dağal.

Babası ırağmetlik birez caggaviğdi, olur olmaz yerde cangama ederdi. Bir de gece cılbanıp çaya girermiş ögle dellerdi.

---Selamünaleyküm Sülemen emmi.

---Vay aleyküme selam Bekir yeğnim.

---Valla senide hep ırağatsız edögök Sülemen emmi gusura galma, ulan şu gavır dişim çoğağrıdı, duramadım, avrada dedim birez Sülemen emmimim yanına variğim de gasevetim dağalsın, belkim dişime de eğ gelir dedim.

----Çog eğ etmişsin yeğnim, geçmiş olsun, diş ağrısı da zor olur bire. Haydi içeri girek meke tandırı bişirdiğdim amma dişin ağrögörmüş... Geldiğin eğ oldu iki laflarığ bire. Sen şöğle isder mindere otur isder çulpaza otur, canın nereğe istögörse oreğe otur. Sen evvela al şu mezdağa sakızını ağreğen dişğin üsdüne goy, eğer cirpeden kesmesse banga ne dersen de. Ocağan ataşını şöğle ölçeriver ben onga dışardan bir bekçi getirib atığimde sabağacak yansın varsın. Nasıl olsa daş sabağa gadar dönögör.

Toccu Sülemen getirdiği bekçiği ocağan arkasına goyar, eğ dutuşsun değe de yandaki çangallı çungallı odunu da ataşın üstüne gor. Daşı da bir yoklar geri ocağan başına oturur.

---Yağ Sülemen emmi dişim neğsede onun çağresi bulunur da. Üstünden ırağola sırtımda da bir gaşıntı peydağ oldu, dabaz mıdır, uyuz mudur nedir banga kötü dadandı valla. Deli göngül şu dalibin daşının altına şöğle dalaykırı yat heç bişetin galmaz döğör valla.

----Bekir yeğnim en eğesi seni bir un tozuna beleğem iznalla olursun alimalla. Heç bişedciğin galmaz.

---Bire Sülemen emmi, çocukluğun, gençliğin nasıl geçmiş bir annatsana.

----Ulan yeğen, ben bak dede mağrımiğdim. Anam dördüncü çocuğu yağni beni doğordugdan sonra babam bir hastalanögö. Önce döğler işde bu aralığın derdidir geçer. Epeğ bir çekögör bunu. Halbüsem hastalığı inceağrımiş. Babam

ırağmetlik oluncu biz dört gardaş, yetim galmıssık. Tabiği, başga emmilerin, bibilerin de olunca biz dede meresinden de mağrım olöğörmüssük, esgiden berli hocalar bunu dellerimiş. Yağni hoca da şunu döğör; sen lağleğan yuvadan addığı gimisin.

---O nasıl bişet Sülemen emmi ya...

---Haa, işte ögle yeğnim, yani ben onu bunu bilmem baban ölmeğciğmiş. Yoksa gelen vurur geden vurur. Neğse o lafın şindi gerağa yog. İrağmatlık ebem bize çok sahap çıgmış. O benim çog decel bir çocuk olduğmu der dururdu. Haa aç mı galdık, açığda mı galdık, deşirigcilig mi yabdık yook. Ben ufağkan ufag defek bişegmissim amma dike bir çocuğmusum. Ebemin bir sandığı varımış, onun dilini cebinden çıkarmazımış. Amma ben o dili ebemin cebinden hırsızlarımışım. Onun uçun garıcağaz benim yaddığım odanın gapısını bile dillerimiş. Sandığıda dinine barabar yeğcek dolüğmüş. Dedem birez huysuzurağdı. Bir gölüğü vardı oda gendi gimi huysuzurağdı. O gölüğü bazan samiğnen bazen mesesinen döğardi. Durumu da eğyidi. Bir çit öküzü vardı. Biri dingiş biri gareğdi. Dingiş olan birez ebeşırağdı. O zaman taa Erigsekizinde bir döl damımız vardı. Yazın baharda görpe emligleri oreğe goyardık. Ellez dayım çook yardım ederimiş bize. Ayağa çok çabık bir adamımış. Anam derdi ki oğlum senin duşşagını dayın aştı, sen de onun gimi şağbassın...

Dedem yaşlanıp da döşşenince: Bak oğlum Sülemen dedi. Sen yetim böğdün, üstelikde dede mağrımısın amma ben seni heç bişedden mağrım goymeceğam. Vasiyetimi de ebenge de söyledim, ananga da söyledim. Ben değçağmi dedim. Bundan kellim ebengde, anangda senin amanatın. Dedem eğce kötüleşince ben başında durmeğe dayanamadım, duluğa çıgdım e bir ağladım. O ağşam ebem meke unüğnen bir gaçamık bişirmiş, erinik yağyınan bekmezi de gatmış ulan bir datlı olmuş bir datlı olmuş, değcek yok valla. Dedim ya dedem döşşeniğdi değ, gaçamıg da yemedi heç bişedde yemedi o gece uruhunu teslim eddi. Dedeminde zaten bu düğnede zerreği mığdar gadar gözü yoğdu. Neğse yeğen lafı fazla uzatmeğek, dedemden bissürü mal galdığıdi. O gış goyunnarın birgısmı esgiledi öldü. Halbüsem gatan çalacağmıssık işde burunnarına, oreğe bureğe, ben heç bilemedim. Ebem bilöğördü amma aşşağa inmöğördü, banga güğenöğördü. Ben neğem o zaman ki bire... alatoraşan bir çocuğdum dağa.

Bizim de gonşunun fildirik bir gızı varıdı. Gız da işde yengi yengi heveslenöğördü. Bazen çiçegli bir fisdanı varıdı, onu geğdimi gabag çiçağa gimi açılırdı. Heralda gafe de birez onga dakim, neğeddiğmi noğodduğmu heç bilmöğöm. Mallara goyunnara baköğöm amma esgimeğ eğce bilmöğördüm. Tabiğim bununuçun anamın, ebemin gözünden düşdüğ. Bundan kellim gaçın gaç guruş eder ki. Gabırda yatan dedemi o gadar aradım ki... Dedemin gara bir gabıdı varıdı. Gabıt banga teberik galsın böğöncük geğerik döğördük, onu da hısımlardan gözuağçık birine gabdırdı. Evimizde her bişegimiz varıdı. Gabımız, gacağımız, çulumuz, çulpazımız, söğkenmek uçun anamın garçinnarı bilem varıdı. Bu garçinnara şöğle bir söğkendinmi varya gasevetin dağalırdı. Ebem anama ısdar ıymeğe de belledmiş, golan dokumeğde belletmiş, hağbe dokumeğde belledmiş. Amma var ya ebemin dokuduğu gazangabiği bu yüzde heçbir gadın dokeğmezdi. Çok oricinel gazangabıları olurdu. Yeğen bire esgiden iş de çoğodu. O malların, öküzlerin, camızların atlarını kürüğüb geçgeleğnen zibillağa gadar daşımak varıdı. Ulan gomşumuz bir gadın varıdı, çog da yiğididi. İş yapmeğe çog havasıglı bir gadınıdı. Geçgelenin bir ucundan dutan yoğsa onu varya süreğrek götürürdü. Biz onga gelinbacı derdik. Amma varya gadın guş gimideği. Bazı avradlar olur gıcılamaz gağnımı, o avraddan hağer gelmez. O gadın varya çocuklarına bedduğa ederken bile en kötü bedduğası sizi gıran giresiceler derdi. O zamanın gadınnarı şindikimi takı makı bilmezleridi. Ögle kıvratmalığmış, beşi bir yerdeğmiş o da yoğodu. Gollarında gümüş bir bilenzik, barnaglarında gümüş ya da bakır bir yünzug varıdı. Gadının eğsi evine varıkana bilem bellolurdu. İşini gıylı gıylı yapan gadının gapısı da, ahargapısı da arisilli olurdu. Evin içi de cıncig gimi olurdu. Amma erkeklerin çoğ huysuzudu. Bazıları varıdı gavır parasığnen beş guruş etmez amma o omisilli avradları keyfine göre döğar keyfine görede boşardı. Amaan yeğen esgiden yoglug varımış. Nerde buyda ekmağa, meke ekmağa. Gilgil ekmağ bile bulameğenner varımış. Dedim ya dedemin durumu birez dağa eğyidi değ. Ebeme öteki torunnarı gocaana dellerdi. O da onnara tandırdan, külkömmesinden verirdi. Bu gocaana, senin anneceğen ebem, golcak geğerdi, guşak dakardı, pağzenden könçek geğerdi. Daha o zaman carsa şalvar da yoğodu, carsa ineg de yoğodu. Başında da fersi varıdı. Vay ebem vay. Heç unudman, gongur bir inağmiz varıdı. Ebem o inağ sıkarken inek bunga bir depik gomuş, garının taa böğrüne denk gelmiş garıcağaz oracığda uğunmuş galmış, o gırmızı fersi de yuğallanmış getmiş, gendi annadırdı ırağmetlik.

Guru Bekir areğe girerek; Peki Sülemen emmi senin emmilerin bibilerin varmışdı ?

----Varıdı, varıdı. Onnar ayrılığdiler, herkesin evi yolağa ayırığdı. Babam evin en güccüğü olduğu uçun dedemin evinde biz barabar galöğördük. Hep döğöm ya o zamannar işler birez dağa zorudu değe. Malın melalın yeğgisini bulmak gavırdan zorudu. Onun uçun kefen döğardik gışın garda taa Zındandan mallar uçun şelağnen göğaldek getirirdik. Onuda köğön öğöndeki çay varya oreğe gadar erkekler getirirdi, ordan beride avradlar getirirdi.

----Desene esgilerin canı it canığmış...

---Öğle ya noğlucu... Aynen eşşeg gimi çalışıllardı. Camız gimide yiğidleridi ha...Bizim yokarda bir Götlembez Memmed dellerdi bir adam varıdı. Valla yarım gağrı göğaldağ şelağnen iki gonmeğe köge getirirmiş. Öğle annadırlardı. Adamı ben de tanöğördüm amma şelağni ben görmedim, bayağa yaşlaniğdı benim gördüğümde. Ebem ırağmatlık; Bu götlembez işe gederkene yörümez de gopar derdi. Anam, bacıma mı bilmöğöm edeme mi yüglüğmüş. garnı burnundeğmiş. Bir gün aşverecağ mi dutmuş neğetmiş canı yonguz eriği istemiş. Bu yonguz eriğde her yerde olmaz haaa. Daha çok yüksek yerlerde, sarp yerlerde olur. Biziğkilerden heç kimse aldırmanın, demekki kimi erinmiş kimi yorulurum ben demiş.... O Götlembez Memmed ebeminde uzagdan hısımiğmiş. Adamın gulağana gadar varıncık, darikindin gedmiş dedimya ayağa şağpazımış değe, mılç olmuş yonguz eriğini toplamış bize getirmiş. Gonşumuzun biri onu eğce seğmezdi, yog derdi onun gır bir gölüğü varıdı, onüğnen geder gelirdi sağa sola, oreğde onüğnen getmiş-gelmişdir o dürzü derdi.

---Lahabı ne annama gelöğörümüş Sülemen emmi?

---Hanı böğle gısa, gödeleş, götü yere yakın olannar yog mu bire öğle bişet heralda... Ladıf emmim ırağmetlik annadırdı. Yaylada goyun girköğlerimiş. Emmimim boğazına gumacığ sışmış. Ulan emmim, gurbanıngız olüğüm gurtarin beni değ yalvaröğörmüş. O meredin de tek ilacı irakiğmiş. Oda Gücüg Kağ deller bir adamda bulunurmuş. Derdi emmim ulan adam erinmedi yorulmadı ağşamdan bir bardag iraki aldı geldi. Daha sonra bu eğliğne garşılığ adama epeğ bir erinig yağ verdik derdi. Emmimin yoldaşığmış, emmim derdi adam boğazına düşgünüdü. Bir guşana gatıklı şoğreğ bangamısın demezdi, bir

tava hapiseğe iki-üç ekmağnen yerdi, hekiri de çok severmiş. Bir de gurbanda gurbanın çözünü közün üstüne atar öğle yerimiş. Amma derdi geğnişi birez hıllımhişıdı, yalınız hısımini garımını bilirimmiş. Herslendimiğdi bağrıır çağrıır,heç hüsmezimiş.

---Peki Sülemen emmi tocculağa nerden bulaşdın?

---Amman Bekir yeğen... Bu değarmenin esgi bir sahabı bir Gebeş Ağa deller ırzığrık biri varıdı. Ondan birez borç aldığdim. Onu da ödemeğence mecbur galdıg değarmende tocculağa. O da şimdiki adama saddı, biz de alışdık bu işe. Gebeş ağa da eğyidi de dedim ya ırzığrın biriğdi. Amma bureğe gelirkene heç eli boş gelmezdi. Hökümeden ırışgid getirirdi, gırmızı halva varıdı ondan getirirdi. Gendi getmese bile, cibcilere ışmarış verir, çarşı ekmağne getiddirirdi. O varıkan yeğcek kakılığdı. Kelerig bir silindir şabga geğderdi. Amma golları çam yatmacı gimığdi. Kelle bigcisiğnen gavırına zomp keserdi. Değarmene gelen köğlülere çok dakılır, şaka yapığlarına kerkinir, cog vururdu, birez puşturağdı. İki tene avradı varıdı. Amma o hep böğög avradı severdi. Güccük uçun o sapısılağa heç güğenim yog derdi. Bazan insannarın içinde bile ona el kesginirdi. Böğök avradın gözleri birez kibicig amma eğ avrad derdi. Amma avrad gısmının genede esefesi okunmaz kimken böğle olur kimken şöğle olur9...Birken böğög avrad güccağavradı evde kişiflemişmiş,böğög avradın könçağni,köynağni namtığnen kesöğör. Böğök avrad da dayanamamış gapıği açmış meymenedsiz demiş, namırsız demiş yüzüne de topağnan tükürmüş ...

Vakıd nasıl oldu Bekir yeğnim.Şu odunnarı da ölçeriverde ataş sönmesin.

---Sülemen emmi sankim değarmenin yan duğarı da birez pörtlemiş gimim,uçmeğe sonra.

---Onu eğ dedin yeğen,sabaddan onga öteğçeden iki tene omuzlağlık kesiğim ,onnarı da önağ veriğim de uçmasın varsın. Hadi bağam yeğen bu gadar şor yeter.Dişiğın ağırsı geşti heralda,ben de şu daşa bir bakiğim boşa döner de...Haydı sana Allah ırağatlık vere.

---Valla senin lafına doyumöğör Sülemen emmi, haydı eğ geceler vakıd da bayağa geşmiş.

ESKİ MEKTUPLAR

Gerçek sevdâların kanıtıydı o
Üstü mühürlüydü eski mektuplar
Saklandığı yerden alıp okunsa
Kim bilir ne derdi eski mektuplar

Katlayıp yırtmaya asla kıymazdık
Göğsümüzde saklar yere koymazdık
Kırk kere okurduk yine doymazdık
Bir doyumuz şeydi eski mektuplar

Sağ üst köşesinde bir pul olurdu
En ücra adresi gidip bulurdu
Kim kime sevdâlı herkes bilirdi
Bir tapu gibiydi eski mektuplar

Gideceğin yere henüz varmadan
İssiz bir tenhada kimse görmeden
Hızlı kalp ritmiyle ara vermeden
Gizli okunurdu eski mektuplar

Yazan, ilk satırda hatır sorardı
İnsanı ayrı bir sevinç sarardı
İçinde hem kahır hem hasret vardı
Kalbe dokunurdu eski mektuplar

O eski mektuplar yakıldı bir bir
Şimdiki sevdâlar aşk değil hırgür
Ozan AZÂBİ'yle geçtiler gırgır
Bir suçu var mıydı eski mektuplar?

YÜKLÜ KERVANLAR

Çölün ortasında yeşeren fidan
Suya hasret kalıp kavrulur durur
Kuruyan dalından bir yaprak düşer
Rüzgârın önünde savrulur durur

Yüklü kervanların önü kesilir
Yorgun yolcuların sesi kısılır
Aç susuz develer bir bir asılır
Nice kervan önü çevrilir durur

Haydutlar kan döküp haraç planlar
Ok yeyip yerlere düşer kalanlar
Sessiz ve sedâsız sinsî yılanlar
Geçit yerlerinde kıvrılır durur

Serapla parıldar çöl bölgeleri
Gölgeyle yol bulur en bilgeleri
Yakar yanan teni kum dalgaları
Cesetler üstüne devrilir durur

Gör işte AZÂBİ bu böyle devran
Sen hak ve bâtlı bil öyle davran!
Kim bilir ne görür koskoca evren
Nesilden nesile evrilir durur

MAYAMIZ TOPRAKTIR

Vakti geldiğinde tomurcuk güller
Dalında rengarenk açmış olurlar
Güz gelip bir deli poyraz vurunca
Yaprağı yerlere saçmış olurlar

Köşk, saray, şatafat dünyanın süsü
Uzanır önünden ecel köprüsü
Bâzen kafla kafla, bâzen birisi
Geçerler üstünden "geçmiş" olurlar

Vaktiyle tutulur en son nefesler
Tıkanır kursakta bitmez hevesler
Mal, mülke doymayan hırslı nefisler
Bir varmış bir yokmuş, hiçmiş olurlar

Vâde yetip Hakk-dan emir gelince
Azrâil bakmıyor yaşlıya, gence
Makas tutmayanlar terziden önce
Yakasız gömleği biçmiş olurlar

Mayamız topraktır! toprağa döner
Cansız cesedimiz mekâna iner
Azıkta var ise yanar bir fener
Herkes makâmını seçmiş olurlar

Yeterki uzak dur! inkardan, şirkten
Ödün verme yeter! hak, hakikattan
Razı olunanlar Âb-ı hayattan
Ebedî... kanarak içmiş olurlar

Dur! Ozan AZÂBİ, bu iş çok uzar
Kur'an'da yazılı! edersen nazar
"Her nefis ölümü tadacak!" yazar
İşte bu fermanla göçmüş olurlar

Tavşan

Tavşana sormuşlar:

“Tazı, yarım saattir arkandan koşuyor ancak seni türlü türlü yakalayamıyor. Oysa tazının bacakları seninkinden daha uzun. Buna rağmen yakalanamayışının sırrı nedir?”

Tavşan yanıt vermiş:

“Ben canımı kurtarmak telaşıyla kendim için koşuyorum. Oysa tazı başkaları için koşuyor. Bu kaçış-kovalayış saatlerce de sürse, tazının beni yakalama şansı yoktur” demiş.

Eşek İnadı

Adamın biri eşiğiyle köyüne dönerken karnı acır. Yanında azığı da olmayınca açlığını bastırmak için ilk gördüğü elma bahçesine dalar. Bakımlı bahçedeki elmalarla karnını doyurduğu gibi, eşiğini de mahrum etmez.

Tam işlerini bitirip bahçeden ayrılacakları vakit bahçe sahibi çıka gelir. Bizimkini ve eşiğini kısıvrak yakalar.

İri yarı bir adam olan bahçe sahibi önce eşiği bir güzel döver. Ardından da adamımızı yer misin yemez misin, bahçesine girdiğine, gireceğine bin pişman eder.

Yediği onca dayaktan sonra kendine gelir gibi olan bizimki bahçe sahibine:

“Tamam abi, bizi bir güzel haşladın. Ellerine sağlık. Ancak merakımı bağışlarsan sana bir şey sormak istiyorum. Neden önce beni değil de eşiğimi dövdün?” Deyince öfkeli Bahçe Sahibi cevap verir;

“Beni salak mı sandın sen? Eğer seni önce dövseydim, eşek fırsattan istifade kaçardı da ondan!” Der.

Demirci Hasan Ağanın Köpeği

Tilki, köyün kümes hayvanlarına dadanmış, her gün birer ikişer götürmektedir. Köyün köpekleri tilkinin ağızdaki zavallı hayvanların imdat diyen sesini son anda far kederler de artık iş isten geçmiştir. Tilki çoktan tepeyi aşmış, dağın yolunu tutmuştur.

“Uzun eske ucuna kadar yanmaz” derler ya bizim tilkinin de saltanatı uzun sürmemiş. (Bir kaçarsın, iki kaçarsın çekirge misali.) Bir gece vakti yine işini görmekte olan tilkiyi fark eden köyün köpekleri erken davranıp başlamışlar kovalamaya. Sokaklardan, caminin önünden, okulun arkasından, bakkalın yan tarafından, tilki önde, köpekler arkada ölümüne koşma.

Köyün dışında öyle bir yere gelirler ki tilkinin önü duvar, yanları yüksekçe çit, arkasında dişleri gıcırdayarak kendisine bakan ve her an parçalama pozisyonunda olan köpekler. Ancak yukarısı(gökyüzü) açık da kendisi kuş değil, kanadı yok ki uçup bu köpek belasından kurtula.

Çaresiz teslim bayrağını çeker, yönünü köpeklerden yana dönerek ön ayaklarından birini kaldırır ve şu tarihi konuşmayı yapar:

“Tamam, bu iş buraya kadarmış. Yapacak bir şey yok. Teslim oluyorum. Hak ettim, bana istediğinizi yapabilirsiniz. Ancak birkaç söz söylememe izin verin lütfen:

Sen Hüseyin Ağanın köpeği, sapına kadar haklısın beni kovalamakta. Çünkü az tavuğunuzu kaçırmadım.

Ali Ağanın köpeği, sen de çok haklısın. Ne yapsan yeridir. Horozunuzu, civcivleriyle tavuğunuzu kaçırıp yedim.

Abdullah Ağanın köpeği, hele sen çok çok haklısın. Sizin tavukları götürmekle kalmadım, ördeğinizi, kazınızı da kaçırıp yedim. Biliyorum ki hiç affı yok.

Şimdi gelelim sözlerimin sonuna va asıl diyeceğime:

Bire Demirci Hasan Ağanın köpeği, bildiğim, yokladığım kadarıyla sizin evde demir aksamından başka bir şey yok. Tavuğunu almadım, horozunu yemedim. Hal böyleyken Allahlını seversen bütün köpeklerin önünde sen beni niçin kovalıyorsun?” Der ve köpeklerin bir anlık dalgınlığından faydalan tilki, aralarından sıyrılması ile sırta kadem basması bir olur.

Yaralı Aslan

Çocukları gelmeyince Kaplumbağa ormanda aramaya çıkmış. Bir süre sonra Kral Aslanla karşılaşmış. Aslanın her tarafı kan revan içindeymiş. Kaplumbağa:

-Ne oldu Aslan kardeş? Diye sormuş. Aslan da:

-Hiç, kavga ettim böyle oldu! Yanıtını vermiş. Kaplumbağa anlamlı anlamlı sırtarak:

-Sakın benim çocuklar yapmış olmasın! Der demez Aslan:

-Ah Kaplumbağa kardeş ah! Beni bu yaralar değil de senin sözlerin öldürür, demiş.

Çiçek

Amasya'da, Ankara'da, Mardin'de,
Her ayın beşinde yada dördünde.
Bir selam gönderip, hatır sordunda;
Selamını almadım mı?
Derin sırları bildinde,
Gidilecek yol buldunda,
Bir adım beri geldinde;
Ben de sana gelmedim mi?
Irmak oldun çağladında,
Kalbi kalbe bağladında;
Hüzünlenip, ağladında;
Gözyaşını silmedim mi?

Teşekkür

Sonsuz uzay içinde
Milyarlarca yıldız var
Bir düşün bu alemde
Senin yerin ne kadar

Dünya milyar yaşında
Sen en fazla yüz sene
Yolculuğun nereye
Oturup düşünsene

Göklerin Işığı

Göklerin ışığı vurunca, yere;
Kalbimde açılır, bin bir pencere.
Pencereden yıldızı, ayı görürüm.
Altın anahtarlı sarayı, görürüm.
Ey gönül buraya fazla takılma.
Yolculuk uzundur, fazla geç kalma.
Yaşamak bir hayal, bir rüya, masal
Belki ileriye küçük bir misal.
Zaman, mekân biter, bir gün anlarsın
Burası bir hayal, orada varsın.
Hepimiz düşünsek, yokluğu varı.
Hepimiz düşünsek gerçek baharı.
Ey gönül geç kalma, zaman azaldı.
Baharı görmeye az zaman kaldı.
Yollarda melekler olsun yoldaşın.
Alemleri görsün, aksın gözyaşın.

KOMŞU

Komşu, komşuluk, komşu hayatı öylesine kıymetli ve güzel ki, bütün övgüleri hak eder.

Komşu gibisi var mı? Atalar ev alma komşu al demişler. Evin değeri hiçbir zaman komşunun bereketine erişemez.

Komşu neydi?

Bir fincan kahve

Bir avuç tuz

Bir ihtiyaç

Bir dost

Külüne muhtaçlık

Çat kapı

Evde misiniz?

İlaç

Dertlere teselli

Sohbet yeri

Buluşmalar

Bir kap çorba

Atalara kulak ver de gör

Komşu boncuğunu çalan gece takınır

Komşuda pişer, bize de düşer

Komşu ekmeği komşuya borçtur

Komşu iti komşuya ürümez

Komşu kızı almak, kalaylı kaptan su içmek gibidir

Komşu komşunun külüne muhtaçtır

Komşunu iki inekli iste ki kendin bir inekli olasın

Komşunun tavuğu komşuya kaz (karısı kız) görünür

Komşuya dair her söz biz bir güher

Komşu hatırı

Kapı komşu

Konu komşu

Yan komşu

Karşı komşu

Alt/ üst komşu

Öte komşu

Beri komşu

Bizim komşu

Eski komşu

Yeni komşu

Dikkat ediniz. Komşu insana nede yakın. Daha yakın var mı?

Köklerimiz

Köküne bakarsak, komşu konuşmaktan gelir. Evler bitişik, yan yana olunca, bir ses yeter duyurmaya. Komşu hacet kapısı derler. O senin, sen onun eksikliğini, ihtiyacına bakarsın. Komşu kapıdır. Komşu hatırdır. Komşu paylaşmaktır. Komşu bölüşmektir. Komşu haklıdır. Komşu hukuktur. Komşuluk edilir. Konu komşu olunur.

Sözlerimiz

Komşu kapısı yapmak

Komşu kapısına çevirmek

Düğün olur iki kişiye, kaygısı düşer deli komşuya

Ev alma, komşu al

Gülme komşuna, gelir başına

Hayır dile komşuna, hayır gele başına

Kapı komşusu yapmak

Komşu boncuğunu çalan gece takınır

Komşu ekmeği komşuya borçtur

Komşu hakkı, tanrı hakkı gibidir

Komşu iti komşuya ürümez

Komşu kızı almak, kalaylı kaptan su içmek gibidir

Komşu komşunun külüne muhtaçtır

Komşuda pişer, bize de düşer

Komşunu iki inekli iste ki kendin bir inekli olasın

Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür

Kötü komşu insanı hacet sahibi eder

Kurda konuk (komşu) giden, köpeğini yanında götürür

Kurt komşusunu yemez

Sırça köşkte oturan komşusuna taş atmamalı

Ana

Geldim ki çadırın yerinde değil,
Bilir misin nasıl üzüldüm ana.
Bayramınsa tam sevinçli gününde,
Beni burada üzgün bıraktın ana.
Mullanınsa bak izini bitiyor,
Anamı da birlikte alıp gidiyor,
Bilir misin bizi nasıl üzüyor?
Bayram günü acı olur mu ana?
Bu dünyanın işi böyle olacak,
Elbet yaşayanlar bir gün ölecek,
Anam da onlardan biri olacak,
Niçin terk eyleyip gidersin ana? Hacı
oğlun şu dünyada gülmedi,
Akan göz yaşını kimse silmedi,
Şu dertli anımda kimse kalmadı,
Sen niçin terk edip gidersin ana.

Hacı Avşar

Gülüm

Halı dokur uzdan uzdan,
Yönünü çevirme bizden.
Gelinse değerli kızıdan,
Sana paha biçilmez gülüm.

Sırma saçın ela gözün,
İnsanı büyüler sözün,
Yabancı sanmayın bizi,
Dost olarak geldim gülüm.

Pekmezcide bir güzelsin,
Dünya sana dar güzelsin,
Bade içmiş pir güzelsin,
Sen kıymetin bil güzelim.

Halı dokur nakış düzer,
Hayalinde neler gezer,
Aşkın dozer gibi ezer,
Sen Hacı'ya acı gülüm.

Hacı Avşar

Anne

Seni görmezsem üzülyorum
Sensizliğe alışamıyorum
Dokuz ay karnında taşıdın
Hakkın var

Sen özlüyorum anne
Gece gündüz demedin annem
Cennetler altında serilsin annem
Sensizliğe alışamıyorum
Hakkın helal et annem

İbrahim Höbek

Yol Türkümüz

Kovanlarda arı gibi
Yüreklerde dinleniriz!
Uyandıran cemre gibi
Hiç sönmeyen alevleriz.

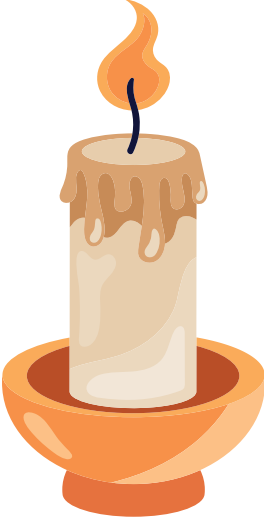
Bulutlardan inmiyorsak,
Yere göğe sığmıyorsak
Galaksiyi dinliyorsak!
Geleceği görenleriz...

Arif olan anlar bizi,
Eğri büğrü demez sözü,
Kıldan bile ince köprü
Salınarak geçenleriz...

Ali senin özün doğru
İnsan kere insanoğlu!
Bulacağız doğru yolu
Sevmeyi de bilenleriz...

Ali Küçük

Mum Işığı

Yıllar sonra tesadüfen elektrik kesintisi üzerine getirilen mum ışığında yeniden yazmaya başladım.

Birden mum ışığında çocukluk yıllarımda yazdığımı sildiğimiz defterli günlere döndüm. Ufacık kalmış adeta avucuma sığmayan kurşun kalemle, sert mi sert silgi arasında silinen yazılar defterin üzerine yansıyan mum ışığında kalemi ve kocaman gölgesini hatırladım. Yana yana bugünlere geldik demek.

Mum ışığının asaleti şimdi yeniden keşfediyorum. Sönecek diye korktuğumuz aslında karanlığın korkusuyla mum ışığına nefesimizi dahi veremediğimiz uzaklıkta yazarken küçücük dünyamızda nelerin peşindeydik. Şimdi hatırlayamıyorum ama mum ışığına bakınca gözlerimizi koca bir ışığın aldığı yazıya bulanık yazıları gün gibi hatırlıyorum.

Mumun etrafına ışık saçarken dibine duyduğumuz bir atasözüne bağlar geçerdik. Mumun neden yapıldığına dair tecessüssümüz yoktu. Onun dik durması temek kaygımızdı. Mum kâğıt kalem silgi ve ben nasıl ayrılması üçlü oluşturduk karanlıklar ortasında daracık odalarda yere uzanmış çalışırken. Mum pahalıydı. Her yerde bulunmazdı. Her an yakamazdık. Mum en kıymetli gereç olduğu için bilinen kolay ulaşılan yerlerde saklardık. Mumun yanında mutlaka kibrit olurdu. Kibrit olmazsa mum neye yarardı. Kibriti de usulüne göre çakılacak ve yakılacaktı. Aksi halde böyle israf olurdu. Hele birde biterse her yer mum olmuş neye yarar. Karanlık çökünce mum nerde kibrit nerde bulunmazdı hiçbir zaman. Bu ikili hayatta olmazsa olmaz ne ikililer öğretti insana. Mesele insanın yalnız olmayacağını (yalnızlığın allah2a mahsus olduğunu). Duyguların iki insanın bir arada olunca kelimelelere konuşmaya dönüştüğünü köprünün iki öküzle çekildiğini kara sabanın sürüldüğünü.

Ama bildiğim şu ki insan karanlığa karşı mum yakarak aydınlığa ulaşıyor. Mum ışığının titrek gözleri altında göz ve beyin bir noktaya odaklanarak zihin daha çok toparlanıyor. Yazar çizerler mum ışığının insanı soyutlayışı sihirli ablukası anlaşılır gibi değil. Eskilerinin mum ışığında ciltler dolusu yazışlarında şimdi çözülüyor.

Mum insana dost. Karanlıklarını hücumunu enerjisiyle yeniyor gücü yettiğinde.

Eskiden mumu aynanın önüne koyarak kat kat fazlalaştırırdık. Bilirdik ki aynaya yansıyan mum ışığı çoğaldıkça çoğalır.

Muma en ufacık hava hareketleri oluşturduğu hava akışının mumu titrettiğini bildiğimizden mumun üzerine titredik. Onu taşıyışımızın yanında sakin davranışımızın içinde olduk. İleriki yaşlarda aslında insan kalbinin de mum ışığı gibi zarif olduğu insanların etkilendiğini anladık.

Velhasıl mum hayatı öğretti. Hayatı mumdan öğrene öğrene yetiştik.

Ah O Türküler

Ah o türküler. "Bir akılsız baştan gayri nem kaldı
"diyen türküler, akli kullanamayanın haline tercüman,
derdine derman türküler.

Şiirler hala türkünün gölgesinde geziniyor. Şiirler hala
türkü sözlerinin dengine erişemiyor. Türkü gönül
dili. Şiir söyleyenin dili. Şiir de haksızlık etmiyor. O,
gönüllere gire gire anonimleşiyor, türküleşiyor.

Ezgiler
Destanlar
Koşmalar
Güzellemeler

Benzeri olanlar bu yolun yolcusu. Gün gelir dillere,
tercüman olurlar, gönüllere su, dertlere merhem
olurlar, bakanın türküleşiverirler. Ana kelimeleri alt
alta yazanlar verimsiz, uyumsuz dizenler hiçbir daim
türkü olamamıştır.

Ah Bizim Radyolarımız ve Türkülerimiz

Şu türkülere bakın. Hep kulağımızda çınlar durur.

- Beyaz atlı şimdi geçti buradan
- Ah bir ataş ver cıgaramı yakayım
- Ah neyleyim gönül gönül senin elinden
- Vardım Hint eline kumaş getirdim
- El vurup yaremi icitme tabip...
- Oy bahçenize ben giremedim yavrum
- Gazeelden ooy ooy gazeelden oooy
- Seher vakti burda kimler ağlamış
- Çimenler üstünde göz yaşları var
- Bölemedim felek ile gozumu
- Kır at gemin almış yol mu dayanır
- Seher vakti çaldım yarin kapısını
- Baktım yarin kapıları sürmeli
- Şafak söktü yine sunam uyanmaz
- Uyan sunam uyan derin uykudan
- Baba bugün bir hal oldu
- Yarım İstanbulu meskenmi tuttun
- Şu yüce dağlarda bir top kar idim
- Yağmur yağdı güneş vurdu eridim

Türkülerin dili dilimiz
Ezgisi gönlümüz
Esintisi duygumuz
Sesi sesimiz

Anadolu'da türkü ile insan, türkü ile toplum, türkü
ile hayat bu denli kaynaşır. Türkü diyeceklerimiz olur,
bileceklerimiz olur.

Türkü ustalık istemez. Yaşanmışlık ister. Olay ister dert
ister sevdâ ister. İnsan kaçır göçer ardında türkü kalır
geriye dair, ileriye ait. İnsanı insanileştiren türküler
sadaka olur amel defterine yazılır durur.

Türkü dinlemeli, türkü söylemeliyiz. Dünle kopma-
yacak bağlarımızdır onlar. Kendi olmak ve kalmak
iddiasında olanlar köklerinde kopamazlar. Köklerinden
yani türkülerden.

- O bayram olmazsa bu bayram gelsin
- Bir çift durna gördüm durur dağlarda
- Bir yiğit gurbete gitse, gör başına neler gelir
- Bir of çeksem Karşiki dağlar yıkılır...

Eskiden daktilo düğmesi gimi neğemi düğmesi olan,
önü camlı, camın içerisinde kırmızı yeşil ibre çubuğu
olan şatavatlı radyolar olurdu. Marka olarak genelde
Philips yada Delta idi. Bu radyoların bırak düğmesine
çökmeyi yanında durmak bile adama haz verirdi. Öy-
lesine acıklı türküler çığırırdı kine vay babam vayy, ...

Köyde. İlkokul dördüyem, yıl 1974, Gırbız harbi
zamanı. Babam şehirden güccük bir iradoo getirmiş,
yahu buadar mı güzel olur arkadaş? yanımdan heç
ayırımıyom. Birgün Cahan'ın gıyına yokarı yanımda
birde av köpee ile iradoomu değniyerekden cıbak
vaziyette gedyom. Heç unudmam Yıldırım Çınar'dan
"Bir çid durna gördüm durur dağlarda" türküsünü
çığırıyo du, guşluk vaatı oluncu tabii davarın öğön-
dekilere de hava atyım dedim, abavv iradoonun pili
birden bitmesin mi arkadaş? sozaldım galdım, pilinen
çalışdığını öyle öğrendim, hâlâ o türkünün dadı dama-
gamda durur.

Ahh bizim türkülerimiz ahh.

Türküler Ağıttır

*Türküler ağıttır, türküler tarih
Dinlersen geçmişe, düne götürür
Ağızdan ağıza yanık bir avaz
Hasret çektiğimiz güne götürür*

*Her türkü sevdadır her türkü olay
Türküyle derdini anlatmak kolay
Türkü eşliğinde çekilen halay
Alır tâ geriden öne götürür*

*Türkü var insanı yakar kül eder
Türkü var yolları sevdaya gider
Türkü var sevinçtir türkü var keder
Bendeki duyguyu sana götürür*

*Her gizli sevdanın türküsü vardır
Kimine kar, boran, kimine har-dır
Aşık'a hayattır, Maşuk'a ar-dır
Nice kervanları han-a götürür*

*Türküler, kilimde, heybede nakış
Türkü, bir sevdaya bin şimşek çakış
Türkü, kalp gözüyle ayrı bir bakış
Cânanın sözünü cana götürür*

*AZÂBİ, türküler öksüz kalmasin!
Türküsüz bir toplum birey olmasin!
Eğer türkü yoksa saz da çalmasin!
Türküsüz ifade zan-a götürür*

▲ BEN ORALIYIM

*Dağ rüzgarlarının serinlettiği
Tepelerde kaldı çocukluğum,
Yaban çiçeklerinin kokusu,
Arıların sonsuzluktan gelen sesleri,
Böceklerin ve kuşların neşesi,
Ağaçlardaki poyraz uğultusu...
Hala kulaklarımda.
Çocukluğum, benim, ana vatanım.
Beyaz bulutlar,
Mavi gökyüzüne yükselirken,
Mevsim Bahar olmalı.
Ulu dağların yamaçları,
Gelecek kadar uzak görünürlerdi.
Bu gökyüzü, bu Sümbül kokulu dağlar,
Bu tepeler,
Bu bayırlar, bu koyaklar,
Tarlalar, eski yurtlar,
Dereler ve pınarlar,
Hiçbiri ne benim ne de kimsenin,
Ama ben, oraliyim.
Tıpkı, göçüp gidenler gibi.*

▲ KİMSE YOK MU?

*Kimse yok mu?
Yalnızlığımı paylaşacak?
Dalar giderim bazen ...
Çocukluğuma, dağların kuytu koyaklarına,
Evet kimse yoktu...
Ama...
Rüzgâr, kuşlar, bulutlar, ağaçlar vardı...
Ve de mavi gökyüzü ..
Şarkılar türküler söyledim yamaçlarda,
Kendi sesimi dinler..
Hayaller kurardım...
Hayat beni tongaya düşürdü...
Ben bu yaşadığım hayatın,
Hayalini kurmamıştım...
Kimse kalmadı herkes gitti ..
Onlar varken hayat bir başkaydı.
Şimdi uzaklardayım,
Belki dönerim,
Oralara.
Çocukluğumu bana satacak
Kimse de kalmadı...*

Ayşe Nur Doğan'dan Çizgiler

İbrahim Temiz'den Çizgiler

Songül Pampal

İKİ KİTAP

UYAK SÖZLÜĞÜ

Merhaba kalem ve kelim ehli arkadaşlarım, 989 sayfalık uyak sözlüğü kitabımı sizlere tanıtmak istiyorum.

Bu kitapta, Türkçe söz varlığını oluşturan unsurlar, ters dizin işlemine tabi tutularak uyak sözlüğü oluşturulmuştur.

Yaşayan dile ait söz varlığının yanında, dil ve kültür alanında, mazi ile günümüz arasında köprü kurmaya yarayacak olan sözler de kayıt altına alınmıştır.

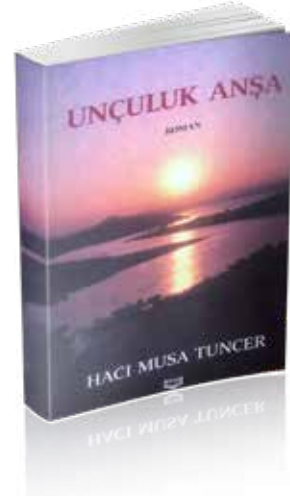
Günlük hayatta kullanılan bileşik fiiller özenle taranmış ve şiir dilini oluşturmaya yarayan deyişler de tespit edilerek esere ithal edilmiştir.

Çalışmalarında söz varlığımızı ana malzeme olarak kullananların işlerine çok fazla yarayacağımı, muhababı kim olursa olsun, dilimizi öğrenmede, öğretmede ve onu etkin bir şekilde kullanmada çok etkili bir araç olacağımı değerlendirmekteyim.

Bu kitabın hedef kitlesi sadece şairler, ozanlar ya da yazarlar değildir. Bu eserden kimler yararlanabilir sorusunun cevabını, maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

- Şairler,
- Ozanlar,
- Yazarlar,
- Sözlük çalışması yapanlar,
- Sözlük bilimciler yani leksikologlar,
- Türkçe öğrenmeye çalışan yabancılar,
- 9. sınıftan itibaren üniversite dahil tüm öğrenciler,
- Türk Dili üzerine çalışma yapan uzmanlar ve dil meraklıları vd.

Divanı Lügat İt Türk denilince nasıl ki yaklaşık 950 yıl sonra akla Kaşgarlı Mahmut geliyorsa Uyak sözlüğü denilince de Celil ÇINKIR adı akla gelecektir.

UNÇULUK ANŞA

“UNÇULUK ANŞA” Hacı Musa TUNCER’in ilk romanı. Hacı Musa TUNCER’i daha çok mahalli ağızla yazdığı enfes şiirleriyle tanıyoruz(KİLİTLİ KEPENKLER). Enfes dedim de; gerçekten Hacı Musa TUNCER Adana, Osmaniye, K.Maraş üçgeninde özellikle kırsal kesimlerde halkın kullandığı kelimeleri öyle güzel kullanıyor KI hayran kalmamak, gıpta etmemek mümkün değil. Daha çok Osmaniye- Kadırlı, Adana-Ceyhan, Kahramanmaraş-Andırın mahallinde halkın kullandığı kelimeleri birebir kullanıyor. Bu bölgeler için Hacı Musa TUNCER adeta canlı bir LÜGÂT durumunda.

Kitap KIYAM Yayınları arasından çıkmış. Yaklaşık 316 sahife. Editörlüğünü Talip KAZGI yapmış. Elimdeki ilk baskısı 2026 yılında yapılmış. İnanın ben romanı bir çırpıda okuyuverdim. Okurken bazı kelimelerin altını özellikle çizdim. Nasıl çizmeyeyim, kullanılan kelimelerin büyük çoğunluğunu ben de kullanıyorum Bir kısmını da unuttuğum kelimeler oluşturuyor. Unuttuğum kelimeler diyorum, çünkü okurken çocukluğumda ve ilk gençlik yıllarımda kullandığım kelimeler olduğunu UNÇULUK ANŞA’yı okurken hafızam bana hatırlatıyor.

Türk Dil Kurumunun yıllar önce bastığı “Türk DİLİ Derleme Sözlüğü” var masamın üstünde. UNÇULUK ANŞA’yı okurken bazı kelimelere bakıyorum, baktığım kelimenin “filan ilimizin filan köyünde” kullanıldığını yazıyor. Bu bakımdan diyorum ki Hacı Musa TUNCER yaşayan canlı bir sözlük, canlı bir lügat. Türk Dil Kurumu veya üniversitelerimizin Türk Dili hocaları Hacı Musa TUNCER’le irtibata geçip Hacı Musa TUNCER’in hafızasında bulunan kelimeler kayıt altına alınmalıdır.

UNÇULUKANŞA’da öyle orijinal kelimeler var ki anlatması çok zor. “Cümee, eğceniye, feymedmiyo, anerime”, vb kelimeler cümlelerin gelişinden anlaşılabilir. Yeter ki okurken kelimeler arasında bağlantı kurularak anlamaya çalışılsın. Tabii bu da okuyucuyu bayağı yorar ve epeyce de zaman alır.

Benim halâ kullanmaya çalıştığım ama kullandığım zaman genç nesillerin güldüğü kelimeler (gapıd, zıarma, yeğnilik, aligodder veya aligopder gibi.)

Bazı kelimeler de var ki mesela “cılıpirt” çalışımın kökü kurutuldu gibi. Kökü kurutulmuş da Hacı Musa TUNCER’in kafasındaki sözlükte yaşıyor. UNÇULUK ANŞA’da da kayıt altına alınmış oldu böylece.